Revista Nouă

Fondată de Bogdan Petriceicu HASDEU la 15 decembrie 1887
Seria a patra, Anul XX, nr. 2 (125)\ 2023

AG 2012

Firiţă CARP
Fabule şi fascinaţii

Ademenirea

-Nefericirile, ca orice trăire, se nasc şi mor. A ta durează de prea multă vreme ca să nu ia sfârşit din clipă în clipă.

Ştefan, prietenul ei, sculptorul, cel care o ademenise să-l viziteze pe meleagurile argeşene, unde îşi stabilise noua reşedinţă a unui viitor atelier de creaţie în aer liber, îşi rostise părerea oarecum neutru.

Virginia îl privea tăcută, ştia şi ea acest adevăr. Mai mult, uneori simţea că nici măcar veşnicia nu este infinită. Venise aici, la Slănic, mânată de o iluzie, doar pentru un sfârşit de săptămână care se anunţase cu soare. Şi însorit fusese.

- Numai să văd, zisese, şi iată că era a doua săptămână de când o aşteptase, cu un amic ce avea maşină, la Câmpulung Muscel.

Nu fusese niciodată pe aceste meleaguri de vis. Alternanţa deal - vale, cu şiruri de pruni şi alţi pomi fructiferi brodând unduirile, şi drumul sinuos, construind bucle armonioase printre ele şi dând deseori senzaţia că te întoarce de unde ai plecat o cuceriseră dintru început. Ştefan îi arătase, într-o vizită a ei la galeria unde avea expuse şi el câteva lucrări într-o expoziţie comună, prilejuită de aniversarea lui Brâncuşi, un videoclip captivant. De sus, probabil cu o dronă, se filmase triunghiul mirific format din mănăstirea Slănic, mănăstirea Aninoasa şi terenul de peste podul care traversează Valea Moşului.

- Aici am pornit o tabără de sculptură, pusese el însufleţit degetul pe un punct verde. E raiul pe pământ, vino să te convingi, adăugase sculptorul entuziast.

Sceptică la început, acum i se părea că în acest loc avea să se purifice de tot răul. O pace adâncă, asemenea unei împăcări totale cu universul, o cuprindea mai ales dimineţile. Raza unei nedesluşite mângâieri începuse să-i încălzească sufletul ca o atingere divină. Aici totul era altfel, putea să spere la mai mult. De fapt, gândul i-l inoculase chiar sculptorul, cel care căuta s-o fortifice în competiţia ei cu nemiloasa boală.

Facultativ

Sutele de maşini care alcătuiau balaurul greoi, ce se mişca cu viteza glonţului plecat dintr-un Pistol cu percutor de plumb, ocupau de vreme îndelungată şoseaua dinspre Ţăndărei spre Hârşova, totul numai din cauza amărâtei de taxe comentau unii, la Feteşti s-a scos, dar tot degeaba, răspundeau alţii, aglomeraţia s-a mutat aici, opinau cu amărăciune câţiva, în vălmăşagul de oameni şi maşini auzeai şi vedeai de toate, peste nemulţumirea generală respira din când în când bucuria uşurării câte unuia, nu mai conta nici vârsta nici sexul, satisfacţia găsirii unui boschet salvator era evidentă la oricine care, presat de nevoie după atâta aşteptare nevinovată, putea să răspundă oarecum demn impulsurilor fiziologice, în această atmosferă se ivi un ins cu mustăţi războinice, venise din urmă pe lângă şirul de maşini şi se băgă în discuţie nitam-nisam zicând, fără nicio legătură cu situaţia de fapt, toate astea se întâmplă din cauza facultăţilor, da’ maşina matale unde-i, îl chestionă un tinerel care fumase ţigară de la ţigară, am tras-o pe dreapta, că mi-a fiert

radiatorul şi mă duc pe jos să iau nişte antigel fir-ar mama lor cu facultăţi cu tot, a adăugat cu obidă chiar când şoferii s-au repezit la maşini, coada s-a mai mişcat iar vreo 10 metri, mustăciosul a ajuns din nou în dreptul fumătorului, păi da, reluă, l-aş da în judecată pe domnul Pistol, şeful drumurilor noastre, să-mi plătească despăgubiri, timpul şi nervii nu-i mai pun la socoteală, degeaba au atâta şcoală toţi, nu-i unul cu viziune, să anticipeze şi să prevină chestii de astea, apoi tăcu încercat de o nedumerire, tocmai descoperi între portierele deschise spre dreapta ale maşinii din faţă o dâră umedă şi pricepu imediat că fetiţa care se ridică dintre ele nu se juca de-a v-aţi ascunselea, din cauza lor ni se întâmplă toate relele mai spuse cu un fel de silă, nici la alţii nu-i mai bine, se opuse formal un tricou pe care scria nimic, oi fi liberal, îşi întoarse privirea spre el războinicul, nu sunt bre nimic, că toţi sunt o apă şi un pământ, da' zic şi eu, nu mai zice, dacă nu ştii, că eu am un nepot care a făcut dreptul în trei zile, banul contează, are dreptate domnu', eu cunosc o doamnă care a terminat facultatea doar în două zile, e drept că filologia, şi-acum vrea să candideze la primărie, că are studii, se pronunţă un privitor în depărtare, probabil în căutarea unui boschet liber...

Manifest pentru gingăşia boxului

Întâi ne-a întâmpinat un zâmbet cât lumina unei cărţi care te urmăreşte îndelung, încă mult timp după ce i-ai aşezat ultima pagină în tăcerea copertei.

Apoi, dar nu foarte târziu, au venit cuvintele. Cumva lămuritoare, cumva întregitoare, cumva surprinzătoare despre o gingăşie ascunsă în spatele unei durităţi aparente. În această ambianţă, aburii cafelei însoţitoare devin liant între zâmbet şi cuvinte, adjuvant în înţelegerea unei realităţi pe care nu o ştiai: sportul cu mănuşi este chiar un sport cu mănuşi! La propriu şi la figurat, boxul este îndeletnicirea unor caractere tari, clădite pe sensibilităţi aparte, aproape de neimaginat dacă te gândeşti doar la ringul confruntării, fără a încerca să treci cu puterea iscoditoare a minţii, susţinută de cea iubitoare a inimii, dincolo de competiţii. Şi dincolo de victorie, şi dincolo de înfrângere. Preţuind victoria, boxul cultivă, ca nici un alt sport poate, respectul pentru înfrânţi. Desigur, fiecare sport îşi are menirea dezvoltării eticii confruntării, dar boxul chiar foloseşte mănuşi. De aceea, în manifestările pugiliste lupta este adesea mai importantă decât victoria. Încercaţi să ajungeţi cu înţelegerea, dacă nu până în sufletele sportivilor, măcar până în spaţiul antrenamentelor. Veţi observa că, ceea ce învaţă practicanţii acestui sport, în primul rând, fie fete ori băieţi, este să se apere, să se ferească, nu să atace. Nu violenţa este scopul confruntării, ci călirea psihică în tandem cu aceea a corpului. În competiţiile mari, cu har şi muncă înmagazinată cât cuprinde, nu loviturile desemnează, neapărat, câştigătorul. Învingătorul încheie meciul aproape neatins. Talentul, susţinut de eforturi de nedescris, face deseori diferenţa.

Sigur, după această întâlnire voi vedea ringul şi ceea ce se întâmplă în afara lui, aproape, sau aparent departe, dar exact în inima lui oricând, altfel. Un izvor din care creşte o forţă este întotdeauna şi o făclie luminatoare...

Un zâmbet cât sute de cuvinte despre puterea de a iubi nevăzutul, fie el chiar şi gingăşia boxului, un sport pe care îl credeam expresie a durităţii umane. O carte de vizită a boxului românesc actual, efigie de pasiune şi perseverenţă numită simplu: Daniel Ion. Nimeni altul decât secretarul general al Federaţiei Române de Box. O garanţie vie că în box, cu oameni aidoma domniei sale, vom fi iarăşi ce am fost. Ba, cu speranţe îndreptăţite, chiar mai mult.

Elena-Corina CERNICA

Elena-Corina CERNICA

„La ţigănci”, de Mircea Eliade Sacrul camuflat în profan

Luând ca punct de plecare schema pe care Sorin Alexandrescu o găseşte valabilă pentru această nuvelă, în ceea ce priveşte dinamica realului şi irealului, schemă considerată valabilă şi utilă înţelegerii scenariului acestei proze fantastice şi de Eugen Simion şi citată mai sus, structura naraţiunii ni se deschide mai larg înţelegerii. Autorul îşi poartă eroul – Gavrilescu, profesor de pian în vârstă de 49 de ani, trăind cu credinţa că are fire de artist – în două lumi diferite, fiecare cu propriile coduri. Fiecare dintre aceste două lumi intră în scenă de două ori. Întâi, aşa cum procedează Eliade de fiecare dată, sunt prezentate câteva elemente de viaţă umană obişnuită, iar eroii sunt instalaţi în real. În nuvela pe care o analizăm, acest moment cuprinde drumul lui Gavrilescu, cu tramvaiul, de la un elev al său către casă. Ajuns în preajma unui loc despre care toată lumea vorbeşte ca despre un tărâm al nefericiţilor, *la ţigănci*, Gavrilescu intră şi, din acest moment, lumea se schimbă: irealul intră în scenă. Bineînţeles, acest ireal este considerat astfel numai în opoziţie cu ceea ce a fost numit mai devreme real. După un şir de întâmplări, Gavrilescu se va întoarce în planul de existenţă iniţial: dar este vorba acum despre un alt real decât cel părăsit, odată. Cum s-a remarcat, realul regăsit este cel de la început numai în privinţa unor marcaje spaţiale, nu şi în ceea ce priveşte timpul. Derutat de ceea cei i se spune, luând totul drept o neînţelegere, gândind că, în ciuda tuturor dovezilor contrare opiniilor sale, el are dreptate, Gavrilescu se întoarce *la ţigănci*, adică în „ireal”. Dar şi acest ireal este, acum, diferit faţă de cel iniţial.

Nuvela are 8 episoade, după consideraţiile unor critici, dar 12 după ale altora. În cele ce urmează, voi lucra cu schema de mai sus, aparţinând lui Sorin Alexandrescu. Dintr-un anumit motiv, aceste 8 episoade (sau 12) trebuie luate în calcul. Ele sunt semnificative ca momente ale unei alegorii a morţii; sau, cum susţin anumiţi critici, ca momente distincte ale unui program iniţiatic, în care sunt angajate multe elemente ale „realului” şi ale „irealului”. Dacă sunt însă privite din perspectiva conceptelor de sacru şi profan analizate de Mircea Eliade, ele pot fi integrate celor patru momente din schema de mai sus.

Primul moment introduce câteva date despre erou. Gavrilescu se urcă în tramvai şi este bucuros că, pe o vreme atât de caldă, găseşte un loc lângă o fereastră deschisă. Intră în vorbă cu câţiva călători, discutând despre căldura de afară, despre locurile pe lângă care trec, mai cu seamă despre un loc umbros şi răcoros de care se apropie, loc dubios pentru unii, dar foarte atrăgător pentru cineva care suferă de căldură, precum Gavrilescu: „la ţigănci”. „Literal, el (primul episod – n.m.) este o simplă relatare a unei discuţii din tramvai despre ţigănci ca instituţie, între nişte bărbaţi, pseudo-scandalizaţi. În plan secund încep să apară nişte motive care în primul plan nu au nici o pondere. Câteva gesturi: plata biletului de tramvai de către Gavrilescu, după o îndelungată căutare prin buzunare a unei bancnote potrivite ...”.[1] Acesta îşi dă seama că şi-a uitat nişte partituri la eleva cu care avusese lecţii de pian înainte de a urca în tramvai, aşa încât coborî: regăsind arşiţa şi mirosul de asfalt topit. Aşteptă un pic, apoi, îmbiat de umbra unor tei aflaţi într-o grădină,

se îndreptă spre acel loc. Înaintă către staţia următoare de tramvai, dar se simţi atras de umbra deasă a unor nuci. Se îndreptă într-acolo, iar odată ajuns, găsi un loc cu adevărat neaşteptat: umbră, răcoare; arbori înalţi şi iederă pe ziduri. Ajuns în faţa porţii, este apucat de braţ de o fată frumoasă, care îl invită „la ţigănci".

Spaţiul în care se consumă prima parte a acestui moment al „realului" este aproape respingător: tramvaiul zgomotos, căldura aproape insuportabilă, mirosul de asfalt topit, oameni falşi şi gesturi convenţionale (excesiv politicoase) etc. Privirea se poate bucura, la un moment dat, de ceea ce îi oferă, la marginea sa, acest spaţiu, dar nu în mod direct, ci ca la un semn care vesteşte o schimbare: umbra teilor, apoi a nucilor, răcoarea simţită de cel aflat în preajma lor. Grădina zărită îl atrage pe Gavrilescu; el grăbi pasul pentru a ajunge cât mai repede; grădina apare ca un alt spaţiu, ca un adevărat loc mitic, pus în diferenţă totală cu spaţiul „profan".

Timpul, însă, pare a nu juca încă un rol important, în acest moment al naraţiunii. Poate doar evocarea colonelului Lawrence şi a aventurilor lui în Arabia, despre care Gavrilescu auzise, în staţie, de la nişte studenţi, ar da un sens unei epoci şi unui tip de om: modernitatea cu tipul omului dornic de aventură. Dar timpul capătă sensuri noi odată început drumul către umbră: Gavrilescu pierde tramvaiul sau, mai bine spus, îl lasă cu bună ştiinţă să treacă fără a urca în el, rostind: „Prea târziu!"; şi se întâmplă aceasta de două ori. De asemenea, momentul în care este copleşit de locul îmbietor – cu nuci, umbră şi răcoare – capătă semnificaţia unui sfârşit, care care arată din ce în ce mai mult ca un început. Legat de timp şi de jocurile sale, semnificativ este şi momentul în care, aşteptând încă tramvaiul care să-l ducă spre casa elevei sale Otilia, unde îşi uitase partiturile, înainte de a hotărâ să caute umbra teilor din zare, îşi aduce aminte de o întâmplare de demult: tânăr fiind, se afla pe o bancă, nemâncat şi fără nici un ban, la Charlottenburg. Amintirea vine deodată, dar

Elena-Corina CERNICA

este repede trecută cu vederea. Se simte însă, deşi nu în toată puterea sa, „jocul cu timpul", care creează efectul fantastic. „Perceperea dimensiunii temporale presupunând ea însăşi oscilaţii în raport cu ordinea teoretică, fantasticul află în această arie posibilităţi inestimabile. În materia timpului imaginaţia efectuează cele mai graţioase mişcări."[2]

Spaţiul şi timpul primului moment al naraţiunii, cel al realului, au caracteristici profane. Dar pe fondul acesta, Eliade strecoară deja semnele sacrului. De fapt, nici nu ar fi posibilă trecerea în momentul irealului în absenţa atracţiilor (chemărilor) acestuia. Chiar dacă trecerea este, uneori, bruscă, ea este anunţată prin fel de fel de semne. Acestea se înserează, aşa cum am menţionat, spaţiului şi timpului. Dar ele ţin şi de anumite însuşiri şi particularităţi ale eroului. De exemplu, Gavrilescu este profesor de pian, iar atunci când le spune altora despre meseria sa, nu uită să adauge, oarecum nemulţumit de acest statut: „pentru păcatele mele". Credinţa sa este că are o fire de artist; statutul său social, deşi „real", este neînsemnat pe lângă ceea ce eroul este – sau crede că este – cu adevărat. Aşezarea sa în lumea aceasta obişnuită, corespunzătoare statutului său de profesor de pian, poartă deja semnul unei neîmpliniri, dar şi al unei depăşiri. Simpla prezenţă a firii artistice ar putea constitui sursa unor întâmplări „ireale", raportat la spaţiul şi timpul profan al acestui plan de existenţă.

Mircea Eliade teoreticianul (sacrului şi profanului) susţine că semnele vestesc sacrul. Însă ele nu sunt evidenţe, nu pot fi „citite" de oricine. Ceea ce înseamnă că sacrul este camuflat în structura profanului şi numai unii dintre noi sunt în stare să-l ia ca atare. În lucrarea care poartă numele acestor două tipuri de realitate – sacrul şi profanul –, urmărind istoric mişcarea acestora, autorul constată că pentru perioada modernă, în condiţiile unei societăţi desacralizate, sacrul nu poate fi însuşi planul de existenţă al oamenilor. Dar el nici nu dispare, ci se păstrează camuflat în profan.

Imaginile pe care Eliade le creează în nuvela *La ţigănci* ilustrează destul de fidel această concepţie. Primul moment al naraţiunii, cel al „realului", s-a dovedit a fi o descriere a profanului încărcat de semne care nu-şi epuizează semnificaţia în acest plan. Ele vestesc un alt plan, cel al sacrului, fără a fi vorba deja despre sacrul ca atare sau, raportat la structura naraţiunii, despre „ireal".

Momentul al doilea, al „irealului", nu corespunde ideii după care sacrul este camuflat în profan. Sacrul este dominant, iar profanul are o anumită şansă numai datorită neînţelegerii unor semne (ale sacrului) de către Gavrilescu. Profanul are o şansă, aşadar, numai pentru acesta. Cititorul „ştie" de la bun început că regulile acestei noi realităţi sunt altele decât cele ale realităţii tocmai părăsite. Din acest motiv, voi trece la următorul moment, cel care corespunde ideii după care sacrul este camuflat în profan, revenind mai târziu la momentul al doilea.

Al treilea moment începe odată cu ieşirea lui Gavrilescu de „la ţigănci". Aici se petrecuseră lucruri neobişnuite. Dar neobişnuit i s-a părut însă şi faptul că în curtea în care după amiază, când intrase, fusese atâta răcoare, acum, după apusul soarelui, era mai cald decât atunci. Ieşind în stradă, regăsi mirosul de asfalt topit. Apoi ajunse la tramvai şi, urcând, eroul devine subiectul unui şir de întâmplări neverosimile pentru el. Întâi, în strada Preoteselor, unde-şi uitase partiturile, nu găsi pe cine căuta; de altfel, nici nu avea cum, pentru că doamna Voitinovici, cea căutată, se mutase de la acea adresă în urmă cu 8 ani, iar Otilia, eleva sa, se măritase demult şi, desigur, se mutase şi ea din acea casă.

Urcând din nou în tramvai, pentru a ajunge acasă, fu nedumerit de faptul că preţul biletului crescuse şi că se schimbaseră banii, între timp. Nedumerit el însuşi de scena cu biletul şi banii, taxatorul îi spuse: „Pe ce lume trăiţi dumneavoastră?" Iar Gavrilescu îi răspunse, mai târziu: „Se petrec lucruri curioase în ţara asta ...". Deşi ceilalţi călători dădeau semne clare de nedumerire în

Elena-Corina CERNICA

privinţa comportamentului său, Gavrilescu nu înţelese nimic. Se îndreptă, odată coborât din tramvai, către casa în care locuia. Dar aici, alte neînţelegeri. Nu i se deschide uşa cu cheia pe care o avea; vecinii îi spun că doamna Gavrilescu a plecat de mult timp, anume de 12 ani, în Germania, după ce soţul ei a dispărut fără urmă. Aceste din urmă întâmplări le află chiar de la o persoană pe care Gavrilescu reuşise să o recunoască: un cârciumar. Aşadar, toate cele pe care le află erau împotriva evidenţelor în care credea el. Nu reuşi să spună, copleşit de aceste întâmplări, decât atât: „E la mijloc o confuzie". Dar aceste vorbe încheie scena, din care putem înţelege că Gavrilescu acceptă, măcar cu gândul la o cercetare viitoare, discrepanţa dintre timpul lui şi timpul celorlalţi. De fapt, „O dată cu plecarea lui Gavrilescu de la ţigănci începe artificiul fantastic propriu-zis, datorat interferenţei unor perspective temporale paradoxale. Astfel, experienţa de numai câteva ore a profesorului de pian echivalează în planul realităţii obiective cu o trecere de 12 ani."[3]

Elementele de mediu, proprii acestui moment al naraţiunii (al treilea moment, al „realului"), sunt preponderent profane. Lucruri, întâmplări, persoane, pe care Gavrilescu le „vede" în felul cel mai obişnuit cu putinţă. Totuşi, acest real nu este cel de la început, aşa cum credea eroul, ci este un alt real. Această duplicitate face diferenţa dintre realul primului moment şi realul celui de-al treilea moment. Din acest motiv, ne putem aştepta ca cel din urmă să fie plin de semne purtătoare de semnificaţii sacre. Însă duplicitatea prin ea însăşi este sursă de atmosferă neobişnuită, care constituie un mediu prielnic interpretărilor duble, în registre opuse. Numai că nu are cine să facă acest lucru (în afara cititorului): Gavrilescu ţine de o parte, celelalte personaje, de cealaltă parte; dar, într-un fel, toţi participă la profan, nu la sacru.

Printre atâtea elemente ale profanului, în condiţiile dublării realului – fiecare parte fiind purtătoare de însuşiri puternice ale realului –

apar şi semnele despre altceva: dovadă a prezenţei sacrului în chiar structura profanului (distribuit către un real dublu).

Ieşise de „la ţigănci” şi „umbla abătut, cu umerii căzuţi, cu privirile risipite înaintea lui”. Semn că miracolul nu este încheiat, că ceva din cele petrecute acolo nu-şi epuizase puterile. Dar se simte obosit mai târziu, căutând să intre în casa pe care o credea a lui. Apoi, ar fi de luat în seamă coincidenţa produsă de reîntâlnirea unui călător din tramvai cu care Gavrilescu stătuse de vorbă, chiar la casa unde ar fi trebuit să se găsească doamna Voitinovici şi Otilia, fiica acesteia şi eleva care lua lecţii de pian de la Gavrilescu. De asemenea, revenirea numărului trei: partiturile uitate: Czerny II şi III, încercarea lui de a o găsi pe doamna Voitinovici la etajul III (deşi aceasta ar fi trebuit să fie la etajul I), de trei ani se schimbaseră banii, află el de la călătorii din tramvai. Încercase doar de două ori să „forţeze” uşa de la intrarea în „casa sa”; nu reuşise să intre. A treia încercare este posibilă pentru o altă ordine decât cea a profanului.

Dacă în primul moment „real” al naraţiunii spaţiul era încărcat de semne, timpul părând a fi copleşit de însuşirile profanului, acum lucrurile sunt invers. Spaţiul pare a cuprinde semne mai puţine decât timpul. Calea străbătută cu oboseală, către tramvai, apoi de la tramvai către locuinţa doamnei Voitinovici şi către locuinţa sa, nu duce nicăieri. De fapt, aceasta este o caracteristică a spaţiului real: ca toate direcţiile să ducă spre acelaşi tip de locuri. Tocmai pentru că a încercat să găsească două locuri, cele două locuinţe, Gavrilescu schimbă „direcţia”: către „la ţigănci”. Cârciuma, ca un loc din care se poate afla ceva, poate fi semnificativă din perspectiva sacrului. E drept, Gavrilescu află tocmai ceea ce nu se aştepta şi ceea ce, prin urmare, nu poate înţelege. De fapt, la cârciumă se închide chiar în clipa în care el ajunge acolo: semn că sursele de informaţie s-au epuizat, că el nu mai are ce afla. Pare a fi resemnat, după astfel de întâmplări.

Timpul este însă plin de semne, în acest al treilea moment al naraţiunii. Timpul de fapt

Elena-Corina CERNICA

suportă acea dublare a „realului” despre care am vorbit mai sus. Gavrilescu trăieşte în timpul său, celelalte personaje îşi trăiesc timpul lor. Diferenţa este păstrată continuu şi ea constituie astfel un semn, poate cel mai vizibil şi cel mai puternic, pentru lipsa de omogenitate a ceea ce se consideră a fi „realul”. De fapt, diferenţa semnalează, într-o modalitate încă slabă, dar, cu toate acestea, suficientă, intervenţia sacrului în profan. Este vorba şi de această dată despre un sacru camuflat în real.

Trebuie ţinut cont de faptul că nici unul dintre cele două timpuri nu este timpul sacru. Diferenţa dintre ele anunţă timpul sacru. Pe acest fond, Gavrilescu pare să aibă o presimţire: când cârciumarul Costică spune că parcă l-ar cunoaşte, el zice aşa: „Am fost pe aici de mult, reluă el, aveam nişte prieteni. M-me Trandafir. (...) M-me Gavrilescu, Elsa ...” De fapt, diferenţa dintre cele două timpuri „reale”, evidenţiată prin unele întâmplări, semnalează o ruptură de nivel în ordinea temporală, teoretizată de Mircea Eliade în studiile sale asupra sacrului şi profanului şi ilustrată în literatura sa fantastică. Astfel de întâmplări au fost amintite şi mai sus, cea legată de plata biletului de tramvai fiind mai bogată în sensuri.

Un semn temporal al sacrului ar putea fi considerată perioada de 12 ani trecută de la dispariţia lui Gavrilescu, potrivit cârciumarului. Intrarea într-un nou Mare An este anunţată astfel. Dar cei 12 ani nu sunt consumaţi în întregime, ceea ce înseamnă că Gavrilescu mai are de aşteptat până să deschidă lumea sacrului, dacă o va face. Bineînţeles, nu este vorba la propriu despre câteva luni, câte ar mai fi până la împlinirea celor 12 ani. Calcularea timpului după criteriile convenţionale folosite în mod obişnuit nu mai este potrivită în acest moment al epuizării resurselor profanului şi al aşteptării deschiderii sacrului. Ceea ce se şi petrece imediat, după hotărârea lui Gavrilescu de a se reîntoarce „la ţigănci” şi după ce îl întâlneşte pe birjarul dispus să-l conducă într-acolo. Aceasta este

prima breşă adevărată în timpul profan.

În aceste două momente ale naraţiunii (primul şi al treilea, ambele ale „realului”), Eliade îl convinge pe cititor că ceea ce este considerat real nu este cu totul asigurat. Sunt ameninţări ale acestei ordini reale din toate părţile: dinspre lucruri, dinspre locurile lor şi momentele temporale ce le sunt proprii. Dar cea mai importantă sursă de instabilitate a realului vine dinspre atitudinea personajelor. Comportamentul lui Gavrilescu îl îmboldeşte pe cititor să aibă grijă asupra faptului că acesta se înşeală, că, vorba taxatorului, el nu ştie în ce lume trăieşte. Discrepanţa dintre ordinea lucrurilor în care Gavrilescu crede că se află şi

Elena-Corina CERNICA

cea pe care celelalte personaje o iau drept naturală şi reală, pe care şi cititorul este înclinat să o considere la fel, susţine conflictul sacru – profan şi îl face să evolueze într-o anumită direcţie. Cu toate acestea, sacrul nu apare prin însuşirile sale esenţiale impuse ca o nouă ordine de realitate; el apare camuflat în profan. Eliade sugerează, la nivelul imaginilor artistice, că realul întotdeauna este impregnat de sacru, dar că pentru unii dintre noi – pentru cei mai mulţi – sacrul rămâne de nerecunoscut.

_____

[1] Sorin Alexandrescu, *Op. cit.*, p. XLII.
[2] Ion Lotreanu, *Op. cit.*, p. 196-197.
[3] Gheorghe Glodeanu, *Op. cit.*, p. 131-132.

Daria Zemeleagă, Flori

Jenica TABACU

„...am avut şansa de a primi, încă din copilărie, ...cele mai bune influenţe asupra spiritului meu.”

Jenica Tabacu s-a născut la Câmpina, în anul 1968. Unii dintre dumneavoastră aţi cunoscut-o de la Castelul „Iulia Hasdeu” unde îşi desfăşura activitatea încă de la vârsta de 31 de ani. Alţii o ştiţi din viaţa politico-administrativă. Însă, Jenica Tabacu este mai mult decât atât. Contribuţia sa la dezvoltarea culturală a municipiului este edificatoare. De asemenea, era o femeie care a dat dovadă de reale calităţi polivalente, în paralel fiind definiţia artei feminităţii, era în toată demnitatea cuvântului, o doamnă. A plecat dintre noi la 21 dec. 2018.

Sunteţi o rafinată cunoscătoare de literatură, artă şi muzică. Cine v-a insuflat asemenea pasiuni?

Universul cărţilor m-a atras de când am învăţat să citesc. Am început, ca orice copil, cu „Poveşti nemuritoare”. Părinţii îmi dăruiau cărţi. Mai târziu, îmi dădeau bani pentru a le cumpăra. Aproape totdeauna, când ieşeam la plimbare, în oraş, intram într-o librărie. Visam să am o bibliotecă mare. În vacanţe citeam toate cărţile din lista „lecturilor suplimentare”. În compunerile şcolare foloseam citate din cărţile pe care le citeam. Am avut doi dascăli de limba şi literatura română, cărora le datorez mult: domnul Ion Matei şi doamna Carmen Rusu (în trecut, Gherovici). La fel de mult datorez şi doamnelor Elena Pop şi Marilena Văleanu, profesoare de limba franceză. Cu siguranţă, în formarea mea, o contribuţie semnificativă au avut-o şi alţi oameni pe care i-am întâlnit de-a lungul vieţii, de care mă leagă frumoase amintiri: doamna Sanda Buiu, fostă profesoară la Conservatorul din Bucureşti, cu care am început studiul pianului, apoi Dana Florea (fostă Rădulescu), balerină la Teatrul de Operetă „Ion Dacian” din capitală. Prima se retrăsese la Câmpina şi locuia în vecinătatea noastră. A doua îşi avea reşedinţa în Bucureşti, pe strada Oteteleşeanu. În casa doamnei Buiu intram aproape zilnic. Mă aştepta în fiecare dimineaţă, când eram în vacanţă, şi-mi oferea nelipsita ceşcuţă cu „café au lait” şi fursecuri pregătite în casă. Discutam despre muzică, literatură, pictură. Era mereu vizitată de prietenii din Bucureşti: muzicieni, artişti, scriitori. Toţi mă îndrăgeau. Dana Florea ne invita, pe mine şi pe părinţii mei, la premierele spectacolelor de operetă. Aveam locurile noastre bune, în sală, rezervate de Dana (prefera să ne tutuim). După spectacol, fericiţi, sărbătoream întâlnirea noastră, în apartamentul familiei Florea, unde o regăseam şi pe mama balerinei, o fostă actriţă, atunci

septuagenară. Mă fascina acel mediu în care aflam o sumedenie de lucruri despre vieţile artiştilor şi întâlneam oameni speciali. Totdeauna, cu acele ocazii, Dana comanda un tort excepţional, la cel mai bun cofetar al Bucureştilor, după cum ne spunea. Aşadar, am avut şansa de a primi, încă din copilărie, graţie acestor fiinţe aparte, cele mai bune influenţe asupra spiritului meu.

Gazetăria nu a lipsit din experienţele dumneavoastră profesionale. Când aţi debutat ca jurnalist?

În 1991. Eram studentă în primul an, la Facultatea de Jurnalism şi Ştiinţele Comunicării, a Universităţii din Bucureşti. „Vocea" mea fusese selectată de Dana Deac, pentru emisiunea „Radio în blue jeans". Am debutat, aşadar, la Radiodifuziunea Română, cu un interviu luat în Câmpina, domnului Marcel Popescu, despre Casa Tineretului.

Aţi început să lucraţi de tânără, la nouăsprezece ani, chiar în locul care v-a devenit o a doua casă, Castelul "Iulia Hasdeu" iar după câţiva ani, în care viaţa v-a purtat paşii pe alte drumuri, aţi revenit şi sunteţi, în continuare, acolo. Consideraţi că totul s-a petrecut întâmplător sau fiecare perioadă din viaţa noastră este o prefaţă bine structurată a viitorului?

Nimic nu e întâmplător. Sunt convinsă că experienţele trăite, bune sau rele, au avut rostul lor. Iniţial, am dorit să devin profesoară de matematică. Până am ajuns la Castelul „Julia Hasdeu", unde l-am întâlnit pe poetul Ioan Alexandru. El m-a convins să-mi schimb opţiunea, în câteva ore de discuţii pe subiecte literare. Din acel moment, vălul fiind ridicat, mi-am văzut drumul. Şi nu m-am oprit din mers, având în minte versurile lui Eminescu: „Ce e val, ca valul trece,/Tu rămâi la toate rece!" Am plecat de la muzeu fără voia mea, dar am păstrat în suflet amintirea lui. Mă ataşasem de acel loc, deşi nu-i cunoşteam în profunzime istoria. Nimeni n-o scrisese până atunci. Experienţele ulterioare s-au aşezat în destinul meu, ca părţile unui puzzle. Efectele lor sunt vizibile azi. Amintesc doar câteva:

Jenica TABACU

istoria Castelului „Julia Hasdeu", pe care am inclus-o într-o lucrare despre viaţa şi opera savantului, manuscrisele „spiritiste" hasdeene, „dezgropate" după un secol de la moartea filologului, traduse şi publicate cu note, ca şi scrisorile poetei şi toată corespondenţa dintre ea şi tatăl său, apărută recent, într-o ediţie critică.

Referitor la întâlniri providenţiale. Ce repercusiuni a avut asupra vieţii dumneavoastră de autor ziua în care Mircea Coloşenco a venit la Castelul "Iulia Hasdeu"?

Mircea Coloşenco ştia cât de importante sunt manuscrisele hasdeene, cele „spiritiste". Le descoperise la Arhivele Statului, din Bucureşti, şi le copiase pe nişte foi. În ziua aceea, când ne-am întâlnit prima oară, la muzeu, le avea în geantă. La plecare, mi le-a dat şi mi-a cerut să mă gândesc dacă pot să traduc mesajele. Textele erau scrise în limba franceză. Peste două zile, îi confirmam că m-am apucat de treabă. Cu Mircea Coloşenco am scos prima carte, „B. P. Hasdeu - Protocoalele şedinţelor de spiritism", editată de „Saeculum I. O.", în anul 2000. Dânsul a semnat prefaţa. Eu, traducerea. Acesta a fost începutul unei explorări a surselor hasdeene, inedite, păstrate în diverse locuri: la Muzeul Memorial „B. P. Hasdeu", de la Câmpina, la Arhivele Statului, din Bucureşti şi Craiova, la Biblioteca Academiei Române. După apariţia „Protocoalelor", am continuat, la îndemnul reputatului hasdeolog şi editor, I. Oprişan, să copiez şi să traduc toate manuscrisele conservate la instituţiile amintite. Ele au fost publicate între anii 2002 – 2008, la Editura „Vestala", în colecţia „Arhiva Spiritistă", ce cuprinde cinci volume. În teza de doctorat, care a văzut lumina tiparului în 2007, la comemorarea unui secol de la moartea lui Hasdeu, am prezentat numeroase elemente biografice hasdeene, descoperite în timpul cercetării acestei arhive.

În cadrul evenimentului „Sărbătoarea celor două Iulii" aţi lansat volumul "O corespondenţă pentru eternitate". De ce ar trebui ca oamenii să citească acestă carte?

Jenica TABACU

Dacă vor să ştie ce scria Bogdan Petriceicu Hasdeu fiicei sale, şi invers, oamenii au acum şansa de a afla. Astfel, vor cunoaşte uluitoarele lor personalităţi. În urmă cu patru decenii, corespondenţa dintre B. P. Hasdeu şi Iulia a apărut integral (cu mici lipsuri impuse de cenzură), dar o sută cincizeci şi şapte de scrisori ale copilei savantului au fost publicate în limba în care fuseseră scrise de semnatară, în franceză. Eu le-am tradus şi le-am publicat separat de cele ale tatălui, în cartea „Iulia Hasdeu – Epistole către tatăl său, B. P. Hasdeu", la „Vestala", în 2015. Anul acesta, la aceeaşi editură, a apărut ediţia critică a întregii corespondenţe dintre tată şi fiică. Ea poate fi citită de orice român sau cunoscător al limbii noastre, deoarece epistolele poetei apar exclusiv în limba română.

Aţi dus şi duceţi în continuare o muncă intensă de cercetare hasdeeană. Ceea ce faceţi dumneavoastră necesită timp, multe ore de studiu... Cine sunt cei care v-au susţinut şi vă stau aproape?

Într-adevăr, munca de cercetare nu se opreşte la finalul programului de la muzeu, în timpul căruia sunt multe alte lucruri de făcut, încât rezultatele pozitive să existe. M-am bucurat, totdeauna, de înţelegere din partea familiei mele, care m-a îndemnat şi mă îndeamnă să-mi transform visele în realitate. Iar la muzeu lucrez alături de o echipă formată din oameni cu caracter mare, ataşaţi de ceea ce fac şi de locul acela special.

În afara genialei Iulia Hasdeu şi a tatălui său, marele savant B. P. Hasdeu, ce personalitate admiraţi cel mai mult şi de ce?

Pentru respectul faţă de cultura românească şi contribuţia la cunoaşterea valorilor acesteia, îl admir pe I. Oprişan. Lucrările personale şi cele îngrijite de Domnia-Sa, la care se adaugă altele trecute prin filtrul editorului care este I. Oprişan, îl recomandă pentru a fi ceea ce eu numesc „un mare Român". Este imensă puterea de muncă a acestui neobosit explorator în existenţa spirituală a neamului românesc!

Jenica TABACU

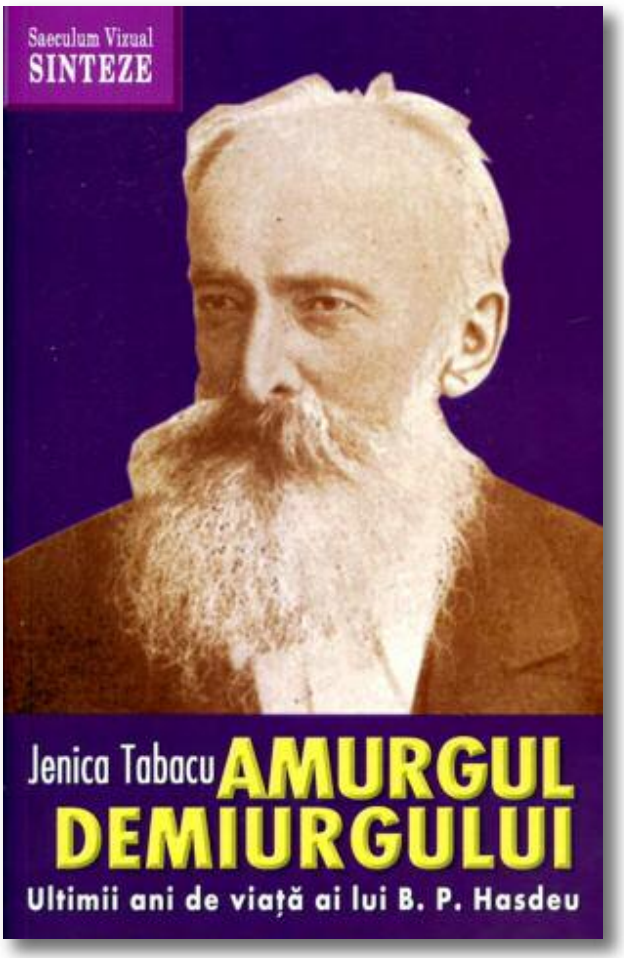

Aveţi o dragoste aparte pentru pian. De ce acest instrument şi nu altul?

Prima profesoară de pian mi-a fost, după cum spuneam mai devreme, Sanda Buiu. Distinsa doamnă remarca faptul că pot studia ore-n şir, fără a mă plictisi. Pianul a fost cea mai interesantă descoperire pe care am făcut-o înainte de a merge la şcoală. Nu întâlneai un pian pe toate drumurile. A existat şi o predispoziţie... Tatăl meu a învăţat singur să cânte la acordeon. Şi cânta destul de bine.

Dacă cineva ar scrie o carte despre dumneavoastră, cum aţi vrea să se numească?

Oh! Titlul care îmi vine în minte, acum, ar fi: „Un om pe drumul către fericire".

Care este trăsătura dumneavoastră dominantă?

Perseverenţa.

Din când în când, vă place să vă refugiaţi departe de agitaţia şi de problemele zilnice. Ce vă relaxează cel mai mult?

De câţiva ani, am descoperit Bazna. Acolo merg din când în când, cu familia. Este o veche comunitate rurală săsească. Din păcate, saşii au plecat, dar revin acum, pentru băile de acolo. Apa de la Bazna, cu o mare concentraţie de sare şi alte minerale, este benefică pentru sistemul osos, dar şi pentru relaxare.

Unde simţiţi că trebuie găsită bucuria?

În relaţiile cu apropiaţii şi în ceea ce facem.

Sunteţi o femeie de succes, cu o carieră aparte, cu o familie frumoasă, o viaţă socială activă... Definiţiile căror valori trebuie să sălăşluiască în complexitatea fiinţei umane pentru a se autodepăşi şi a aduce echilibru în existenţa sa?

Stima de sine, ce presupune încredere în sine şi respect faţă de sine, dacă este crescută, te ajută să înfrunţi piedicile, să-ti păstrezi

Jenica TABACU

echilibrul şi să performezi. Dacă stima de sine e scăzută, atunci poţi rata înţelegerea rostului vieţii. Cum se spune în popor, trăieşti degeaba.

Ce vis aveţi în prezent şi doriţi să-l transformaţi în realitate?

Restaurarea Castelului „Julia Hasdeu” este unul din visele mele.

„Knowledge is power!” (Cunoaştere înseamnă putere!). De ce vă plac aceste cuvinte ale filosofului englez, Francis Bacon?

„Când faptul ţii, adevărul ştii.” E una din legile gravate pe tronurile de piatră de la Castelul „Julia Hasdeu”. Are aceeaşi semnificaţie. Cunoaşterea, calea spre adevăr, menţine vie puterea creatoare.

26 iulie 2016

Andreea ŞTEFAN

Elena Toma, Crini

Gherasim RUSU TOGAN

B. P. Hasdeu - de la copilul inocent şi iuncherul seducător, la Magul setos de absolut sub faldurile dragostei

Răpus de povara iubirii şi înţelegerea menirii geniului, cu toate cele oferite de către destin Aleşilor purtate pe umeri, B. P. Hasdeu a rămas în conştiinţa urmaşilor, printre atâtea altele, şi ca un simbol al unui suflet răpus de dragoste şi regretul neîmplinirii ei, la câte-i sunt date omului ca jertfă de sine.

Personalitate exemplară, ivită în legile firii neamului său,menirea lui B P Hasdeu a fost exemplaritatea, dovedită prin colos informaţional şi irumpere în concepte de o îndrăzneală şocantă, dar şi printr-un suflet încărcat de efuziuni sentimentale şi forţă jertfelnică. Prin deschideri şi curaj de expresie, el a fixat, încă din tinereţe, un comportament specific de gândire şi acţiune, mai apoi diversificate plenar, nu o dată însă cu rădăcinile voit şterse. Posteritatea , incontestabil şi l-a asumat, dar o pâclă a continuat să plutească peste imaginea ce se cerea obstinat irizatoare, până aproape de zilele noastre, iar o parte din valorile de el oferite neamului, persistă să fie speculată încă, precum„ popularitatea de spiritist care acoperă noţiunea despre savant” cum prevăzuse G. Călinescu şi încă multe aspecte, până azi, marginal situate (1).

* Astăzi, nu puţine sunt contribuţiile vizând promovarea în modernitate a savantului: „ Ediţia de Opere hasdeiene, îngrijită de Stancu Ilin şi I. Oprişan, reeditările semnate de Grigore Brâncuş, şi Gheorghe Mihăilă, monografia publicată de I. Oprişan (B. P. Hasdeu şi setea de absolut. Tumultul şi misterul vieţii s.n.), cât şi editarea răspunsurilor la chestionarele lui Hasdeu, publicate de acelaşi I. Oprişan…” (Cf. Iordan Datcu, cu referire la studiul „B P Hasdeu şi universul culturii populare…de Gherasim Rusu Togan, în Dicţionarul Etnologilor români…, Editura Saeculum I. O., Bucureşti, 2006,p.780). Menţionăm de asemenea numele neobositei profesoare Crina Decuseară- Bocşan, promovatoarea în conştiinţa contemporanilor a Iuliei Hasdeu, cât şi al cercetătoarei Jenica Tabacu, custodele Muzeului „Iulia Hasdeu” ş.a.

** Asemenea, se cere menţionată şi contribuţia adusă de „Tânăra generaţie de critici şi istorici literari din anii * 20-*30- de la D. Caracostea (care ţinea în 1928/1929 un seminar special „ B P Hasdeu”) la G. Călinescu şi Perpessicius sau de la Mircea Eliade şi Pompiliu Constantinescu la D. Murăraşu, Petre V.Haneş, Liviu Marian, Barbu Lăzăreanu, E. Dvoicenco ş.a. de a fi rejudecat cu firească obiectivitate creaţia savantului şi de a-i fi relevat cu o înţelegere nu o dată congeneră (cazul lui Mircea Eliade) originalitatea şi caracterul anticipativ în atâtea direcţii” (2)

Rezumând pe scurt „intrarea” noastră în lumea tainică a Magului, se poate uşor evidenţia faptul că puţine opere şi creatori pot să poarte prin vremi cu atâta demnitate calităţile unei acţiuni de gândire dilatorie, în fluxuri ce nu cunosc limite, cu setea de a absorbi totul. Se poate astfel afirma faptul că Hasdeu defineşte pa savantul pentru care viaţa rămâne ofranda unui travaliu ieşit din comun, a creatorului care-şi construieşte demersul într-o aglomerare uriaşă de material-document, asumat din colbul veacurilor, din folclor, ritualică şi limbă. Din toate acestea şi din multe altele, s-a împlinit aventura spiritului său de excepţie. Şi de ce să nu reamintim faptul că o genealogie ilustră se prelungeşte în magice ecouri în acest neam: voievozi, etnografi, poeţi, savanţi-între care el este Unicul!

Exemplaritatea unei adolescenţe înnobilate: O lucrare din tinereţea lui B.P. Hasdeu, „Gimbattista Vico”, scrisă în limba rusă şi neterminată, ne oferă suficiente date pentru înţelegerea rolului jucat de filozof, în formarea conceptelor hasdeiene, dar şi punţi de

pătrundere în universul spiritual al propriei sale copilării şi adolescenţe. Scriind despre copilul Vico, Hasdeu îşi presară lucrarea cu adnotări autobiografice. Astfel, „Înclinaţia înnăscută spre cele spirituale, spre meditaţie şi visare” îşi are rădăcinile în „ cercul familiei”, care constituie germenele personalităţii sale de mai târziu,sub cele două laturi: „cea materială şi spirituală, concretă şi abstractă”, respectiv cu funcţie ezoterică.

Relaţia mamă-tată, Hasdeu o sintetizează autobiografic. Misiunea mamei „ se implică în ungherele cele mai tainice ale inimii noastre, formând partea ei morală”. În relaţie, „ tatăl i-a insuflat pasiunea pentru preocupări ştiinţifice. Unul trebuia să fie condiţionat de către celălalt, pentru a fuziona într-o anumită personalitate”, conchide Hasdeu, întronând la adevărata valoare aportul mamei sale în dezvoltarea sa viitoare, aspect de altfel scăpat din vedere de biografii săi.(3).

Mai adăugăm faptul că moşia părintească de la Cristineşti constituia un mediu prielnic pentru copilul expansiv, dar atât de echilibrat, totuşi. Nebuniile erau specifice vârstei, dar se adăuga şi „înclinaţia către visare”, lecuită de biblioteca tatălui său Alexandru Hasdeu care va lăsa fiului său libertatea de a se identifica total cu lumea celor simpli,postulând-i ca ţel de viaţă ieşirea din condiţia obişnuitului singur, oferindu-i modele durabile.

Dar câtă vreme ambianţa locurilor natale îi oferea tânărului atâta libertate fizică şi spirituală putem înţelege uşor de ce mai târziu Hasdeu îşi va declara inapetenţa la viaţa de elev şi setea după compensaţiile colaterale, căutate mai ales în perioada studenţiei, urmată de gestul oarecum hazardant, de a părăsi Universitatea din Harcov, gest atribuit de gurile ele unei „ vocaţii precoce”, ce l-ar fi atras „către chefuri şi discuţii interminabile… adoptând o ţinută neconformistă, singulară, a la Peciorin” (4).

Şi tocmai în nonconformismul hasdeian, credem, rezidă insatisfacţiile pe care le întâmpină în anii tinereţii, inclusiv în studenţie. Cultura, talentul şi nu în ultimul rând

Gherasim RUSU TOGAN

înţelepciunea, dobândite precoce, îl determină totodată să se simtă incomodat de criteriile rigide ale unui anume mod de viaţă, fiind mereu în căutarea unei anume stări, în care să-şi dezvolte capacităţile naive , dar în acelaşi timp şi mediu propice, în care să-şi ardă potenţele tinereţii, la înălţimea caracterului său vulcanic, tumultuos. Începutul de carieră militară, dintre anii 1846-1854, îi va oferi posibilitatea de a fi într-o continuă mişcare în spaţii şi medii diverse, de a trăi aventuri şi experienţe sentimentale pasagere, în mare măsură, cât şi noi posibilităţi de cunoaştere a oamenilor, cu predilecţie din mediul cazon…

Dar ne întrebăm ca atâţia alţi căutători ai realităţii biografice hasdeiene, dacă tânărul de 16 ani a întrerupt cu adevărat facultatea, „persistând bănuiala că le-ar fi făcut în paralel” (5).

De altfel, chiar în „Jurnal intim”, tânărul înrolat ca iuncher în armata rusă afişează o superioritate aproape sfidătoare. Fugitiv, marcă câteva din asemenea situaţii: La Teodorovca, la statul major, întâlneşte trei tineri apropiaţi ca vârstă: „Am făcut cu ei cunoştinţă fără întârziere, dar mi-a plăcut numai unul… Şipov crescut în regulile severe ale moralităţii, a produs aspra mea o impresie plăcută”. În Domaradski, „om de 27 de ani, (eroul avea 17 ani neîmpliniţi) …credeam că aflu în el un corifeu al erudiţiei şi am găsit în el un om de o inteligenţă mediocră, care nu vorbeşte satisfăcător nici o limbă, afară de limba lui maternă, polona” (6). Deci, camaradul cu care spera să întreţină „o discuţie savantă” l-a decepţionat de la prima întâlnire. Aprecierea căpitanului Antropov, mărturisită deschis căpitanului Rousseau, un francez de formaţie polonă, se adaugă şi ea prezumţiilor formulate: „…sigur Hasdeu e mai slab la serviciu, dar în schimb e poet, savant, naturist, în fine, tot ce doreşti”. Iuncherul, bineînţeles, consemnează faptul nu fără orgoliu caracteristic: „Cu a doua sa apreciere nu m-a liniştit deloc, cu cea dintâi m-a jignit crud”. Sau, la adresa unui alt camarad: „ Voina are păreri grozave despre savantlâcul său; eu

i-am dovedit, însă, că nu înţelege nimic din limba latină, că nu ştie istoria şi ne-am certat" (7).

Volumul „Fragmente autobiografice" aduce noi dovezi privind starea ordonată a preocupărilor sale intelectuale. Aflându-se în împrejurările Oceacovului, pe front, trăieşte sub seducţia aceloraşi stări: „Eu scoteam din coif o ediţie minusculă a lui Horaţiu, Byron, manuscrisul din Kraledvor…mă plimbam, citeam, mă entuziasmam de toate şi aceasta mă încălzea nu mai puţin decât razele sclipitoare ale soarelui" (8). Întoarcerea de pe frontul Oceacovului la Becuş, pare gest de reluare a unor preocupări multiple, dintre care pregătirea cu un scop bine definit se adevereşte: „Am găsit şi pachetul de cărţi primit de acasă…"

Şi nu ca simplu adaos, ci ca o elocventă dovadă că între iuncherul Hasdeu şi studentul ce fusese cândva, n-a existat un divorţ, finalizat într-un fiasco în pregătirea universitară, adăugăm un fragment autobiografic, imagine caustică a unui spirit aflat într-o continuă alertă: „Aceste rânduri le scriu într-una din cele mai înalte case ale Harcovului. Camera are înfăţişarea unui atelier de savant: cărţi, hârtii, peniţe, creioane, pene, culori – sunt împrăştiate pe masă şi sub masă, sub scaune şi sub scaune, sub pat şipe pat, în societatea borcanelor cu pomadă, a parfumurilor, periilor, pieptenilor, vestelor, revolverelor, dolmanului şi alte asemănătoare". Ar această stare a interiorului se completează cu o alta, în care Hasdeu se reprezintă pe sine, în dublă ipostază - militar şi student. „Dar ajunge să-ţi îndrepţi ochii spre un halat şi un fes ca să găseşti sub aceste podoabe pe cineva, jumătate student, jumătate husar, jumătate civil: acesta e stăpânul" Apoi, fără să abuzăm totuşi de răbdarea lectorului, reamintim faptul că tatăl era cel care acţiona chibzuit pentru formarea intelectuală, deplină, a fiului: „Citeşte, citeşte mult, de asemenea scrie mult, dar chibzuieşte, prelucrează ceea ce ştii, cultivă-te mai departe singur,pentru care învaţă neapărat limba germană". Alexandru Hasdeu deci, bărbatul

Gherasim RUSU TOGAN

stimat pentru înalta sa pregătire devenit membru al Academiei Române, nu şi-a lăsat fiul în voia sorţii, tocmai la răscrucea vieţii. Absurd ca urmare, să credem că i-ar fi acceptat o ruptură definitivă cu Universitatea, când îl clădise sub un principiu de excepţie: „… deocamdată îţi spun atât. Fii demn de nobleţea noastră, primită de către strămoşi pentru credinţă şi patrie !" (9).

Desigur că în valul anilor s-a adeverit marca genialităţii pe care fiul o purta în frunte, şi toată această devenire ce a urmat s-a germinat în volburaticii ani ai tinereţii, în dimensiuni neobişnuite, dar nu în fragmentarism şi izolare, ci printr-o participare la jocul spiritual, atât de ordin colectiv cât şi individual, antrenat şi modelator, din care, în continuare vom încerca să surprindem dimensiunea clocotitoare a aventurilor sentimentale. Iar sursele acestor „călătorii" le vom descoperi chiar în propriile sale scrieri, mai cu seamă cele din tinereţe: Jurnalul intim al lui B. P. Hasdeu; Fragmente autobiografice…; Duduca Mamuca. Din memoriile unui studinte şi arhicunoscuta nuvelă „condamnată" inchiziţional, Micuţa (Trei zile şi trei nopţi din viaţa unui student). (10).

Aventurile erotice ale lui Hasdeu, cel din anii tinereţii, amintesc, observă Ion Şeuleanu, „învolburarea dar şi poza romanică, drumurile străbătute cu regimentul de husari, întâlnirile cu ofiţerii, discuţiile şi certurile, evenimentele frontului, toate sunt prilejuri de întoarcere înspre sine şi întru sine, tot atâtea tentative de autodefinire" (11).

Temperamentul său năvalnic, observat de către toţi exegeţii săi, se manifestă cu pregnanţă încă din această perioadă a vieţii, marcată prin atâtea şi atâtea oscilaţii sufleteşti.

Vârsta adolescenţei, după cum însuşi mărturiseşte în Jurnalul intim, marchează o primă experienţă erotică, punte de trecere agitată înspre furourile vârstei tinereţii, cu toate avatarile ei. Iar acest Jurnal este totodată şi un pretext pentru a-şi explica şi motivele care l-au determinat să adere la serviciul militar.

Prin intermediul văduvei poliţaiului din Chişinău, - căpitan de cavalerie Lazarev - o cunoaşte pe Alina Merjeewski, „o fată de vreo 17 ani, nu bogată dar înzestrată cu o inteligenţă deosebită şi de o frumuseţe rară”- criteriu preferenţial pentru orice tânăr. Sinceritatea destăinuirii şi armele folosite pentru cucerirea ei, se dovedesc potrivite pentru imaginea unui adolescent cultivat, dincolo de vârsta sa: „…cu cât aveam prilejul s-o văd mai des, cu atât mai mult resimţeam influenţa acestei frumseţi minune… în scurt, mă îndrăgostisem de ea! Dar cum să-i mărturisesc iubirea?” Timiditatea specifică vârstei, totuşi, îl împiedică să ia cu asalt reduta: „În curând ocazia s-a prezentat. Alina m-a rugat să-i procur cărţi pentru lectură şi mai ales poezii. Am întrebat-o dacă a citit pe Puşchin şi - la răspunsul ei negativ, i-am trimis după câtva timp pe „Eugen Oneghin”, în care toate pasajele corespunzătoare sentimentelor mele de atunci le subliniasem cu creionul”. Şi, desigur, semnul afecţiunii s-a arătat la scurtă vreme: „În curând am primit înapoi pe Oneghin şi – o fericire !- răsfoindu-l, am găsit o şuviţă de păr blond: era părul ei, se înţelege!” (12).

Desfăşurarea evenimentelor, însă, ia o turnură melodramatică, odată cu plecarea fetei , împreună cu întreaga sa familie la Odesa, gest în urma căruia tânărul amorez se simte decapitat sufleteşte: „Alina a plecat… Ştirea aceasta m-a zdrobit, numai atunci am înţeles toată puterea iubirii mele; dezamăgirea mea a fost groaznică: nu mă iubeşte, m-a părăsit!”. Dar ca întotdeauna, pentru orice tânăr, abia ieşit din lanţul teribilist al adolescenţei, se găseşte la îndemână un paliativ care să-l scoată din colţii distructivi ai deznădejdii: „În acest timp, a venit la Chişinău de la ţară bunica mea şi mi-a făcut cunoştinţă cu familia Hodkowski, care se compunea dintr-o văduvă - femeie încă tânără şi frumoasă – şi din încântătoarea ei fiică de 16 ani. Farmecele ei în alt timp, probabil m-ar fi impresionat, dar atunci iubeam pe Alina, - o iubeam fără voia mea, şi numai odată în viaţă se poate iubi cu adevărat!” Comportamentul său „rece” faţă de

Gherasim RUSU TOGAN

Reghina, observă biograful său cel mai avizat, I. Oprişan, îi creează un atu, respectând „câştigând o importantă învăţătură pentru viitor, pe care o va utiliza atât în viaţă, cât şi în literatură”, (13) aplicând predicţia din versul lui Puşchin: „Cu cât mai puţin iubim femeia,/ Cu atât mai mult ea te iubeşte”, iar eroul nostru se lasă antrenat „din amuzament”, sub scuza meschină: „…mă apropiam de Reghina din ce în ce mai mult. Ea mă iubea înflăcărat, iar eu glumeam cu ea pour passer le temps! Dar aşa cum vom vedea, eroul nostru se va afla „între două focuri”, respectiv, revenirea Alinei şi întâlnirea cu Reghina, vechea ei prietenă şi noua cucerire a tânărului amorez: „Alina a observat că prietena ei nu e indiferentă faţă de mine şi, se înţelege, m-a socotit trădător; Rehina a aflat că iubesc demult pe Alina, şi s-a hotărât să mă uite. Astfel am rămas în vânt, învinuit de trădare şi de una şi de alta”. Părăsit, în starea sa interioară „ Disperat de trădarea Alinei”, atrasă până la urmă „de un tânăr” purtător de frac”.

Şi astfel, apare pretextul intrării sale în regimentul de Ulani din Oliviopol, sub influenţa fostului său coleg de la liceul din Rovno, Henrich Elovţki, fapt pentru care tânărul Hasdeu îi cere tatălui, care visa cu totul un alt viitor pentru fiul său consimţământul.

Cât priveşte „încercarea de sinucidere”, ca urmare a dramaticei decepţii sentimentale, I. Oprişan îl cred „ gest romantic”; „Fantazând după modele romantice”, în jurul căruia acelaşi biograf adaugă următoarea: „Se cuvine, însă, să arătăm că iubirea nefericită, criza erotică- invocată atât de des de autor în paginile jurnalului, ca motiv al abandonării liceului şi al înrolării în armată - nu exprimă decât parţial tensiunea, neastâmpărul şi febrilitatea tânărului Hasdeu” (14) p. 105, I. Oprişan)

Revenim, pentru tânărul Hasdeu, intervenţia tatălui, dovedeşte dragostea ci-o purta, o dată cu încrederea în destinul său intelectual. Aşadar, după vizita prinţului Anton Xaverievici Liubomirski, maiorul regimentului contelui Radetzki în casa părintească, şi discuţia cu tatăl viitorului

savant, hotărârea este luată cu toată încrederea: „– Sub conducerea unui om ca prinţul, zise el: „poţi să ieşi om”. Am amintit tatălui meu că peste săptămână împlinesc 16 ani şi de aceea nu văd nici o piedică pentru intrarea mea în serviciu militar. De data aceasta am căpătat învoirea lui…” (15).

Pare potrivit momentul adnotării faptului că într-un prim pas, am recurs la Jurnal, pentru a înregistra jocul pur al eroului hasdeian; jurnalul fiind de altfel forma „nudă, ne literaturizată”a experienţelor sale amoroase, în speţă semne de bravadă, cu iz de sfidare a lumii cazone şi nu în ultimul rând escapadele amoroase se înscriau în programul de viaţă „a la Peciorin”, ovaţionat şi de tânărul cadet.

Dar să-i urmărim pe mai departe şirul escapadelor cu iz pasager, soldat „cu numeroase jertfe pe altarul zeiţei Venus” (16).

Peregrin de acum prin lume, de bucuriile şi tristeţile vârstei însoţit, B.P. Hasdeu părăseşte „Chişinăul nesuferit”, plecând spre Mirgorod, sediul statului major al divizei de rezervă a cavaleriei uşoare. Traseul dintre Pescianâi Rod şi Zlânca îi va rămâne memorabil prin cârciuma lui Adabaşev, din două motive: „ o bere minunată şi apoi – fiica hangiului, Timna, o jidăncuţă de 16 ani de o frumuseţe rară, care, cum vom vedea mai departe şi-a pus ochii pe mine” (17). Aventura pasageră, se pare că devine de-acum, în plan sentimental, modalitatea de comportament ce-i va fi tânărului specifică, pentru multă vreme, dar în primul rând în acest mediu cazon, specific gesturilor gratuite, de bravadă şi pedanterie afişată sfidător.

Dovada cea mai pregnantă o aduce modul în care îşi arde vremea pe traseul călătoriei sale, respectiv în popasul de la Noul – Mirgorod, unde îşi va alterna interesele profesionale, precum examenul de intrare la husari, cu chefurile nocturne, jocul de biliard şi nu pe ultimul loc delectându-se cu partide de amor pasager. O „dulce amintire” i-a lăsat-o Agafiţa Zorici, compatrioata sa moldoveancă nurlie, apetisantă: „ E o fată de 27 de ani, dacă nu mai mult, dar cu toată vârsta, îşi va aminti

Gherasim RUSU TOGAN

pasagerul amorez, într-un contur portretistic de mare fineţe, ce tânără pare, ce atracţie respiră frumuseţea ei!”.

Dar Sonicica, servitoarea doamnei Split, soţia patronului restaurantului la care adăstase, „întrecea cu mult în frumuseţe pe stăpâna sa, şi apoi 17 ani …ce cuvânt magic!”, constată, captivat de gustul frăgezimii tânărul curtezan. Dar, sub presiunea timpului, curtezanul redevine iarăşi neobositul călător, părăsindu-şi cuibul de fericire voiajeră, îndreptând-se înspre Noua-Odesa. Intersectându-se cu drumul străbătut la plecarea din Chişinău, revine şi la cârciuma lui Adabaşev, unde o reîntâlneşte „pe prea frumoasa Timna”, care ocupase, cândva, după a sa mărturisire, „un loc în inima mea, care devenise foarte încăpătoare, de când unica, adevărata şi iubita ei locuitoare şi-a schimbat locuinţa”, recunoaşte cu sinceritate proprietarul ei, reamintindu-şi de prima sa dragoste, şi de rana pricinuită, încă şi încă nevindecată! (18).

Dar călătorului îi să bine cu drumul, şi mai ales când deplasarea era „în goană cu caii de poştă la Noua-Odesa”. De-acum, obişnuit cu deplasarea inopinată şi cazările pe la hoteluri cu patroni ahtiaţi după câştig, eroul nostru se dovedeşte capabil să jongleze cu situaţiile neprevăzute şi chiar să le taxeze, în folosul său, multora lăcomia. La Noua-Odesă, după ce-l pune la punct pe hotelierul lacom,amăgindu-l cu o abundenţă financiară înşelătoare, tânărul Hasdeu se mută la gazdă, în aceeaşi locuinţă împreună cu prietenul său Mihnevici, fiul unui avocat din Chişinău, fost coleg de liceu. Atmosfera îi va fi propice unui trai În „ lăfăială de nabab” ca urmare a noii sale achiziţii sentimentale, de altfel determinat de cu totul alte motivaţii decât cele de natură intelectuală, cum s-ar fi putut crede, raportat la gusturile afişate sfidător în relaţie cu ai săi camarazi de arme şi pierdere de vreme: „…şi gazda, frumuşica Marica, a convenit să ne gătească masa pentru o rublă pe săptămână”. Decenţa îl determină însă la o atentă cenzură a relaţiilor ce ni le oferă:” Bărbatul Maricăi,

ţăran, petrecea la câmp zile întregi, şi de aceea nu e de mirare că drăguţa ucraineancă era cu mine binevoitoare şi…dar aceasta mă priveşte numai pe mine singur, şi pentru alţii, poate nu e interesant!”.

Dar dacă eroul nostru este atent cu spovedania la scenă deschisă, totuşi, nu se poate închide în sine într-o asemenea măsură încât să ne lase debusolaţi, şi tocmai într-un moment în care materialiceşte se dovedeşte a se afla în pragul falimentului, mai ales după plecarea prietenului: „Două săptămâni am stat cu Mihnevici. În a treia, el a plecat… iar eu am rămas la aceeaşi gazdă. N-aveam nici un ban… În acest răstimp am putut să apreciez pe deplin dragostea Maricăi”. Şi unda ironiei, sau a bravadei ieftine! pare să fie prezentă: „Prietenii adevăraţi la nevoi se cunosc, spune vechea zicătoare: ea s-arătat o adevărată prietenă: mă hrănea, pour amour, îmi procura tot felul de plăceri (numai să fi depins de ea)… în scurt, stăteam ca la mama acasă” (19).

Jurnalul abundă, ca scriitură, de portrete ale colegilor săi, şi totodată fără a face economie de epitete în diferenţierea oamenilor, bucurându-se totodată de prietenii alese după criterii parte, precum erudiţia, arta conversaţiei, relaţia cu superiorii, generozitate şi nu în ultimul rând verticalitatea caracterului, dar şi o doză exagerată de preţiozitate.

Dar să părăsim acest univers, revenind la escapadele sale amoroase, mai ales că la orizontul deplasărilor sale se arată o nouă Veneră! Transferat din Scerbani, pentru campament în comuna Troiţcoe, nepăsător de felul în care este cantonat de către „cvartirmaistrul” regimentului, după cheful din noapte la gazda comandantului său, dimineaţa, sub aburul chefului, se trezeşte sub seducţia unei vrăji inedite: „ Dimineaţa, când am deschis ochii,înaintea mea s-a ivit pentru o clipă ceva fermecător, uşor, asemănător zânelor din poezii”.

Apoi, în clipa următoare, vraja se destramă: „Era fiica gazdei mele: Solonia”. Portretul ce i-l creionează pare extras din nuvela ce-l va defini ca scriitor de mare forţă artistică şi

Gherasim RUSU TOGAN

îndrăzneală epică: „Înaltă, bine făcută, ca un brad de munte, cu ochi albaştri, umezi, umbriţi de curcubeul sprâncenelor; gura a cărei linie poetul sanscrit ar fi comparat-o cu (indescifrabil), crescândă; năsucul ca la Minerva, păr auriu… şi la toate acestea adăugaţi magice vorbe; şaptesprezece ani!”

Amorezul radiază de încântare că fascinează femeile, bântuit fiind de un orgoliu fără de măsură: Zău nu ştiu ce place femeilor în înfăţişarea mea ! Nu mi s-a întâmplat să întâlnesc o femeie, care, despărţindu-se de mine să nu-mi fi mărturisit, şi mie şi sie-şi, că îi plac – şi cu toate acestea, eu nu pot să mă laud cu frumuseţe: în înfăţişarea mea e ceva a la Peciorin” (20).

Dar, ca-n atâtea alte situaţii, şi de această dată, peste dramoleta în cauză cade cortina. Este anunţat că escadronul său va pleca la Nicolaev. Prea puţin afectat de victima ce-i rămâne în urmă, despărţirea pare să fie un amestec de minciună şi falsitate comportamentală. Maturizarea face de-acum casă bună cu eschivarea de la cele ce s-ar fi trebuit plătite cu sinceritate şi, cât de cât, un dram de recunoştinţă. Însă realitatea arată contrariul: „Mi s-a adus calul, m-am întors ca să-mi iau rămas bun de la Solonia şi am observat lacrimi pe faţa ei. «Mă iubeşti Solonia?», am întrebat-o cu jumătate de glas. Ea mi-a zâmbit printre lacrimi şi m-a întrebat cu voce emoţionată: «Dvs. (!) niciodată n-o să vă întoarceţi aici?» – «În curând, sufletul meu, foarte curând!» am răspuns eu, dorind să liniştesc pe frumoasa ţărancă şi am porni înainte cu escadronul”. (21).

Notă: În partea de proiect, din finalul Jurnalului, sunt nominalizate şi alte cuceriri ale tânărului, al căror destin a rămas taină: Olga Nicolaevna şi Sofia Nicolaevna , cele trei tinere fete Sotiri: Irina Nicolaevna, Liza Nicolaevna şi Angelina Nicolaevna, Evghenia Ilincina ş. a.

Ar fi greşit însă dacă am prezenta din acelaşi unghi şi intriga din „Duduca Mamuca” şi „Micuţa…”, fără să facem o distincţie precisă între aceste scrieri. Cu riscul de a ne

repeta, marcăm faptul că ne aflăm acum în faţa unor opere literare, respectiv, „Cea mai bună proză a lui Hasdeu…” după calificarea acordată de G. Călinescu.

În privinţa atmosferei, însă, redescoperim spiritul libertin al lui Hasdeu, înclinaţia spre aventură, teribilismul şi eschiva sentimentală, prelungite din paginile Jurnalului; dar dintr-un alt punct de vedere, pătrundem într-o construcţie epică de mare profunzime. Rezumăm, folosindu-ne de comentariul avizat, călinescian: „Intriga e simplă: eroul student îşi pune în gând să seducă pe frumoasa fată a gazdei sale, şi izbuteşte, simulând un duel şi o falsă rănire. Da victoria îl înspăimântă deoarece fata are aspiraţii matrimoniale. Atunci, prin alte maşinaţiuni de carnaval, împinge pe fată în braţele rivalului scos din luptă”. (22).

Ca urmare, raportul autor-aventură se anulează în cazul de faţă. Personajul-autor (!) este germinaţie, respectiv produsul în dincolo de o realitate pipăibilă…

În recapitulare, cu referire la aceste momente ale începuturilor, considerăm că pentru un asemenea spirit, aureolat cu aspiraţia către dimensiuni neobişnuite, ca reazem era să-i rămână încrederea în propriile sale forţe, el să fie un autodidact al formaţiei sale, în cea mai mare măsură, dar nu prin ruptură, prin izolare, ci printr-o participare la jocul spiritului de ordin colectiv, antrenant şi modelator.

Cât priveşte „vocaţia precoce”, pentru chefuri, discuţii, aventuri amoroase ş.a.m.d. , despre care cu atâta sinceritate se prezintă în Jurnalului său, se cere, totuşi, şi o undă de circumspecţie. Adolescentul, cu firea sa de excepţie, cu darul hiperbolizărilor în sânge,desigur că a dat jurnalului şi o doză accentuată, chiar, de „literaturizare”, de care vorbeşte şi G. Călinescu, fapt ce l-a dus către acest impuls al generalizărilor. Apoi, de ce să nu credem că şi faptul că realitatea acestei aventuri din adolescenţa şi prima tinereţe a lui B. P. Hasdeu îşi avea şi un al doilea suport, aminti de altfel tangenţial, cunoaşterea lumii,

Gherasim RUSU TOGAN

a oamenilor - informaţia şi fascinaţia magicului. El însuşi se va deconspira nu peste multă vreme: „ Cărţile de joc, femeile frumoase, vinul nu puteau să atragă pe savantul deziluzionat” (23).

Oricum, adolescenţa şi prima tinereţe a lui Hasdeu, au fost plini, doldora de plini, cu varietate de peisaje şi experienţe, cu seducţia ineditului sub toate aspectele sale, fapte de la sine grăitoare despre un spirit precoce, capabil să se salveze din anonimat şi risipă, calitate dată doar unui tânăr de excepţie, Ales pentru o cauză mare!

Mutaţiile ce survin în destinul lui B.P. Hasdeu. Marea mutaţie din viaţa lui B.P. Hasdeu o surprinde cu pătrundere I. Oprişan, biograful avizat al savantului: „După nebunia petrecerilor cazone şi excesul deocheatelor aventuri studenţeşti - sugerată din plin de romanul” cvasibiografic „Duduca Mamuca (Micuţa), B.P. Hasdeu devenea, din 1857, după trecerea în ţară, adeptul unei vieţi de mare abstragere, împinsă până la recluziunea totală” (24). De la venirea în ţară, „petrecerile, iubirile, prietenii, flirtul, iubirile voluptoase rămâneau undeva într-un spaţiu îndepărtat al amintirilor, către care instinctul îl chema din când în când”. Şi totuşi, mai ales după studiul „Pierit-au dacii?”, deşi era încolţit de toţi, observă monograful: „…nu transpare vreo aluzie la escapadele sale erotice. Or, în cazul că ele ar fi fost de notorietate publică, nu ar fi fost ocolite nicidecum de adversarii săi” (25). Ne întrebăm însă dacă putem absolutiza o asemenea mutaţie, respectiv eroul nostru să fie suportat o mutaţie absolută, asemenea ascezului recules într-o peşteră, departe de lume?

Iar marea mutaţie din existenţa lui Hasdeu, biograful său o descoperă în însăşi schimbarea viziunii sale asupra iubirii: „iubirea însăşi - îndeosebi în ipostaza relaţiilor matrimoniale-îi apare acum ca o formă supremă de purificare şi de înălţare supremă a individului”. (26).

Urme ale „puţinelor cochetării erotice hasdeiene”, biograful amintit le descoperă în revista Aghiuţă, din paginile căreia transpare

simpatia faţă de domnişoara Constanţa Dunca (căsătorită mai apoi Schicu), profesoară la Şcoala Centrală de Fete din Bucureşti, director şi proprietara revistei Amicul Familiei. Totuşi, biograful reduce până la urmă simpatia dintre ei „la aspecte de cultură”; care „nu depăşesc cadrul pur literar”, mai ales şi pentru faptul că B.P. Hasdeu, între timp o cunoaşte pe Iulia Faliciu „către care simţea o chemare de dincolo de fire” (27).

„Un simbol în mic al Daciei… Un aur ales de la Abrud, a fost pentru mine nevasta mea, sufletul nevestei mele. Am cunoscut-o la 1863” (în „O nevastă română, în traiul pământesc şi-n viaţa după moarte” - O conferinţă…). „Nicăieri, însă,notează biograful, el nu dă vreun alt detaliu spre a preciza împrejurările care i-au scos-o în cale pe Iulia Faliciu” (28).

Atâta şi nimic mai mult? Dar mai târziu? Nici o aventură, nici o tentaţie? Cum rămâne însă cu înstrăinarea aproape ireconciliabilă dintre savant şi soţie, care va urma nu peste multă vreme ? Dar să nu anticipăm!

Oricum, în planul realizărilor, odată cu germinaţia începuturilor, la venirea în ţară Hasdeu se dedică, prin mari deschideri unor opere ce pregătesc sintezele maturităţii sale, respectiv a conceptelor cristalizate, dovedite prin vasta sa operă, culminând cu matusalemicul „Etymologicum Magnum Romaniae, arc peste timp şi de nimeni depăşit.

În planul trăirilor sale afective, Hasdeu a încercat întotdeauna să dovedească lumii că sfânta familie este totul, dar mai ales după apariţia fiicei sale Iulia, crinul vieţii sale”, pentru a cărei desăvârşire fizică şi intelectuală şi-a ars viaţa pe rugul unei trudnice dăruiri, rămasă, vai, nicicând finalizată, dar desăvârşită pe crugul posterităţii!

Şi nu greşim dacă vom afirma faptul că destinul i-a dat savantului ca povară în etapa marilor sale împliniri, pe de altă parte, ardere dantescă în povară afectivă, respectiv dragostea pentru fiică şi chinul că soţia îl va mutila sufleteşte, odată cu distanţarea, atât afectivă cât şi spaţială, respectiv prin plecarea la Paris, şi acel „Divorţ mascat” de care, de ce

Gherasim RUSU TOGAN

să nu presupunem cel puţin, că însuşi destinul „Lilicăi” a fost legat!

Cât şi-a mai dorit tatăl ca fiica sa, unică şi genială, să-i fie egală şi chiar în dincolo de sine, mai precis, mândria rasei nobiliare a hasdeilor, spiţă domnească sincer dăruită neamului!De-aici îndemnul din scrisorile sale „…adevărate bice pentru acea râvnă. I se cere să iasă „eminentă” la examene, pentru că numai astfel dânsul poate cere prin Camera Deputaţilor de la Bucureşti, bursa necesară a unui trai mai îndestulat la Paris. Şi această biciuire, care lui Hasdeu nu-i pare încă a fi originea unor sforţări prea mari, va continua întruna, insistent” (29) - C. Manolache.

Desigur, intenţia savantului de a-şi scoate fata din cotigentul vieţii, coincidea de astă dată cu orgoliul soţiei, el atent la partea materială a vieţii, iar mama, la rândul ei, atentă, ocrotitoare şi, clipă de clipă, barometrul fiicei sale, pese care vânturi rele vor bate neiertător, în curând.

Greu de reconstituit stările prin care trec cei doi nefericiţi părinţi, martori neputincioşi ai ruinării fizice a crinului lor, cu atâta bucurie urmărit în creştere. Valul dragostei devine neputincios.

Iar tatăl, supus judecăţii, se întreabă retoric, dar nu fără a răni dureros, autorul „Scânteietoarei vieţi” a Iuliei: „Va recunoaşte cândva marele filolog, că decât toate acestea, (cerinţe şcolare s.n.), care echivalau cu „transformarea unei fete în băiat”, ar fi fost mai imperios indicată aducerea copilei în căminul patern, unde cu încetul, domol de tot, să-şi fi terminat studiile liceale ori universitare. Şi Iulia Hasdeu n-ar fi fost mai puţin un …geniu. Nu un geniu comprimat, potenţat după un sistem rapid, ci unul cu zbor, cu afirmare sănătoasă şi viabilă” (30).

Dar „acel fatum”, care-i şoptea mereu că e totul prea târziu, desigur că a dus la mustrări sufleteşti dureroase, de unde şi cutezanţa sa fără de seamă în lumea, de a o chema mereu şi mereu, de dincolo de „geana eternităţii”!

Dar, deşi înfrânt de Parce, care i-au luat, drept compensaţie pentru zestrea în neamul

său investită, pe crinul vieţii sale, abia îmbobocit, pe geniala Iulia, îndurerat şi singur, asemenea Magului rătăcitor, a păşit falnic înspre Nemurire. Şi contrar unor opinii agasant repetate, nu cu sentimentul damnării, dimpotrivă, aureolat de splendoarea plenitudinii, a desăvârşirii. „Căci prin fiecare fibră a fiinţei sale vibra chemarea mesianică de a-şi servi neamul-deviză apoteotic de el împlinită" (31).

Apoi Domului de la Câmpina, sosit îi este timpul de a fi înţeles cu noi şi noi semnificaţii, învălui fiind în duhul tatălui al cărui suflet zdrobit e durere, de-aici s-a înălţat înspre seninul celest. Inundat de linişte şi stare solară, el se oferă privirii drept spaţiu al solitudinii, propice descătuşării de sub povara relativităţii, încărcat de nemurire şi irizator. Iar umbra hamletiană a lui Hasdeu ne poară către înţelegerea menirii atât a geniului cât şi a muritorului de rând, dar cu toată povara dată de către destin Aleşilor, purtată pe umeri.

_____

Note:

1 G. Călinescu, Istoria Literaturii Române de la origini şi până în prezent, Editura Fundaţiei Regale pentru Literatură şi Artă, 1941, p. 324.

2. I. Oprişan, B.P. Hasdeu sau setea de absolut. Tumultul şi misterul vieţii, Edura Vestala, 2oo1, p. 549.

Gherasim RUSU TOGAN

3. B. P. Hasdeu, Gianbattista Vico, în Manuscriptum, nr. 4, 1981, anul XII, p.p. 124-136, cu o prefaţă de Stancu Ilin.

4 George Munteanu, B.P. Hasdeu, Editura Pentru Literatură şi artă, 1963, p 43.

5. Vezi: Ion Şeuleanu, Prefaţă la: B.P. Hasdeu, Duduca Mamuca, Editura Dacia, 1973,p. 10.

6. Jurnalul intim, în: B. P. Hasdeu, op. cit.,p.p. 154-155.

7. ibidem, p.60.

8. ibidem, p. 78.

9. Mihai Drăgan, op. cit.,p. 21.

10. S-a folosit: B.P. Hasdeu, Duduca Mamuca, Editura Dacia, Cluj, 1973, Colecţia Restituiri.

11. Ion Şeuleanu, în op. cit.p.14.

12. ibidem, p.105.

13. I. Oprişan, op. cit., p.10

14. ibidem

15. Jurnal, p. 38.

16 ibidem, p. 45.

17. Jurnal,p. 59.

18. ibidem, p.45.

19. ibidem, p. 50.

20. ibidem, p. 64.

21. ibidem, p. 66.

22. G. Călinescu, op. cit.,p.378.

23. B. P. Hasdeu, Gianbattista Vico, în op.cit, p. 133.

24. I. Oprişan, op. cit.,p.225.

25. ibidem.

26. ibidem.

27. ibidem, p. 227.

28. ibidem

29. C. Manolache, Scânteietoarea viaţă a Iuliei Hasdeu, Editura Saeculum, I.O., 2000, p. 150.

30. ibidem, p.150.

31. Gherasim Rusu Togan, B. P. Hasdeu în universul culturii populare, Ediura Libra, Bucureşt, 2001, p. 178.

Gilda Ivan, Un dans trecător

Mioara BAHNA

Mioara BAHNA
Nobel 1909
Selma Lagerlöf

Având printre rude câţiva scriitori, dar şi o bunică apreciată pentru harul narativ, Selma Ottiliana Lövisa Lagerlöf (1858-1940), aparţinând unei familii vechi din ţinutul Värmland (situat în vestul Suediei), a găsit devreme în literatură un refugiu din faţa realităţii ale cărei bucurii îi era interzise, în mare parte, în copilărie, din pricina unei paralizii infantile temporare cu care s-a născut. Tot în copilărie, se hotărăşte să ajungă scriitoare, iar sursa de inspiraţie de care se ataşează încă din primii ani ai creaţiei este folclorul din regiunea natală, care îi conferă scrisului său un timbru particular, care o situează în afara canoanelor literaturii contemporane ei.

Opera sa se mai remarcă prin lirismul stilului şi prin valorificarea unei fantezii deosebite.

Selma Lagerlöf îl consideră, aşa cum mărturiseşte în memoriile sale, pe criticul danez Georg Brandes (care face mai întâi cunoştinţă cu scrisul ei după ce îi citeşte traducerea în limba daneză a cărţii „Gösta Berling") drept unul dintre artizanii evoluţiei sale artistice, graţie căreia, în 1904, primeşte Medalia de Aur a Academiei Suedeze, a cărei membră devine în 1914. Este, de asemenea, doctor honoris causa al Universităţii din Uppsala.

În privinţa preţuirii de care se bucură în ţara natală, cuvintele din discursul de recepţie ale poetului Hjalmar Gullberg (1898-1961), care devine membru al Academiei Suedeze după moartea ei, sunt cât se poate de elocvente: „Era regina literaturii noastre, cea mai celebră dintre femeile suedeze din lume, după Sfânta Birgita".

Apropiată de mişcarea feministă, trăieşte două poveşti de iubire aparte, alături de două partenere de viaţă, scriitoarea suedeză Sophie Elkan (1853-1921) şi asistenta sa Valborg Olander, corespondenţa de dragoste cu aceasta din urmă fiind publicată în 2006de Ying Toijer-Nillson.

Este prima femeie care primeşte Premiul Nobel pentru Literatură,în 1909, „ca preţuire pentru nobilul său idealism, bogăţia fanteziei şi expunerea spirituală care îi caracterizează opera", după cum se specifică în motivaţia juriului.

Creaţia ei cuprinde: „Gösta Berling saga" („Povestea lui Gösta Berling") – 1890-1891; „Osynliga länkar" („Lanţuri nevăzute") – 1894; „Antikrists mirakler" („Miracolele lui Antihrist") – 1897; „Jerusalem" – 1901-1902; „Nils Holgersson underbara resa genom Sverige" („Minunata călătorie a lui Nils Holgersson în Suedia") – 1906-1907; „Kristuslegender" („Legende despre Cristos") – 1904; „Herr Arnes penningar" („Banii domnului Arne") –1904; „Liljecronas hem" („Casa din Lilliecrona") –1911; „Kejsarn av Portugallien" („Împăratul Portugaliei") – 1914; „Märbacka" – 1922; „Charlotte Löwensköld" – 1925; „Löwenskölдska ringen" („Inelul familiei Löwensköld") – 1925; „Anna Svärd" – 1928 etc.

Iubire şi sacrificiu – „Charlotte Löwensköld"

Construit printr-o tehnică aparte, un fel de zigzag, o formă de flash-back, prin reluarea unor informaţii despre personaje, întâmplări, deja prezentate detaliat înainte, ca şi cum ar fi introduse în carte pentru prima dată, fără să mai ocupe însă, pentru o vreme, prim-planul, romanul Selmei Lagerlöf „Charlotte

Löwensköld” – Bucureşti, Editura Litera, 2012, traducere din limba suedeză de Maria şi Petre Banuş, cu prefaţă şi cronologie de Ioana Drăgan, în colecţia „Biblioteca pentru toţi” –, cu elemente de saga, se desfăşoară în jurul câtorva personaje (în primul rând cel eponim, la a cărui poveste de viaţă se alătură încă vreo câteva, cu care a sa se intersectează ori se identifică, fie şi parţial), spre mijlocul secolului al XIX-lea şi se constituie în partea a doua dintr-o proiectată trilogie, din care a mai publicat doar „Inelul neamului Löwensköld” („Löwenskölska ringen”).

Acţiunea începe la Karlstad, unde naratorul auctorial – care, când şi când, li se adresează cititorilor: „trebuie să ştiţi că…”; „nu trebuie să vă mire că…” – îşi prezintă o parte dintre personaje, mai exact o familie, dominată de voluntara, magnetica, fascinanta doamnă colonel Beate Ekenstedt, soţie, mamă, dar şi extrem de apreciată amfitrioană, al cărei portret scoate, de la începutul romanului, în evidenţă preocuparea scriitoarei pentru culoarea locală şi temporală, în manieră romantică („era baroneasă prin naştere”; „avea o fire aleasă, agreabilă, un spirit cultivat şi scria versuri”; „era mică de statură, dar avea o ţinută frumoasă, ca toţi cei din familia Löwensköld”; „avea ceva romantic în fiinţa ei”; „era îmbrăcată cu gust şi totdeauna admirabil pieptănată. Oriunde s-ar fi dus, avea cea mai frumoasă broşă, cea mai fină brăţară, cel mai scânteietor inel cu pietre scumpe” şi, de asemenea, „locuia în cea mai elegantă casă din Karlstad”), dar cartea aduce şi aspecte care amintesc de clasicism.

Cu astfel de date, lumea cărţii pare a se înscrie între graniţele perfecţiunii ori, măcar ale tihnei, ale bucuriei loisir-ului, atunci când e cazul, atmosfera din familia Ekenstedt fiind emblematică în acest sens. Revenind la personalitatea „doamnei colonel”, aceasta este copleşitoare atât pentru membrii familiei sale – blândul şi iubitorul ei soţ, cele două fiice excelent educate, dar puse mereu în umbră în ochii comunităţii, involuntar, de mamă, şi fiul, Karl-Artur, cel pe care ea îl iubeşte cel mai

Mioara BAHNA

mult –, cât şi pentru societate şi ocupă prima scenă a cărţii, în capitol cu care se deschide romanul, pentru ca în continuare, în cel de-al doilea, să fie introdus un alt nucleu narativ, cu personaje care trăiesc altundeva, în Korskyrka, între ele atenţia îndreptându-se asupra personajului eponim: „La casa parohială din Korskyrka locuia o fată tânără pe nume Charlotte Löwensköld. Era o rudă îndepărtată de-ale pastorului, angajată la el ca domnişoară de companie pe lângă soţia pastorului”.

Aici, reapare în acţiune fiul familiei Ekenstedt, Karl-Artur, acum, logodnic al lui Charlotte Löwensköld, prilej cu care naratorul îi rezumă traseul parcurs, după ce a plecat de acasă, la universitate, la Uppsala. Prin urmare, după ce fusese considerat o mare speranţă a oraşului natal, studiase literele, iar toţi care îl cunoşteau şi, mai ales familia, mama, aşteptau să facă o carieră strălucită în domeniul pentru care se pregătise. Numai că tânărul, cunoscând un pietist şi fiind influenţat de acesta, renunţase la drumul pe care pornise şi devenise ajutor de pastor, statut pe care dorea să-l păstreze, în pofida eforturilor ambiţioasei lui viitoare soţii care, după ce-l aşteptase cinci ani să-şi termine studiile (tot la insistenţa ei), luptă să-l determine să obţină un post de profesor.

Şi tot acum, se expune concis şi povestea vieţii unui alt personaj care urmează să ocupe prima scenă a cărţii Schagerström: „făcea parte din cu totul altă lume. Era fiul unui bogat demnitar din Stockholm şi se căsătorise cu fata unui proprietar de forje din Värmland, moştenitoarea atâtor mine şi forje”, singura fiinţă care-l iubise cu adevărat (sentiment de care nu se bucurase nici măcar din partea părinţilor), însă aceasta murise prematur, lăsându-l dominat de dragostea pe care la rându-i i-o purtase, cu toate că „avea nevoie în casă de o femeie destoinică, şi deşteaptă, care să-i ţină de urât, să-i facă ceasurile plăcute”.

Apropierea dintre Charlotte şi Schagerström se produce în urma unei glume pe care o face fata care spune că s-ar căsători cu bogatul văduv, cu toată dragostea pe care i-

Mioara BAHNA

o poartă lui Karl-Artur Ekenstedt, dacă ar cere-o de soţie, fiindcă ea „ştie că mai degrabă ar putea să-şi anine cele şapte stele ale Pleiadei în cununa de mireasă decât să-l ia pe Schagerström de bărbat”.

Specific epocii însă, personajele Selmei Lagerlöf din roman caută să-şi construiască viaţa în primul rând în acord cu aspiraţiile societăţii şi, de aceea, cum Charlotte îşi dă seama de vocaţia religioasă a logodnicului (ataşamentul lui faţă de credinţă depăşeşte obişnuitul, situându-se în zona fundamentalismului), cu toată iubirea imensă pe care i-o poartă, ajunge să se sacrifice, să renunţe la el şi, în acelaşi timp, să atragă de partea ei dispreţul întregii comunităţi, pentru ca dragul ei Karl-Artur să poată să urmeze calea pe care a ales-o, dar personajul central este, în cele din urmă, ca în basme, răsplătit, căsătorindu-se cu un om minunat, Schagerström, prin intermediul căruia îşi acordă o şansă reală la fericire, deşi, la final, iubirea ei faţă de proaspătul soţ este, după cum însăşi mărturiseşte, doar o potenţialitate.

Relaţii complicate de rudenie, canoane sociale stabilite prin timp şi respectate cu sfinţenie de cei mai mulţi, mentalităţi caracteristice epocii, dar şi date comportamentale general-umane, iubiri mărturisite (cea dintre Karl-Artur şi Charlotte nu este, la început, un secret pentru apropiaţi, după cum nici pretinsa dragoste pe care şi-o construieşte ulterior din raţiuni religioase, faţă de o fată simplă, prima nemăritată pe care i-o scoate în cale hazardul sau Dumnezeu, Anna Swärd, nu este un secret) sau ascunse, nemărturisite (de pildă, soţia organistului, Thea Sundler îl iubeşte în taină pe Karl-Artur şi, în consecinţă, îl învrăjbeşte împotriva lui Charlotte), din toate se regăsesc în romanul Selmei Lagerlöf, prin care se creează o imagine verosimilă, plină de culoare a unui secol al XIX-lea scandinav, în care o lume cu un potenţial vital deosebit, care o ajută să se salveze atunci când apar sincope în cursul firesc al vieţii ei, aşa cum se întâmplă, de exemplu, când mama lui Karl-Artur se face luntre şi punte să-l ajute pe fiul ei când are probleme la facultate din pricina examenului la limba latină sau când merge în parohia unde slujeşte el pentru a se convinge cu ochii ei dacă dificultăţile pe care prin care trece pot fi depăşite.

Schimbări spectaculoase de atitudine, reale ori mimate, determinate de sentimentul datoriei pe care personajele îl au într-o varietate de forme, impus, concentric, de ele însele, de familie şi de societate sunt alte forme de manifestare a eroilor romanului, pe care scriitoarea, prin intermediul vocii narative, le detaliază, le analizează, reliefând omenescul din fiecare, cu o dragoste nemărturisită, dar evidentă faţă de semeni din care se naşte, în ce o priveşte, dorinţa de a le eterniza trecerea prin lume.

Iulian MOREANU

Iulian MOREANU
Mario Vargas LLosa: „Vânturile”

„Vânturile”, recenta carte a lui Mario Vargas Llosa apărută la Editura „Humanitas” (în librăriile din mai multe ţări ea a intrat simultan încă din anul 2021) este o „povestire” (aşa cum scrie pe copertă) aparţinând tot mai mult cultivatei în ultima vreme specii a distopiilor (deopotrivă în literatură, în producţiile cinematografie şi nu numai).

Pretextul povestirii (relatată la persoana întâi) îl reprezintă întoarcerea acasă a personajului principal de la o manifestaţie de protest (fără efect) în urma închiderii cinematografelor Ideal din Madrid (oraş în care Llosa a „ales” să se petreacă acţiunea). În tot acest timp, acesta face, prin raportarea la „trecut”, o radiografie la rece şi resemnată a ceea ce a ajuns societatea într-un viitor nu prea îndepărtat; din câte se deduce, căci nu este declarată în mod explicit, vârsta personajului este în jur de 100 de ani, deci totul s-ar petrece cam peste vreo 30 de ani distanţă de momentul actual.

Lumea în care trăieşte eroul centenar este una în care oamenii nu mai au nevoie de librării, nu mai merg la cinematograf şi în general nu mai participă la nici o formă de spectacol, care de altfel nici nu mai există.

Se citesc exclusiv cărţi pe care oricine le poate comanda computerelor – în funcţie de preferinţe, legat de personaje, acţiune, gen literar etc. (parcă începe să pară cunoscut), motiv pentru care se poate spune că nu mai există romancieri pentru că oricine/toţi poate/pot deveni romancier/i. Desigur, foarte repede se vor găsi oameni de ştiinţă care să demonstreze cât de periculoasă este combinaţia dintre hârtie şi cerneala de tipar – la fel ca şi tutunul. Acesta este încă un motiv (sau cauză?), ştiinţific justificat(ă), carevasăzică, ca să se treacă la digitalizarea tuturor cărţilor, revistelor şamd. În aceste condiţii, Biblioteca Naţională (din Madrid) nu-şi mai justifică existenţa/activitatea şi va fi închisă.

Muzeele, tot mai nefinanţate, cu bugete constant tăiate îşi reduc activitatea până la dispariţie, iar tablourile şi sculpturile având suport material sunt înlocuite cu variante virtuale, digitale fiindcă lumea preferă (se zice) să le vadă pe ecrane, atât pentru creşterea comodităţii privitorilor cât şi pentru faptul că imaginea digitală este mai clară decât cea originală. Sigur, şi în acest caz experţii fac descoperirea (după sute şi mii de ani în care oamenii nu au avut habar la ce pericole s-au expus zi de zi atâta amar de vreme!) că amestecul de ulei şi pânză este dăunător pentru sănătate.

La rândul lor, teatrul şi opera au devenit o mare comicărie, „profilul” spectatorului transformându-se şi el în consecinţă: „Tot teatrul se transformă într-o mulţime de oameni care, în loc să asculte şi să savureze muzica, sunt absorbiţi în întregime de ecrane, informându-se despre o operă pe care nici n-o aud, nici n-o văd decât pe bucăţele, şi comentând – mai curând trăncănind – cu alţi proşti ca ei, fascinaţi de ecrane. E imposibil să te bucuri de un concert sau de o operă şi chiar de o comedie uşoară înconjurat de oameni care nu fac altceva decât să tasteze sau să pipăie tabletele pe care le au sub ochi, şi care lansează întotdeauna ocheade în preajma bietului spectator care a venit la teatru cu stupida iluzie să asculte şi să vadă ce se întâmplă pe scenă.”

Dacă a dispărut tot ce era artistic înainte: balet, opera, literatura, muzica cultă, se restructurează şi se îmbogăţeşte în schimb circul – metaforă evidentă pentru a marca frivolizarea vieţii care este total dependentă de tehnologia „la purtător”, şi care viaţă trebuie tratată într-o notă comic-distractivă, distrăgând oamenii de la alte probleme poate mai importante şi mai presante, pe care de altfel nici nu le mai percep.

În fapt, întreaga naraţiune este o lungă reflecţie asupra relaţiei dintre progresul tehnologiei vs. sensibilitate, istorie, valoare umană suflet – în final, viaţă. Relaţie pe care uneori personajul principal o discută cu singurul prieten care i-a mai rămas (Osorio), cu care se sună zilnic pentru a vedea dacă mai trăiesc şi cu care uneori are opinii uşor diferite, deşi trăiesc (în) aceeaşi realitate. De pildă, cu ocazia unei vizite pe care amândoi o fac unei familii, constată împreună unde s-a ajuns cu tehnologia hologramelor: atât majordomul, cât şi ceilalţi invitaţi sunt prezenţe la fel de fantomatice, având „copii” digitale, pentru ca în final înşişi amfitrionii să apară duplicaţi. Discuţia aprinsă care are loc între cei doi prieteni după acea cină holografică este destul de aprinsă şi contradictorie, pentru realizarea unui „echilibru” al opiniilor vizavi de nivelul atins de tehnologie (pentru a nu avea deci de-a face doar cu o atitudine predominant „pro” sau „anti”). Osorio vede în toată această situaţie artă adevărată, în timp ce bătrânul (să-i zicem totuşi aşa, în afara unui nume) nu vede în asta decât o realizare de vârf a tehnicii. Teoria lui Osorio este că „adevăraţii artişti ai timpului nostru sunt inginerii electronişti, programatorii informaticieni, marii specialişti în sunet şi imagine şi profesioniştii Reţelei… Trăim, continuă el, într-o lume în care ceea ce înainte numeam artă, literatură, cultură nu mai e opera fanteziei şi a măiestriei mâinilor unor creatori individuali, ci a laboratoarelor, atelierelor şi fabricilor.” Adică, a blestematelor de maşinuţe, gândeşte bătrânul.

În fond, acesta nu că nu poate admite noua realitate hipertehnologizată, pentru că

Iulian MOREANU

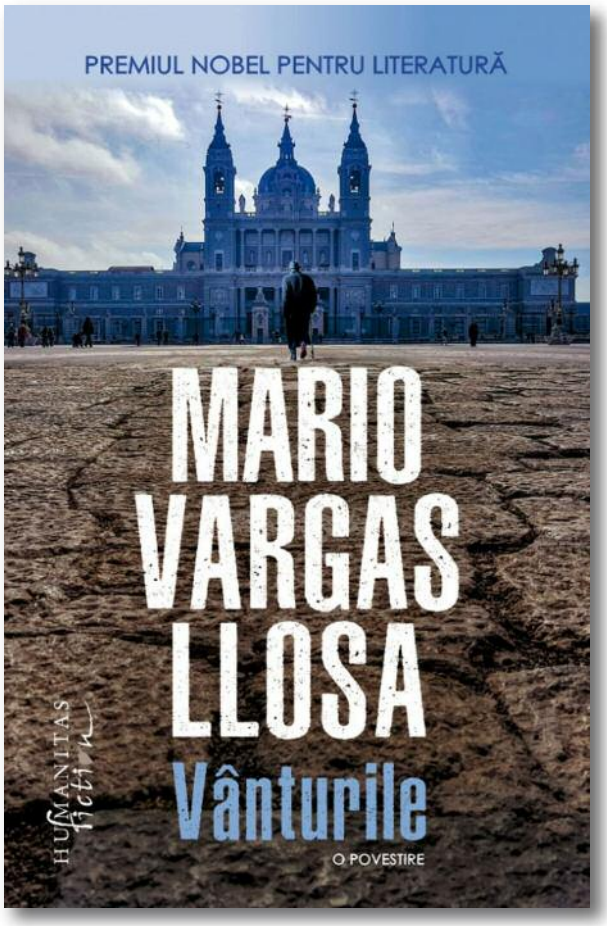

până la urmă vieţuieşte în ea, dar vede aici un fel de involuţie, de pericol de înstrăinare totală a omului de el însuşi, de pierdere a identităţii sale culturale, spirituale, umane în ultimă instanţă. El recunoaşte realizările de vârf ale ştiinţei şi tehnologiei: învingerea cancerului, creşterea speranţei de viaţă (se ajunge uşor vârsta de 100 de ani), ridicarea procentului clasei medii pe ansamblul omenirii la 80 la sută, dezvoltarea şi modernizarea unor state din lumea a treia, DAR, în acelaşi timp, nu s-au oprit războaiele („măcelul” dintre israelieni şi palestinini se perpetuează), nu s-a pus capăt accidentelor nucleare, o mare parte a omenirii se zbate în continuare în sărăcie etc., deci lucrurile nu stau chiar atât de bine, per total. De altfel, bătrânul o spusese cu altă ocazie, tot în urma unui discuţii cu prietenul Osorio, şi tot plecând de la ideea digitalizării excesive: „… Însă pentru oameni ca mine, din altă epocă, viaţa fără librării, fără biblioteci şi fără cinematografe e o viaţă fără suflet. Dacă

asta înseamnă progres, să şi-l ţină pentru ei.” Prilej pentru Osorio să-i răspundă: „Eşti un pterodactil, un dinozaur, un antedeluvian”. Interesant cum două personaje cam de aceeaşi vârstă să aibă opinii diferite faţă de aceeaşi realitate – dar în acest fel autorul păstrează, repet, tonul echilibrat al opiniilor, deşi pare că-i oferă bătrânului mai mare credit.

Întoarcerea acasă a bătrânului este una cu peripeţii, întrucât acesta, amnezic, uitând nu doar drumul ci şi adresa la care stă, rătăceşte până spre noapte în căutarea locuinţei (o „cămăruţă cu baie”) situate la etajul cinci al unui imobil cu tot atâtea etaje pe care trebuie să le urce, chinuitor, pe jos. În legătură cu amnezia lui, aceasta este semnificată de către autor printr-un „procedeu” al repetiţiei, în sensul că aceleaşi idei, în mare parte cu aceleaşi cuvinte şi în fraze identice sunt reluate la câteva pagini distanţă, de parcă aveam de-a face chiar cu un personaj ramolit care a uitat ce a spus mai devreme şi din simpatie şi înţelegere nu-i atragem atenţia asupra acestui lucru şi mai ascultăm încă odată ce avea de spus.

Obosit şi deziluzionat, bătrânul (bolnav, deprimat) nu vede altă soluţie (unică şi izbăvitoare) în faţa „victoriei” tehnologiei asupra sensibilităţii, iubirii şi valorilor umane - decât în moarte, pe care o şi aşteaptă cu seninătate.

În ceea ce priveşte titlul volumului, destul de echivoc, Mircea Mihăieş (care semnează o consistentă şi mai mult decât utilă prefaţă: „Odiseea amnezică”) crede că acesta poate fi înţeles în cheie dublă: fie ca o metaforă a prăbuşirii civilizaţiei actuale în întregimea ei sub „apăsarea” tehnologiei omniprezente care a ajuns să-l „subjuge” pe om, fie trimite la flatulenţa care-l însoţeşte pe personajul-narator aproape la fiecare pas (mai ales când constată lucruri care intră în coliziune cu propriile valori).

Fiecare cititor va alege varianta pe care o consideră mai apropiată de propriile opinii şi sensibilităţi. Sau poate are/găseşte o alta.

Florin DOCHIA
Istoria ca poveste pentru cei mici

A povesti copiilor înseamnă a fi empatic într-un mod particular, a interpreta un rol – sau mai multe roluri! – care să-i atragă şi să-i emoţioneze. Desigur, când poveştile sunt scrise, se cere scriitorului dedicat talent şi stil, expresivitate, multă imaginaţie şi capacitatea de a se juca el însuşi, de a fi copil şi adult în acelaşi timp, spre a da viaţă credibilă întâmplărilor adevărate sau inventate, dar totdeauna cu un tâlc. Letiţia Florina Brătulescu are aceste calităţi şi le pune în valoare spre beneficiul şi bucuria celor care îi citesc cărţile. Volumul de faţă, *Prinţesa şi Balaurul*, are multe dintre cele necesare spre a fi o lectură plăcută, ba mai mult, este şi o carte de învăţătură.

Construit pe arhitectura naraţiunilor în ramă, textul oferă trei toposuri (autoarea recunoaşte numai două…) ce se întrepătrund: nepoţii Ana, Ioana şi Marin în vacanţă la bunica Ileana, învăţătoare pensionară, cu o căsuţă la margine de sat, la poalele dealului; povestea de seară – un serial cu multe episoade – spusă de bunică cu prinţesa Maria şi întâmplările din viaţa ei, de fapt o relatare despre regina Maria a României, adolescenţa, tinereţea, căsătoria şi mai cu seamă despre implicarea ei în timpul Primului Război Mondial, în lupta pentru patrie cu Balaurul, adică Puterile Centrale (Imperiul German şi Austro-Ungaria, apoi Imperiul Otoman şi Bulgaria); visele micuţei Ana, care se transformă, în timpul somnului, în prinţesă şi retrăieşte evenimente povestite de bunică. Baleiajul pe care autoarea îl face între aceste niveluri este bine şi logic structurat, bogăţia de acţiune specifică locului fiind cea care creează o imagine complexă şi credibilă a unei realităţi fireşti. Avem de-a face cu cele ale spaţiului rural, cositul, strângerea şi transportul fânului, tăierea lemnelor pentru foc, hrănirea animalelor din

ogradă, pregătirea mesei etc. Recunoaştem, pe de altă parte, spaţiile în care se desfăşoară activităţile prinţesei Maria, de la iahtul călătorind pe mare spre Insula fermecată, la domeniul regal Peleş cu celebra căsuţă din copaci, refugiul de la Iaşi, războiul, pacea, castelul de la Balcic... Alte spaţii sunt acelea imaginate de Ana, în visele sale, însoţită de Moş Ene, care-i dezvăluie secrete din viaţa Prinţesei, o plimbă prin locuri magice, de unde au pornit legendele din viaţa Reginei Maria. Totul se întâmplă şi e povestit aşa cu are loc, fără surprize, doar cele iscate de descoperirea de către cei trei copii a misterelor naturii înconjurătoare, comportamentului animalelor domestice ori sălbatice, comunicarea cu ele, nevoile gospodăriei, ritmurile zilei în anotimpul prezent.

Autoarea are grijă să aducă informaţii care dezvăluie micilor cititori şi farmecul activităţilor cotidiene de la sat, diferite de acelea cu care sunt obişnuiţi cei care trăiesc la oraş. Aici au ocazia să constate, spre exemplu, cum se păstrează produsele din carne în lipsa congelatorului – „Buni, ce bună e mâncarea ta! Mai ai şuncă şi carne la oală?" –, ori să doarmă „sub ţolul de lână de pe prispă… în foşnetul frunzelor de păpuşoi", să călătorească urcaţi pe fânul din căruţă, cu prăjina în braţe. Seara, bunica Ileana „dezleagă sacul cu poveşti" despre peripeţiile prinţesei Maria, devenită, apoi, regina Maria, călătoriile prin oraşul Bucureşti, la mănăstiri precum Cernica şi Pasărea, impresionată de „fântânile de pe câmpuri şi cumpenele lor cu ciutură mereu ridicate la cer". Prilej pentru mezina Ana să-şi amintească scene din visele ei de prinţesă participând cu prinţul la petreceri, ca logodnică, până la cântatul cocoşilor, când prinţul dispare şi ea se trezeşte. Toate conduc, însă, discret, spre firul esenţial al poveştii, lecţia de istorie a României din vremea regelui Ferdinand, mai ales din timpul războiului, în care rolul reginei este pus în evidenţă, fie direct, fie prin metafore ori aluzii. Desigur, nu este evitat contextul istoric mai larg, de la relaţiile la nivel înalt, între reprezentanţii beligeranţilor, unde regina Maria joacă un rol esenţial atunci când era mai mare nevoie – o Leoaică în confruntare

Florin DOCHIA

verbală cu Tigrul Franţei, Georges Clemenceau, la 6 martie 1919 –, până la comportamentul simplilor soldaţi ai ocupanţilor, care „luau porcii, vacile şi oile sătenilor, le sacrificau în curţile lor, le urcau în căruţe şi le duceau la sediul lor din comună" şi de acolo la gară, de unde ajungeau „în ţara Balaurului".

Alegerea făcută de autoare pentru lecţia de istorie este foarte potrivită, toată povestea este convingătoare, personajele sunt bine şi atent conturate, cei trei copii sunt caractere cu multă acribie descrise indirect, prin atitudini, dialog şi comportament, nostalgia bunicii pentru vremurile de glorie trecute dă savoare naraţiunii, autenticitatea este la ea acasă. Ar mai fi de remarcat că avem de-a face cu o relatare modernă, pentru mileniul al treilea, nu o pastişă, fie şi bine scrisă, a naraţiunilor de acest gen tradiţionale, a basmelor cu cheie din veacurile anterioare. Sunt şaisprezece fragmente ale unui puzzle cu bătaie mult mai largă decât pare, la prima vedere, o cale fastă către un univers cu deosebire folositor în frumoasa activitate de pregătire pentru viaţă a celor mici.

———

Letiţia Florina Brătulescu – *Prinţesa şi Balaurul*, Editura Gimax, 2021

Florin DOCHIA

Florin DOCHIA
Un scriitor matur şi surprizele sale

Cineast şi avocat, domnul Ionel Udrescu se lasă răpit (şi nu de azi, de ieri, ci de multă vreme, dar mai cu seamă în intimitatea laboratorului său) de domeniul literaturii, pe care-l dăruieşte cu, deocamdată, două cărţi: *Aşa grăit-au tată şi fiul*, semnată împreună cu fiul său prematur dispărut, Emanuel Mihai Udrescu, o culegere de poezii, şi *Amor, umor, delirium tremens*, proză scurtă.

Prima (Editura Detectiv Literar, 2022) este o carte de poezie cu două secţiuni, *Lacrimi însângerate* (tatăl) şi *Ema între cer şi pământ* (fiul). „Mă plimb pe străzi şi singur sunt/ Un biet bătrân cu păr cărunt", scrie tatăl, „Că nu mai simt în pieptul meu/ O inimă bătând mereu/ Ci doar din amintiri mai ştiu/ Că-ar fi un vid şi un pustiu." Sublimarea suferinţei în ritmuri şi rime, în versuri care înlocuiesc bocetul cu mărturisirea dăruită în scris hârtiei: „E noapte-n oraş şi ceasu-i târziu,/ iar eu, un bătrân cocârjat, învechit,/ Am luat din sertar creionul să scriu/ În oracolul vieţii ce sub ani m-a strivit./ […]/ Mor fructele zilei şi încet mor şi eu./ Ce contează în viaţă ce am fost, sau ce sunt?" Se strecoară în suflet microbul îndoielii, e tot mai tentant abandonul, vine renunţarea, după aparenta lipsă de rost în urma tragediei. Poetul face un examen al stărilor tot mai complexe în întunecarea lor, în degradarea speranţei, desfide lumea din juru-i pentru ceea ce socoteşte a fi o decădere iremediabilă: „Avem şi cerul şi pământul,/ Iar la început a fost cuvântul,/ Cuvântul de la Dumnezeu./ Dar ce folos? În jurul meu/ Tot ce-a fost sfânt, imaculat,/ Se terfeleşte în păcat,/ Se prăvăleşte în abis." Versul are peste tot o muzicalitate intrinsecă, o vibraţie pe care cuvintele o adaugă sensului lor dezvăluit.

Poemele tatălui sunt *cantos*-uri ale unei *funebris lamentatio* la care participă întreaga natură: „Flori negre îmbrăcate în straie de bal/ Dansează frenetic pe valuri nebune,/ Cernită-i ţinuta întinsei lagune/ Înveşmântat e în negru întinsu' estuar.// Iar peştii dansează bezmetici sub val,/ Se ascund sufocaţi printre florile negre,/ Orchestra repetă trei marşuri funebre,/ Pescarul îşi scoate năvodul pe mal.// Nu poate din mocirlă să scape, să zboare,/ Albatrosul cu puterea sleită ce-abia se mai zbate,/ Îi sunt penele grele de ţiţei îmbibate,/ Mai încercă odată, nu poate, renunţă şi moare." Cu această imagine în minte, trecem la lectura poemelor fiului, *Ema între cer si pământ*, care ne propune pentru început o evadare în vis, „Din negura nopţii răsare călare/ Un tânăr oştean cu sabia-n mână." Un vis al eliberării, însă doar vis, căci „dispare mirajul/ Şi iar mă trezesc singur şi trist." „Se stinge şi luna, în noapte dispare./ O lampă mai arde în beciul slinos./ […]/ Eu scriu şi iar scriu, eu scriu de prisos." Sub acest semn al rupturii dintre real şi imaginar se desfăşoară următoarea sută de pagini, poeme de atitudine în versuri ori în proză, mai cu seamă poeme de dragoste: „E-o muzică în trupul tău cu dalii,/ E-o muzică vibrând a-ntregii firi,/ Când treci pe stradă înfloresc migdalii,/ Pe gură te sărută trandafiri." Acesta este refugiul fiului poet, povestea, basmul, preajma prinţesei greu de atins: „Iubita mea, fecioara de cristal/ Nu va veni în vise să mă vadă/ Şi-mi va lipsi caleaşca-i de cleştar. Uitat voi fi, un vagabond pe stradă." Reflecţia asupra vieţii atât de trecătoare traversează întreaga secţiune ce aparţine fiului. „Ce se întâmplă? Unde sunt? Cine sunt? Sunt nimeni, sunt

Florin DOCHIA

Florin DOCHIA

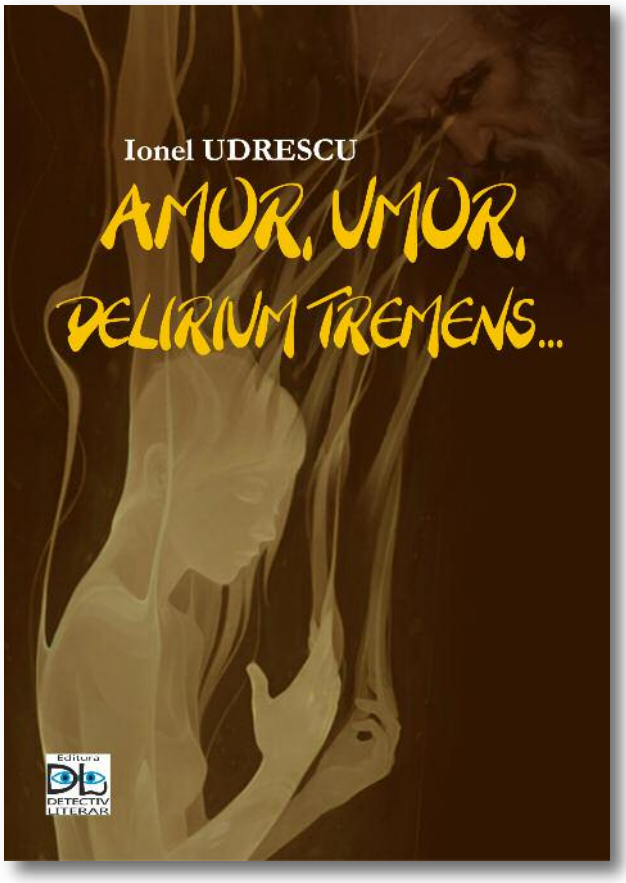

nicăieri şi nu se întâmplă nimic. Oare sunt? Nu, nu sunt, nu exist, sau, mai corect spus, exista ca o simplă fantomă în gândul unui om. Care om? Nu ştiu, aş vrea să ştiu măcar în gândul cui exist, dar nu îmi dau seama, sunt pur şi simplu simplă imagine şi tot ce m înconjoară nu este decât visul unui om disperat, un om trist, un om care păstrează speranţa doar în vise." De-acum, ştim cine era omul în gândul căruia exista atunci şi încă există şi azi fiul Emanuel Mihai: este fără nicio îndoială tatăl.

Volumul de proză al lui Ionel Udrescu, *Amor, umor, delirium tremens*, apărut tot la editura Detectiv Literar, din Bucureşti, în anul următor, conţine texte savuroase, pline de nostagie, ironie şi autoironie. Scăpat de chingile prozodiei, prea hamurile povestitului, niciodată eliberat de povara căutării sensului sau căilor de parcurs spre aflarea vreunui adevăr. Textul ce ţine loc de prefaţă, semnat de Sandală Faur în aprilie 1998, prezintă esenţa scriiturii lui Ionel Udrescu: „[…] stilurile lui […] sunt la fel de schimbătoare ca şi drumurile sale în viaţă, aproape derutant de diferenţiate de la o bucată la alta. Iar această dezinvoltură şi libertate cu care autorul se mişcă de la o modalitate literară la alta vine tocmai din faptul că el n-a scris decât atunci când pixul i-a fost împins pe hârtie de nevoia de a spune ceva, de a exprima o trăire, un gând, un simţământ." Într-adevăr, şi acest scrieri în proză sunt de atitudine, realitatea ficţională expune imagini ale realităţii fruste, directe, needulcorate, augmentate de grotesc şi macabru, subliniind absurdul în cel mai pur stil kafkian. „Traversă peluza de iarbă apoi trotuarul şi se opri lângă rigolă. […] Dintr-o dată, pământul începu să vibreze, acompania de un huruit asurzitor. […] Privirea i se opri asupra clădirii pe care tocmai o părăsise şi care acum se prăbuşea, transformându-se într-un morman amorf de cărămizi, moloz şi plăci de beton, estompat de o pâclă cenuşie de praf, care risipindu-se scoase la iveală o serie de elemente de decor, ce împodobeau noua golgotă. […] Căscă leneş şi se întinse. Din buzunarul pijamalei scoase un pachet cu ţigări, alese una şi o prinse între buze. Căută

chibriturile, dar constată că acest articol îi lipsea. […] Panica începu să pună stăpânire pe el, însă nu pentru multă vreme, deoarece descoperi obiectul salvator: un trabuc fumegând, prins între degetul arătător şi cel mijlociu ale unei mâini răsărite dintre dărâmături./ Escaladă movila până la ţigara de foi, o luă, îşi aprinse de la jarul ei propria ţigară, apoi o reaşeză între degetele care o ţinuseră până atunci./ Zări un ghiul imens pe inelarul acelei mâini, încremenită într-o eternă implorare a cerului./ Era convins că a mai văzut undeva acel inel de dimensiuni neobişnuite, dar nu-şi mai amintea unde.” Cam aşa debutează *Delirium tremens*, care dă titlul cărţii. Urmează un recurs la memorie, ceea ce decodifică oarecum debutul. Oarecum… Dialogul reprodus este din sfera kafkian-ionesciană, bine condus, după o paradigmă arhicunoscută. Lectura e aparent lejeră, fără alte surprize decât aşa ceva: „eu cine sunt? Cum mă cheamă? Unde locuiesc? Ce rude am? Cu ce mă ocup? Şi nici măcar aici nu mai pot rămâne…” De aici încolo textul capătă accente distopice, apar o femeie „savant de renume mondial” cu un „un generator acustic”, „bărbatul cu părul tricolor” – „cel mai mare artist al tuturor timpurilor” ce „repara ceea ce au stricat” Picasso, Rembrandt, Gauguin, Rubens, Van Gogh etc., „Piromanul”, „un bărbat cu un casetofon atârnat de umăr”, „un bătrânel îmbrăcat într-un halat albastru” din clădirea cu „o sută douăzeci şi trei de magazine” şi alte prsonaje ale căror roluri poate că sunt decodificate de una ditre ultimele propoziţii: „Panica pusese stăpânire pe cei de la tribună.” O carte de citit pe îndelete, dar şi cu sufletul la gură, pentru că varietatea stilurilor narative, provocarea subiectelor diverse atent propuse de povestitor nu lasă loc decât de revenire la texte, de recitire spre bucuria spiritului.

Odată cu apariţia acestor cărţi, Ionel Udrescu s-a născut scriitor matur. De aşteptat alte surprize de care un asemenea creator se arată a fi în stare.

Petronela APOPEI

Lumina de „La sud-est de prezent”

„plouă cu vorbe de la Dumnezeu”, spune poetul Constantin Marafet în volumul de frumos liric „La sud-est de prezent” (apărut în 2022, la Editura Neuma din Cluj) în care se poate lesne observa o furtună de poeme, o ploaie binefăcătoare de simboluri şi imagini artistice inedite, generatoare de poeme de forţă, izbucnite dintr-un suflet plin de iubire, această „avere” cu care a fost înzestrat prin naştere poetul („nu dau nimănui averea/ pentru care m-am născut./ prin ecoul principal/ trece umbra precum banii./ şi mă rog la Dumnezeu/ să-mi înalţe un pic anii.” – ce ploaie, iubito).

Conştient de rolul său pe acest pământ, cel înzestrat cu fiorul Luminii dumnezeieşti („am venit în urma ninsorii promise,/ ca să-ţi montez luna,/ nu la picioare, ca în poveste,/ ci direct în întunericul inimii./ cu luna în batistă/ am venit,/ să nu se verse peste rochia ta verde,/ ci doar să-ţi lumineze inima./ .../ când vei avea curajul să mă prinzi de mână,/ iadul se va răsturna sub greutatea oceanelor/ şi vom intra precum trenul într-un tunel,/ trimiţând bezele iluziilor pierdute. // vrei să muşti şi tu din măr sau să mă stingi?” – sunt doar o lumânare) este născut şi crescut în zodia

Cuvântului pe care îl slujeşte cu dăruire şi pasiune, nepregetând să îşi dezvăluie preaplinul său sufletesc.

Arderea artistică, catharsis-ul creator îi sunt caracteristice lui Constantin Marafet care ştie cum să se aprindă în actul creaţiei („dacă aş mai avea uimire,/ aş aprinde lumânarea./ aşa aş vedea plutind/ o scară în spatele luminii -/ aş vedea-o cum înmugureşte.” – din flacăra lumânării doar dorul rămâne întreg) să ardă până la mistuirea supremă, dar să şi renască la fel ca Pasărea Phoenix, flacăra din el fiind călăuză a vieţii sale, iar iubirea încununează sufletul poetului în plenitudinea actului creator („hai, vino, să împerechem lumânările!/ poate vom vedea cum se scurg clipele/ pe la încheietura ruptă a sfeştaniei.”).

Femeia iubită (muză şi zeie) este cea care are rolul de a menţine aprinsă flacăra ce arde permanent în viaţa sa („conturul e chiar femeia chemată,/ e la înălţimea flăcării./ lumina loveşte în patimi cu disperare.”), cea care îndeamnă la viaţă, deci la trăire şi fiinţare („dacă nu te-aş fi iubit,/ nu aş fi cunoscut niciodată rugăciunea/ şi nici veşniciile din noi.”).

Integrarea într-un univers poetic absolut al frumosului se află în sfera Treimii, acea trinitate de corp, minte şi suflet, atinsă prin intermediul autocunoaşterii şi cunoaşterii luminii iubirii („sărutul tău turcoaz îmi colorează inima/ şi visul./ .../ mai ştii?/ am sfărâmat ultimul sărut în imagini mici,/ apoi am construit un munte. // îl trecem împreună,/ fără trup, fără minte, doar cu sufletul.” – sărutul tău are greutatea inimii mele), preferinţa rămânând totuşi pentru emoţie şi sentimente.

Actul creaţiei sale se desfăşoară într-o continuă tindere către infinit, la acel „sud-est de prezent”, o metaforă sugestivă a viitorului în ceea ce priveşte temporalitatea creaţiei, făcând cititorul să îşi imagineze un cadran de ceas şi acele acestuia mergând dinspre vest către est, către un perpetuu răsărit al creaţiei şi vieţuirii în lumină.

Steaua călăuzitoare a poetului ştie şi poate să scrie „povestea dragostei/ noastre.

Petronela APOPEI

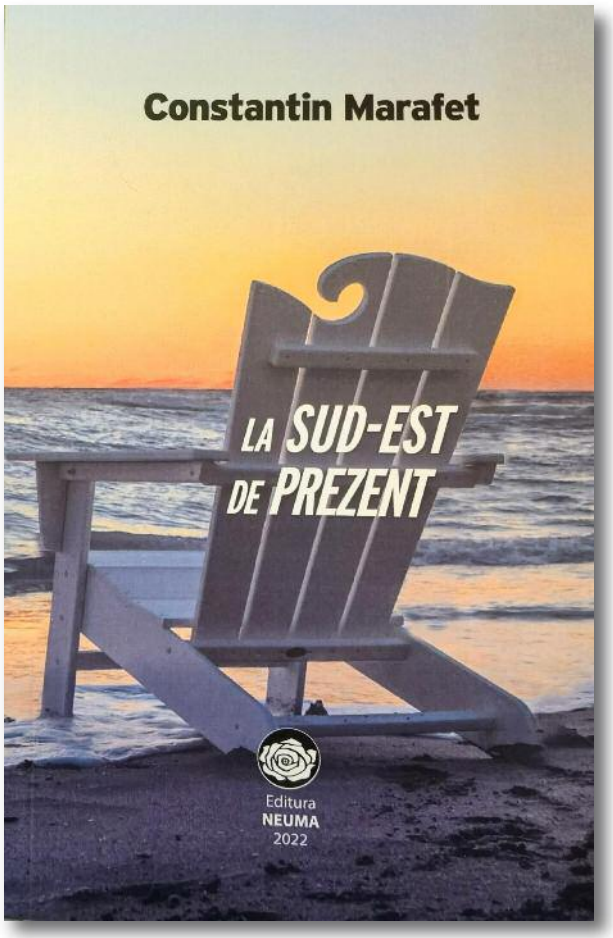

// apoi o scrie în stele/ cu fulgere nemărginite,/ pe un freamăt.” – pe un freamăt), acel dans în doi, acea rotire unică şi indestructibilă a sferei de yin şi yang („dansăm pe susurul apei/ ca o jumătate de tu,/ o jumătate de eu, pe întregul iubire.” – dansăm pe susurul apei).

Iubirea este de nestăvilit, piatră de temelie a tuturor lucrurilor, a naşterii vieţii pe pământ, „lumânarea” acesteia arzând mereu şi mereu, nestinsă, de netăgăduit („între coapsele tale, războiul continuă/ de două mii de ani.”), rolul bărbatului, al creatorului fiind acela de a se apropia de cel al al dumnezeirii, prin contopire („mă ascund în podul palmei/ să nu plătesc chirie respiraţiei/ // mă ascund,/ flămând te pătrund,/ prin podul palmei/ te aud incert – secund/ în rană suspinând./ .../ singuri în rana necuprinsă,/ trăim o veşnicie aprinsă/ în potopul cu hăul sălbatic. // inundă dorinţi în podul palmei/ şi ne lumeşte.” – mă ascund flămând).

Prin iubire şi creaţie poetul atinge nemurirea („noaptea caut izvoare la început,/ un sărut de la tine cu împrumut./ .../ noaptea se preface într-o carte/ eu sunt prelungirea ei în moarte.” – altfel de noapte în ninsori), pregătirea nemuririi făcându-se într-o curgere firească şi accentuată („toată viaţa m-am pregătit/ să te iubesc.” – pleci după uitare), iubita devenind un tot sufletesc de neînlocuit („mângâierea ta conţine totul:/ munţi, dealuri, câmpii, ape, flori,/ aer, aer, sărutul.” - vine ploaia), destinul de iubire al îndrăgostitului („rămâne în noi/ fântână de doi. // îţi citesc în palmă uimirea/ că am întâlnit fulgerul, iubirea, apa şi fântâna,/ piatra şi cu zborul,/ ca să-ţi duc dorul.” – îmi scrii pe cerul învins de albastru), în acelaşi timp cu Lumina („deodată a venit lumina,/ curcubeul ploii de zi umblă stingher în fereastră,/ ah, dorule, cum îţi cresc ţie dinţii de lapte!...” – defilând cu întunericul).

Culorile iubirii sunt cele ale curcubeului în care lumina este dispersată din apă sub amprenta razelor solare (soarele fiind simbolul vieţii, al cunoaşterii, al creaţiei): „curcubeul împarte culori doar îndrăgostiţilor -/ de aceea vântul bate/ şi noi alergăm în urma lui ca o umbră deghizată/ în dragobete.” (cronicile tăcerii).

Cu o tematică bazată doar pe arealul iubirii, volumul de poeme al lui Constantin Marafet împrăştie la rându-i lumină, atât prin scriitura

Petronela APOPEI

ruptă din senin, cât şi prin transmiterea emoţiilor şi sentimentelor lirice prin intermediul imaginilor artistice, figurilor de stil, dar şi al multiplelor simboluri uzitate (lumânarea, fulgerul – lumina; vulturii – zborul, înălţarea; ninsoarea – curăţenia, puritatea; oceanul – imensitatea; apa, lacrima, ploaia – viaţa, creaţia, sensibilitatea, sufletul; palma, liniile din ea – destinul; stejarul – măreţia, bărbăţia; visul – creaţia romantică; umbra – alter-ego-ul; trandafirul – unicitatea; fluturele – efemeritatea; ochii – autocunoaşterea, introspecţia; şi altele).

Cu o poezie postmodernă şi prin construcţia versului (folosirea literelor mici, a versului alb, dar şi marcarea unei concluzii prin punct), dar şi prin muzicalitatea acestuia, poetul crează un tablou al iubirii în faţa căruia rămâi uimit şi te regăseşti şi te zbaţi să fii parte din propriul tău tablou de trăire şi viaţă, te îndeamnă la introspecţie şi dorinţă de înfrumuseţare a sufletului.

„eu sunt ecoul din scrisoarea pierdută”, spune poetul... Eu cred că e glasul iubirii într-un volum plin de lumina unui mereu răsărit ce merită citit, recitit şi memorat.

Aşa cum Constantin Marafet se confesează „toată viaţa m-am pregătit/ să te iubesc.”, aşa pot spune cititorii: toată viaţa m-am pregătit/ să te citesc, poetule!

Fii în Lumină, cititorule!

Aida Ionescu, Doar niște flori

Ionuţ PANDE

Motto:
În strâmtorări de lut, nemărginite unde!

Roade

S-au copt strugurii, Mamă!
Graurii sunt lacomi,
strugurii, dulci şi fragezi;
se-mpuţinează boabele-n ciorchine,
nopţile-s lungi, iar ziua... ziua nu mai vine!

S-au copt nucile, Mamă!
Îs mari, rotunde şi cad... şi cad...
le-adună lacome ciori
şi tu te-ai dus... te-ai dus
acolo unde nu mai mori
şi unde nu mai sunt privighetori!

S-au copt toamnele, Mamă!
Sunt arămii şi triste şi bolnave,
iar păsările au plecat din mine,
din mine şi de la noi din sat!

M-am copt şi eu, Mamă!
Şi mi-a căzut, din ramuri, rodul tot...
n-a mai rămas decât un ciot,
ca o mirare că am fost,
ca o-ntrebare cu ce rost,
dar mai am, mai am un fir de rădăcină
care se-ascunde de lumină
şi n-are, nu, nu, nu are nicio vină!
Doar el, în nopţi de cremene m-alină!

Între sensuri

Nu sunt poet, doar un consumator de semantici
sau, poate, un trişor- aşez cuvintele între sensuri.

Copilăria e undeva, la zeci de ani lumină.
De-abia m-a ajuns o rază,
loveşte uşor în geam, ca o adiere de apus.
Cineva a amestecat timpurile verbelor.
Când m-am născut, cerul s-a primenit în mine.
Aveam ochii albaştri şi luna-placentă.
Paradoxal, ştiam că m-am născut şi...
îmi creşteau întrebările peste toată lunca
extazului.

Ionuţ PANDE

Nu sugeam la sânul mamei decât
ultima călătorie de timp, când înţelepciunea
te curtează cu tristeţea cernelurilor
din călimara sufletului.
Am crescut, am crescut într-un câmp pe care
dimineţile îl înviau cu puţină rouă şi unde
iarba se odihnea în clăi sprijinite de cer.
Aşa am călcat, cu primii paşi, pe capetele macilor
însângeraţi
şi m-a durut, m-a durut până la lacrima senectuţii.
În ochii vechi, se deschid oglinzi în oglinzi, în
oglinzi,
până la plânsul cristalin al izvorului,
pe care-l extrag cu forcepsul gândului,
când apele se închid, se închid, se închid,
într-o nostalgie duioasă.
Eram bătrânul din copil, acuma sunt copilul din
bătrân.

M-am aşezat între timpuri ca să culeg semantici
noi...

Ecliptice

Cerdacul neştiut al casei mele
S-a prăbuşit într-un abis de perle.

Şi din acoperişul de şindrilă
N-a mai rămas decât un semn de milă.

Din cerceveaua cu sculpturi columne
Doar o rugină de amar rămâne.

Copacii dimprejur, bătrânii, bunii,
Stau spânzuraţi de Cer, în cornul Lunii.

Mai am, din sufletul crescut în casă,
Un cuib de umbre-n geam şi-un ciob de masă.

Pe prispa coborâtă în istorii
Foşnesc discret , în paşii mei, prigorii.

Se prăbuşesc bucăţi de mine-n veacuri
Şi-n trupul vlăguit îmi cresc daracuri.

O, Casă rătăcită-n amintire,
Ce fundament să am ‘n-a mea rostire?!

Viitorime, ai călcat pe timpuri
Şi m-ai hrănit cu palide olimpuri!

Mircea TECULESCU

gând

firele nisipului de pe ţărm nasc fluturi,

văd, ascult şi inima se umple încet
de valuri, delfini şi peşti cu umbre de argint,

îndepărtată şi singură fata,
îndepărtată şi singură fata cu chip de icoană
şi trup mângâiat de braţele vântului,
în ochii ei două trestii îşi curg ramurile;

uite ce faci, pământ al tristeţii,
uite, caut iar pe mine urmele nisipului -
prin aerul de mai ieri, cel vechi,
pâlpâie ziua, îndepărtată şi nesigură,

e o linişte ondulată de văi şi stinse ecouri,
mai departe valurile înalte ale oraşului -

o singură umbră, o singură pasăre, un singur copac

poate că tu

poate că atunci când cântecul cocoşului va cresta zorii
o să simţi iarăşi miile de fluturi cum se zbat în tine
şi încet sinapsele tale se vor înălţa până la nori;

poate că zeci de trandafiri curcubeu îţi vor înflori
pe piept, pe spate, de-a lungul pulpelor,
şi asta va însemna, desigur, o mare bucurie;

poate că relieful asta ciudat, al minutelor
în care umbrele şi-au unit părul şi sângele,
va deveni o câmpie, jalonată de maci roşii;

poate că, învăluită de fericire, o să auzi cum
plantele se ivesc uşor din jardinieră, iar camera

Mircea TECULESCU

în care stai va începe uşile să-şi înmulţească;

poate că irişii tăi îşi vor schimba întruna culoarea,
până când noaptea va căpăta tăietura aceea luminoasă,
de la sfârşit, spre care se îndreaptă mereu vagi siluete;

poate că eşti urma unei amintiri - ca o trăsătură de penel
ce a mângâiat odinioară pânza cu Mona Lisa,
însoţită acum de reclame, bune ca nişte săruturi ale morţii

singur

lui Nini Irimescu

mă descurc singur.

ignor ceasul care arde stingher
pe tristul perete de la apus,

mişc formele împrejmuitoare cu anume dexteritate

casa de la marginea lacului şi cântecul broaştelor
îmi spun când şi când unde să-mi pun tălpile

înviu după-amiezi anume cu deep purple -
black sabbath - pink floyd - led zeppelin

umbra-mi m-a părăsit ca o femeie căreia
n-am putut să-i spun că-i nespus de frumoasă
pentru mine, de importantă - acum stă ascunsă
pe aleea ce descrie conturul acestui lac, printre
alte umbre din care cresc zgomotele, şi guri
ale spaimei şi crengi ce înverzesc încet aerul;
reflexiile vibrează uşor pe oglinda lacului,
vii animalele pământului şi animalele aerului
şi animalele apei, împreună vom înfrunta
izbucnirea cerului în nori, în ploi şi ninsori

azi tot mai cenuşii oasele din mintea câinilor mei
şi eu, care respir încet pe deasupra lucrurilor

acum nu fac decât să înot lent şi adânc
trupurile femeilor într-un perfect echilibru

m-am îmblânzit cu desăvârşire

nu mai e nevoie de nimeni care să mă dreseze
mă descurc singur

şi asta este un lucru cu adevărat bun

ziua mea

cel mai bine mă pot închipui cerşetor de ziua mea,
când primesc cadouri şi sentimente returnabile,
ceilalţi îmi cântă în strună
par veseli şi luptă să fie minunaţi.

Mircea TECULESCU

întunericul deloc nu mi se poate lipi de tălpi,
nu mai există ochi pentru lacrimi
şi nici limbă încleiată în cuvinte iluzorii,
larg e spaţiul din micul local ce m-a primit.

nimic nu opreşte retro & ritualul, dezgropat
iar din molozul timpului, nimic nu-mi sfâşie
iubita/soţia/copiii, universul casnic şi dulce
în care mă aflu, cel mai potrivit şi fericit caz.

e o nuntă a simţurilor mele cu absolutul,
din care beau şi mănânc, şi pentru care
ziua mea înseamnă tot ceea ce poate fi ziua aceasta
pentru cerşetorul care nu ştie când s-a născut

glosolalie

cred că harul grăirii în limbi a dispărut.

îmi place să mă târăsc pe coate şi genunchi
în jurul pagodei de vinovăţii vineţii,
în vis
mă trezesc din când în când şi, prin aerul
din jurul meu, păşesc spre transparentul trecut,
în vis
câteodată am chipul vesel şi plin de strălucire,
iar asta îmi afectează grozav iubita,
în realitate
o durere surdă, jos, în partea dreaptă,
mă însoţeşte ca o femeie ce mă place
şi încearcă discret să-mi atragă atenţia,
mie, care astăzi am reuşit un selfie fain,
cu o jumătate din chip şi
modelul preferat de cruce,
în realitate
ajung doar după ce înghit
cel puţin o capsulă cu lumină,
atunci se schimbă înfăţişarea ochilor
şi marginea timpului ce mă alcătuieşte,
google translate interpretează limbi în locul meu
iar prietenul nicolae teoharie scrie:

„dumnezeu trăieşte, dar e precaut.”

Raluca FARAON
Motherless Brooklyn (2019)

Regie: Edward Norton
Scenariu adaptat după romanul lui Jonathan Lethem:
Edward Norton şi Jonathan Lethem
Muzică: Daniel Pemberton
Imagine: Dick Pope
Cu: Edward Norton, Alec Baldwin, Willem Dafoe, Gugu Mbatha-Raw, Bruce Willis

Edward Norton este un actor uimitor, dar şi foarte dificil de strunit. Mult mai dificil decât Sean Penn, de pildă, care se amestecă, de

Raluca FARAON

multe ori, în treaba regizorului, el însuşi fiind un regizor extrem de talentat. Dar Edward Norton îi scoate din sărite pe toţi cei din producţia unui film pentru că intervine autoritar nu numai în ceea ce priveşte indicaţiile de regie, dar, mai ales, în ceea ce priveşte scenariul. Evident, de fiecare dată, are dreptate. Dar faptul că trece peste limitele sale de actor (chiar excepţional) i-a creat probleme. Reputaţia aceasta l-a determinat pe Alejandro Iñárritu să creeze chiar un personaj care îi seamănă (e vorba de Mike Shiner din filmul *Birdman*), un actor de teatru care intervine, salvator, în punerea în scenă a unei piese, al cărui protagonist este o fostă vedetă de cinema, aflată în criza carierei (Michael Keaton).

Filmul din 2019 pe care l-a regizat, la al cărui scenariu a contribuit, alături de romancierul după a cărui carte s-a realizat filmul, şi în care joacă rolul principal, *Motherless Brooklyn*, este o dovadă incontestabilă a talentului său. Şi a făcut tot ce şi-a propus, dovedind profesionalism ca actor (un rol dificil, personajul suferă de sindromul Tourette), ca scenarist (o poveste complicată, bazată pe intrigă poliţistă, dar dezvăluind subtilităţi psihologice de mare fineţe ale comportamentului unor persoane care trebuie să ia decizii radicale, păstrând sau ignorând aspecte morale) şi ca regizor. E adevărat că a mutat în mod special acţiunea la sfârşitul anilor '50 (în roman, evenimentele se petrec la sfârşitul anilor '80), pentru a crea atmosfera unui film mai aproape de scenariile după romanele lui Raymond Chandler, cu misterul specific şi tensiunea unui *policier* clasic. Matt Zoller Seitz, în noiembrie 2019, pe platforma

Raluca FARAON

Roger Ebert. com, laudă filmul, în ansamblul său, pentru că e un *noir* modern, comparabil cu *Chinatown* al lui Roman Polanski, printre altele, dar are rezerve cu privire la aluzia la Donald Trump, prin omul de afaceri Moses Randolph (Alec Baldwin chiar l-a satirizat într-o emisiune *Saturday Night Live*) şi la faptul că este mult prea lung şi prea bogat în amănunte, astfel încât, glumea Seitz, dacă spectatorul îşi aruncă ochii pe smartphone câteva minute, pierde şirul întâmplărilor. Dar nu se putea altfel, Norton nu se adresează unui public superficial şi neatent.

Lionel Essrog (Edward Norton) este un detectiv particular, care lucrează la o agenţie condusă de Frank Minna (Bruce Willis). Acesta l-a ajutat pe Lionel nu numai dându-i de lucru, dar, în special, prin încrederea acordată ca fiinţă umană. Lionel era orfan, fusese crescut de călugăriţe la un orfelinat, iar porecla „Motherless Brooklyn" pe care Frank i-a dat-o era dintr-o imensă duioşie faţă de statutul său de dezrădăcinat în societate. În ciuda sindromului Tourette care îi creează probleme, Lionel e foarte inteligent, perseverent, atuul său principal fiind memoria ieşită din comun. Pentru că şeful şi mentorul său, Frank Minna, este ucis în timpul unei investigaţii periculoase (din care spera, pentru că erau implicate persoane cu un înalt statut social şi politic, să scoată un câştig substanţial), Lionel se apucă, de capul său, să continue investigaţia, pentru a afla adevărul despre această crimă. Demersurile sale inteligente vor scoate la iveală corupţia şi secretele lui Moses Randolph (Alec Baldwin), un om de afaceri în construcţii imobiliare, extrem de influent în politică, fără scrupule, rasist, dispreţuitor faţă de nevoile oamenilor, mai ales ale celor de condiţie modestă din cartierele mărginaşe, pe care le numeşte mahalale şi pe care le desfiinţează, în visul său de grandomanie care presupunea crearea unui New York magnific din punct de vedere urbanistic, pentru care umanitatea din viitor urma să îi fie etern recunoscătoare.

Din aproape în aproape, Lionel descoperă că Moses ascundea un trecut cu secrete care i-ar fi putut pune cariera în pericol: are o fată

Raluca FARAON

mulatră, nelegitimă, rezultată în urma unui viol, de care a avut grijă fratele său (Willem Dafoe), un geniu în arhitectură şi idealist convins. El l-a trecut pe fratele său pe certificatul de naştere şi a avut grijă ca fiica, Laura Rose (Gugu Mbatha-Raw), o activistă pentru drepturile omului, să fie adoptată de o familie de culoare, finanţându-i anii de facultate. Evident, Lionel şi Laura vor rămâne împreună, în casa de la malul oceanului pe care i-a lăsat-o lui Lionel Frank, Moses va fi lăsat în pace ca să nu fie compromisă Laura, dar o parte dintre demersurile ilegale ale lui Moses vor fi deconspirate de un ziarist, căruia Lionel îi oferă informaţii.

Un film alert, cu intrigă complicată, cu partituri actoriceşti impecabile, un film noir modern, cu muzică de calitate şi suspans credibil, *Motherless Brooklyn* este o reuşită cinematografică a lui Edward Norton, din toate punctele de vedere: ca actor, regizor şi scenarist.

Adrian SIMEANU

Teatrul zilelor noastre

Adrian SIMEANU

Vin din urmă...

...actorii tineri. Dornici de afirmare. Călcând pe urme, mai mult sau mai puţin, înaintaşilor. Când se mai poate, chiar conlucrând cu ei. Benefic, mereu. Căci se împleteşte experienţa cu elanul juvenil. Echilibrul maeştrilor cu dorinţa firească de evidenţiere a emulilor. Aceştia din urmă asigurându-i astfel pe cei dintâi că teatrul românesc este pe mâini bune. Şi merge înainte cel puţin la fel. Dacă nu mai abitir. Întru satisfacţia sporită a iubitorilor nobilei arte nemuritoare...

M-am convins înc-o dată benefic în Făurar. Când văzui, la Piteşti, două montări recente. Proiecte private, desigur, din Capitală. Prima, „O noapte furtunoasă”. Indiscutabil, perenă. Notorie de-atâta timp. Haioasă prin limbaj. Satiră de năravuri, moravuri şi alte-apucături, de circa două veacuri. Ce-şi află continuitate şi în vremea noastră, mai pronunţat ca ieri. A pus-o-n scenă Alexandru Nagy, de la „Naţional”. Deopotrivă tenor numa` bun să se arate şi pe la filarmonici. I-a avut în echipă, rodaţi, sudaţi, atractivi pe Aurelian Temişan, Monica Davidescu, Ovidiu Cuncea (piteştean de fel), Monica Odagiu, Cosmin Vijeu (nepotu` Monicăi), Adrian Nartea şi Radu Ştefan Bănică. Ultimu`, da` nu cel din urmă, călcându-le pe urme, promiţător, tatălui şi bunicului. S-a jucat cu voioşie, aluziv erotic uneori, s-a cântat, totul încheindu-se entuziast într-un rock & roll ce mi-a mers la suflet. Au promis că revin cu altele, să-i vedem de s-or ţine de cuvânt...

A doua mostră-n context fu „Who`s who” (oare traducerea „Care pe care?” de pe afiş e cea potrivită?). Tot o realizare privată bucureşteană. Datorată Ancăi Sigartău. Care-a şi jucat, a cântat, demnă de aplaudat alături de patru actori tineri dintr-o producţie tv. Oana Moşneagu, Mara Oprea, Daniel Nuţă, Alexandru Dunaev. E vorba de o comedie din Albion. Cu încurcături amoroase, intrigi şi minciuni. Şi ea aluzivă erotic, mai ales verbal, decât precedenta. Prea lungă ca text, din păcate, salvată în bună parte de interpreţi. Prin vivacitatea, expresivitatea şi mobilitatea lor scenică...

Urmărind ambele spectacole, binevenite, am ajuns, cum zisei, la concluzia de mai sus. Sper s-o întăresc la viitoarele întâlniri cu aceiaşi sau cu alţii asemeni. Socot că aş fi realmente-n câştig. Că şi mintea are nevoie de sevă vitală, teatrul (dacă-i) de nivel furnizând-o neîndoios, cu maxim folos...

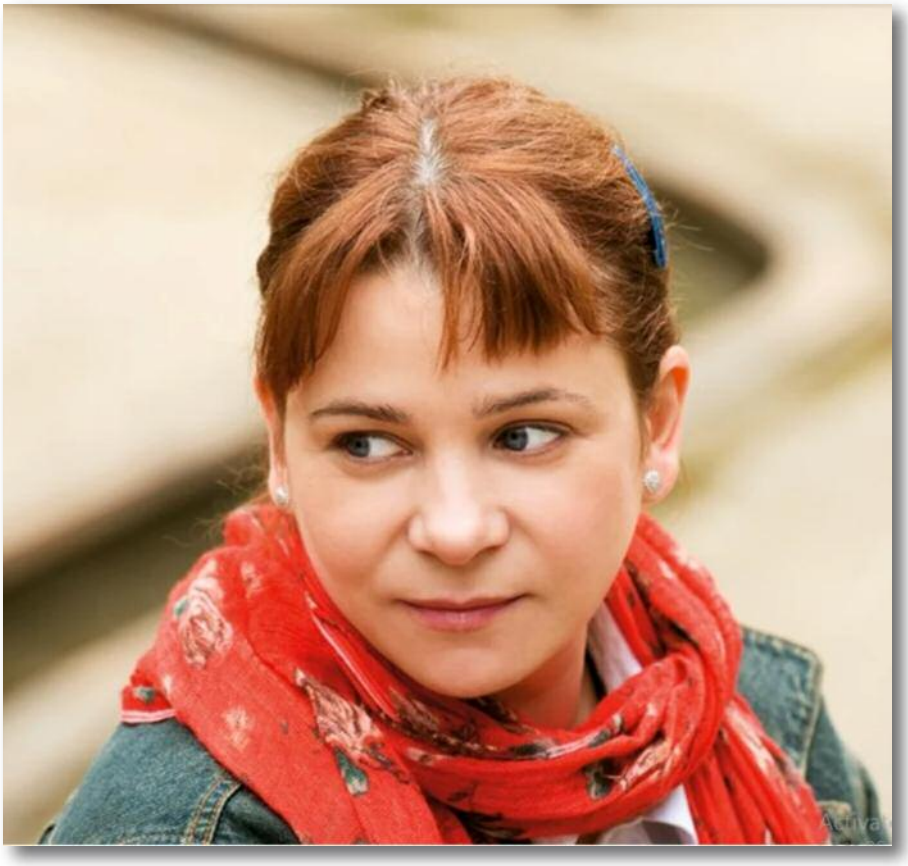

Aşer NEGOI

MELANCOLIE

Duc dorul în a mea desagă,
Dor frânt, pe veşnicii neîmplinit,
Zeci de-amintiri ce stau grămadă
În cugetu-mi păşind neostenit,
Din trupu-mi de Timp obosit.

Tânjesc după timpul din Ieri,
Neîntorcându-se pe-aici nicicând.
Mâine e Azi, iar Azi e Ieri,
Timpul se duce-n abis fumegând,
Cu paşi nesiguri, şchiopătând.

Trăiri fără de seamăn ia cu el
Şi le îngroapă-n a memoriei ţărână,
Melancolia-mi dăruieşte – ţel
De-a scormoni cu mâna goală-n humă.
Ce voi găsi? Istorie bitumă.

Puteţi să spuneţi – un nostalgic
Ce-şi caută viaţa-n amintiri de-o şchioapă.
Sunt incurabil de romantic,
Luând la dans inima-mi ce devine oarbă,
În lumea adormită-n barbă.

FARMACIA DE ZÂMBETE

buzunarele pline
de vânt
atârnă greu
în pantalonii unsuroşi
ca ai vânătorilor de *piei roşii*

se zvârcolesc de preaplinul lor
nu ştiu cum să se elibereze
se zbat cu sălbăticie

vânt înăuntru
vânt în afară

doi săculeţi plini cu arginţi
hipertransparenţi/ hipodenşi/ hipoecogeni
(depinde prin ce sunt priviţi)
invizibili
aruncă două lasouri
spre colţurile gurii
atârnă atât de greu
încât gura este într-un necurmat zâmbet
într-o oglindă cu susul în jos

mă hrănesc (Cu)vânt
adorm (Cu)vânt
iubesc (Cu)vânt
nu îmi lipseşte decât zâmbetul
într-o oglindă normală
îl plătesc scump
la *Farmacia de Zâmbete*
cu grei arginţi
invizibili
de vânt

totul e costisitor
dar eu am buzunarele pline
de vânt
aşa că
zâmbesc
în stânga şi în dreapta
arunc
zâmbete în vânt

Aşer NEGOI

FILOSOFIA TIMPULUI

Dragă A., sunt aspecte pe care doar cei cu o minte plecată spre transcendentalitate, doar cei făcuţi spre a fi literalmente filosofi le pot observa şi înţelege. Toţi suntem filosofi, pentru că ne punem întrebări şi încercăm să ne dăm răspunsuri. Poate nu chiar toţi. O parte a lumii. Dar sunt foarte rari cei care pot privi, simţii şi înţelege ceea ce se află dincolo de orizont. Aceştia sunt adevăraţii filosofi. Şi ştii care este cea mai mare durere a lor? De cele mai multe ori, cât sunt în viaţă, nu le dă nimeni importanţă. Foarte puţini oameni îi cred. Sunt consideraţi nebuni. De ce? Pentru că sunt altfel. Pentru că au o altă perspectivă asupra vieţii. O analizează din mai multe unghiuri. O văd din acele unghiuri moarte, ascunse de ochii celor efemeri. Iar atunci când un om nu poate înţelege un lucru, îl consideră nebun pe cel care o face. Cert este un aspect: că eşti nebun. Nu poţi fi în totalitate „întreg la minte" când filosofezi realmente sau când eşti un bun om de ştiinţă.

Ştiai că este o linie foarte subţire între a fi geniu şi a fi nebun? Ai observat că aproape toţi oamenii foarte inteligenţi au o caracteristică a lor specială, ieşită din comun?

Mă reîntorc la ideea că toţi avem ceva aparte. Toţi avem un dram de nebunie în noi, care este ca o genă: atunci când intervin anumiţi factori externi, se activează. Nu poţi înţelege pe deplin anumite aspecte ieşite din sfera normalului fără ca mintea să-ţi plutească în derivă. Pentru că aceste aspecte, de obicei, sunt peste puterea de înţelegere a muritorilor. Omul este un fir de praf într-un univers mult prea mare. Un fir de praf care se poate preface în sticlă. Un fir de praf care poate măsura timpul. Un fir de praf care se poate încinge.

Filosofia nu este o materie exactă. De multe ori se îmbină cu ştiinţa. Reprezintă perspectiva transcendentală prin care poate privi şi înţelege un filosof un anumit aspect. Aceasta este ca un glob magic. Un glob magic dispus în centru. În jurul lui sunt mai mulţi magicieni – filosofii. Globul este singurul şi acelaşi pentru toţi. Dar fiecare magician îl priveşte din unghiul său. Globul îşi împrăştie lumina către toţi, dar fiecare percepe lumina în felul lui.

Aşer NEGOI

Să ne aventurăm pe un teritoriu mai senzual. Este o fată superbă întinsă pe o sofa, nude, iar micii *van Gogh* sunt în jurul său încercând să o schiţeze, dar niciodată desenele nu vor putea fi identice, fiecare având unghiul său. Esenţa este aceeaşi. În picturile tuturor va fi o fată superbă, nude, pe o sofa. Se va găsi, poate, unul mai pudic care să îi pună nişte haine în pictura lui. El reprezintă filosofii care ar face orice doar ca să îi contrazică pe restul, chiar dacă ştie că nu spune adevărul. Acum înţelegi, dragă A., cum văd eu filosofia timpului?

Magicienii care privesc globul pot schimba locul între ei, astfel putând înţelege din mai multe perspective.

Filosofia nu este o materie exactă, astfel exprimându-şi frumuseţea. Scriem eseuri despre timp, filosofăm asupra timpului, dar asta nu înseamnă că am găsit *pastila nemuririi*, exprimând doar perspectiva noastră asupra acestuia. În mintea fiecărui filosof există o idee primordială: să găsească răspunsuri. Atunci când porneşti în căutarea lor găseşti urme, semi-răspunsuri, dar nu înseamnă că vei găsi întotdeauna acel răspuns final pe care îl cauţi. O idee îmi guvernează mintea: *Tind către perfecţiune ca să pot fi cât mai aproape de ea*. La fel este şi ţelul filosofiei: *Nu vei afla răspunsul final, dar te vei apropia de acesta.* Marile teme ale lumii nu pot fi explicate în totalitate. Medităm, le analizăm din mai multe perspective, ne dorim să le înţelegem pe de-a-ntregul, dar adunăm particule. De ce? În viaţa efemeră avem timp să adunăm doar particule. Urme. Cărămizi. Piese de puzzle. Noi construim pe ce au descoperit alţii înaintea noastră, iar oamenii din viitor vor construi pe ce am descoperit noi. Trecut — Prezent — Viitor —Trecut ... (şi tot aşa) = Timpul.

Un şarpe care aleargă să îşi muşte coada, un *Uroboros*, pe care nu o va prinde niciodată. Timpul este şarpele care face excepţie de la regulă. Prezentul de azi devine ieri-ul de mâine. Practic, prezentul este capul care încearcă să prindă coada – viitorul. Însă coada este şi trecutul, adică până şi viitorul se va transforma în trecut. Tot procesul este într-o infinită ciclicitate. Aceasta este definiţia artistic-filosofică a timpului.

Astfel, dragă A., ai descoperit o piesă din răspuns, o mică parte a nebuniei minţii mele.

Ştefan AL.-SAŞA

Birjar de Molotov

Tatăl meu, birjar de Molotov,
Când încă mai era identitat,
A făcut de vreo cinci, şase ori
Drumul până la lună şi înapoi
Folosind stimulente folclorice
Şi la popas, distilat de fructe,
Nopţile, dormea cu şcoala vieţii sub cap,
Iar ziua, studia cu autostopiştii
Economie politică şi marketing.
Tatăl meu, birjar de Molotov,
Când încă mai era interesat
De venele pietruite dintre sate,
Mă lua cu el să-mi arate
Cum se nasc bornele kilometrice
Din roua dimineţilor
Şi pădurile din humă, după ploaie,
Tatăl meu, birjar de Molotov,
Simţindu-şi lumânarea plângând,
s-a culcat cuviincios în barcă
şi s-a dus la garajul biblic,
pentru revizia sfântă.

Ochiul din vitrine

Ca-n blana unui leu agonizând
Ce-aşteaptă anotimpul de pe urmă
Îmi iau din anotimpul toamnei, rând pe rând
Şi smirna, şi otava ce mă scurmă

Mi-e plumbul în călcâie ca un lest
Iar căile bătute se declină
Sub pozele cu frunze, ce funest,
Aştern indiferenţa pe retină

Şi crengile cu roade au murit
La capătul cântărilor divine
Înscrise-n amintire, roşu mit
Legându-mă de ochiul din vitrine.

Sunt singur în mulţimea de sub bici
Pescar hemingwayan cu vâsla ruptă

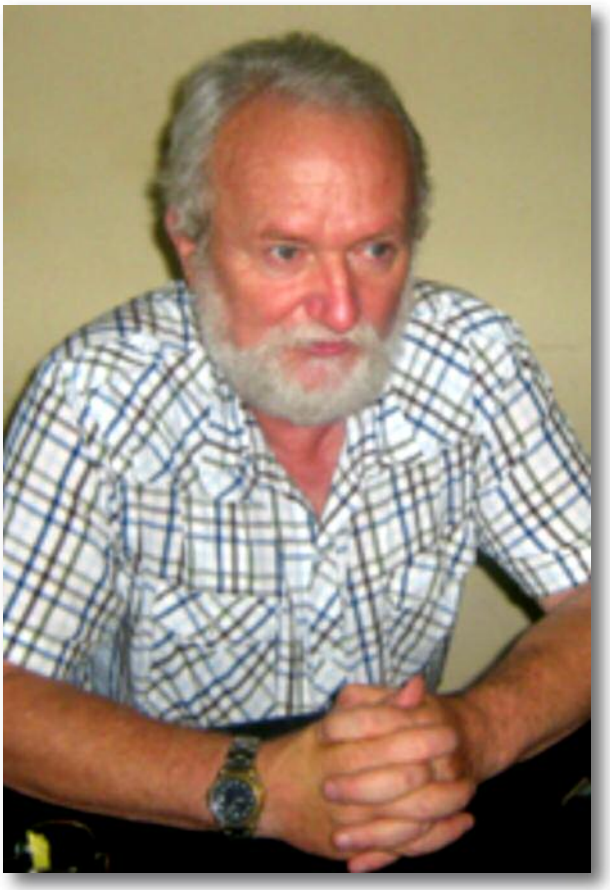

Şi cui ascensiunea să-i dedici
Decât unui pion pierdut în luptă

Pe malul depărtat farul s-a stins,
Spălat de neveniri cobor spre cină
Cu încă o poem la cuprins
Şi turnul care veşnic se înclină.

La circul cu mârţoagele bătrâne

Vreau să vă dau bineţe, voi demoni ai tristeţii,
Doresc să mă primiţi în dansul vostru sacru
Ne-mbăloşat cu fals şi ură de esteţii
Eternizaţi pe lista cu iz de simulacru.

Permiteţi-mi, vă rog, să joc la matineu
În circul cu mârţoage bătrâne şi blazate,
Trecând prin cercul spaimei, aprins de
Prometeu
Cu glonţul tatuat discret şi cald pe spate

Tarifele sunt fixe, succesul este fix
Şi dansul ca un cancer selecţiona abil,

În marşuri zaharoase se-mbracă orice chix
Pierdut lângă subiectul acestui vodevil.

Lăsaţi-vă deoparte ciozvârtele de miel
Şi porcii-adolescenţi în sosuri rafinate,
Torenţial să curgă alcool de orice fel
Pe lângă lampadarul cu vechile păcate.

Prea strâmtă e arena şi stalul e prea mare,
Vedetele se schimbă sau mor fără motiv,
Rămâne doar trapezul sub scări subsidiare
Pe care-ntotdeauna e tubul digestiv.

Vă spun brusc noapte bună, voi demoni ai
tristeţii,
Spectacolul continuă, deşi s-a stins lumina,
Se năruie-armăsarii, se năruie pereţii,
Arena va rămâne, deci nu trageţi cortina.

Lancea nopţii

Îmbătrânesc cu ploaia-n braţe,
Pe-acoperişuri umbre cad
Iar cioclii lumii stau s-agaţe
Pe nori, cercei de Ţarigrad.

Vin din bejenii luntrii sparte
Şi turme goale de păstori,
În filmul zilei, ca-ntr-o carte
Moare eroul, deseori.

Pleşuve crânguri ung argilă
Pe geana lupului bolnav,
Trece de praguri, inutilă
O mască palidă, de sclav.

Nepotolit mi-e încă pulsul,
Chiar dacă fulgeră în gol,
La fel cum paşnic vremii, mulsul
Îi dă terorii lung ocol.

Ştefan AL.-SAŞA

E-o aşteptare îngerească
Ce se preschimbă-n joc pe loc,
De parcă nu mai vor să crească
Durerile-mi ce le provoc.

Şi astfel, pe concluzii fade
Vânează monştri orizontul,
În timp ce lancea nopţii cade,
Plătind coşmarului acontul.

Anonimat

Se-ntunecă-n interior
Sclipiri de tinereţe fug,
Vecinii gândurilor mor
Şi oasele se frâng sub plug.

Aud din ce în ce mai greu
Zăpezi bătând la poartă, sec,
Sunt eu şi totuşi nu sunt eu
Când pe sub glasul lui m-aplec.

Prea lesne înecate-n pas
Pedepsele se smulg din legi,
Iar jocurile au rămas
La curtea regilor betegi.

Gata de drum, dar încă ud,
Prins cu agrafă într-un act
Pe care avocaţi conclud
Că-i prea târziu şi inexact.

Trofee-n colţul vremii tac,
Şerpi nou-născuţi fac semne vagi
Pe al cafelelor caimac
Sub care dorm bătrânii magi.

Iar liniştea, adevărat,
Va cerne din nimic, nimic
Etern şi sfânt anonimat,
Ce mie însumi mi-l dedic.

Daniel Alin CIUPALĂ

Daniel Alin CIUPALĂ
Povestea lui Alfons

Pentru cei care regretă epoca comunistă este bine să le reamintim din când în când multe aspecte negative, unele chiar cumplit de dure, pe care le-a îndurat populaţia României în perioada stalinistă a anilor 50. Ţara era sub ocupaţie ani de zile (până în 1958) au staţionat la noi circa 1 milion de soldaţi sovietici. Întreţinerea lor costa anual 150 milioane de dolari (despăgubirile de război către Uniunea Sovietică stabilitate prin Tratatul de pace de la Paris erau fixate de 300 milioane de dolari). Era epoca când economia ţării era subordonată unor societăţi mixte româno-sovietice: Sovrom Petrol, Sovrom Transport, Sovrom Ciment şi altele care funcţionau în domeniul forestier, pescăresc şi agricol. Multe imobile confiscate de la aş-zişii duşmani ai poporului formau o categorie de bunuri al căror venit îl încasau ocupanţii sovietici.

Populaţia era ţinută sub un regim de teroare: arestări, procese politice cu sentinţe enorme şi uneori execuţii sumare. În Câmpina, în memoria celor de vârsta mea nu se va şterge niciodată episodul împuşcării de către plutonierul de miliţie Calboreanu, pe dealul Muscel, a trei tineri studenţi bucureşteni aduşi în arestul de la Câmpina şi acuzaţi de atitudine antisovietică. Altă execuţie armată s-a făcut pe strada Plevnei, în faţa scărilor care urcă spre strada Mărăşeşti. În acest regim de teroare a crescut generaţia mea.

În perioada stalinistă multe lucruri au fost implantate la noi după model sovietic. Ţara era împărţită în regiuni, care aveau ca subdiviziune raioanele. Regiunea Ploieşti, cuprinde trei raioane: Buzău, Câmpina, Târgovişte. Raionul Câmpina, foarte mare, începea de la Predeal şi ajungea până la Moreni În tot raionul nu erau decât două licee: la Sinaia şi la Câmpina. Acestea, după modelul sovietic, nu se mai numeau liceu, fiind transformate în şcoli medii de 10 ani. Toate manualele erau traduse din limba rusă. La fel ca în şcolile sovietice, anul era împărţit în pătrare şi notele erau de la 1 la 5. Pentru tineri, care majoritatea auzeau acasă evocări ale frumoaselor timpuri când ţara noastră se numea România Mare, era greu să se acomodeze cu duritățile regimului stalinist.

La Câmpina, Şcoala medie mixtă numărul 1 (fostul liceu Dimitrie Barbu Ştirbey) în anul şcolar 1954-1955, a avut patru clase paralele, A şi B numai de fete, C mixtă şi D numai de băieţi. În clasa noastră se remarca prin comportament şi maniere tânărul Florin Anton. Provenea dintr-o familie bună, din cartierul Câmpiniţa. A avut numai prieteni printre colegi. Unul dintre ei, Anatol Covali, ajuns mai târziu prim solist la Opera Română, în acea perioadă compunea versuri şi i-a dedicat un poem. Era tipul pe care puteai să-l numeşti băiat cuminte. Avea o candoare şi uneori chiar o naivitate care te impresiona. Avusese durerea să-şi piardă mama timpuriu şi fusese crescut de sora mai mare, pe care a iubit-o foarte mult. A reuşit după terminarea studiilor medii la dificilul examen de admitere al Facultăţii de Stomatologie din Bucureşti. Şi acolo şi-a găsit mulţi prieteni, între care şi câţiva studenţi din foste Republică Federală Germană, care urmau studiile în învăţământul medical românesc, unde activau profesori mari.

A terminat cu note foarte bune, dar cum erau indicaţiile nu a prins un post într-o clinică de oraş mare fiind repartizat într-un centru al industriei petrolifere, la Berca. Acolo şi-a făcut stagiatura şi ulterior a reuşit să obţină un post de medic stomatolog la dispensarul Rafinăriei câmpinene. Se apropiase de acel grup al boemilor

Daniel Alin CIUPALĂ

câmpineni, care dădeau oarecum un farmec vieţii cenuşii din perioada anilor 50.

Unul dintre amicii lui a fost Nelu Filcea, băiat dintr-o familie de importanţi negustori ai Câmpinei. Şi acesta avusese mari necazuri (fiind băiat de comerciant nu a putut urma studii superioare), familia lui fusese mutată din casa pe care şi-o construise în zona pieţei (actuala Bolta Rece) într-o singură cameră dintr-o casă naţionalizată. Nemulţumirile pe care le aveau amândoi i-au apropiat. Florin avusese un mare necaz când sora lui care avea probleme de inimă a murit timpuriu, lăsându-l orfan pentru a doua oară.

Eram acum la începutul anilor 60, când regimul comunist se distanţase de Moscova şi se mai liberalizase. Pentru prima dată, s-au putut organiza prin ONT excursii şi în ţările care nu făceau parte din lagărul socialist. Erau două trasee: la Viena şi la Istanbul. Suntem în 1967 când, în urma unor asemenea excursii mulţi turişti nu se mai întorceau în ţară. A rămas în analele ONT-ului când dintr-un autocar plecat la Istanbul s-au mai întors decât şoferul.

Fără să-şi anunţe prietenii apropiaţi, cei doi s-au înscris la o excursie pentru Istanbul. Florin avea ca pacient pe scaunul din cabinet pe amicul lor Petre Clonţ, când pe uşă a năvălit Nelu Filcea strigând ”Haide odată că pleacă autocarul!”. Petre Clonţ a rămas cu gura deschisă şi l-a aşteptat o vreme fără însă să-şi mai revadă dentistul.

Pe drum, au fost exuberanţă şi şi-au distrat companionii din autocar. Ajunşi la Istanbul, au dispărut imediat din grup şi au cerut azil politic. Au fost repartizaţi într-un lagăr pentru refugiaţi din Italia, la Latina, lângă Roma. Acolo au trebuit să aştepte până se forma un lot mai mare pentru SUA unde ceruseră să fie trimişi.

Primul a ajuns Filcea. Îmi povestea că în avion îi auzea pe unii dintre pasageri făcând proiecte ambiţioase pentru viitor. El a avut însă o intuiţie mai corectă: se gândea că ne vor pune ăştia la săpat de şanţuri. Nu a fost chiar aşa, a fost angajat muncitor la Căile Ferate, unde treptat a urcat trepte ierarhice,ajungând şef de echipă.

Florin a ajuns mai târziu la New York. Flicea care era acum familiarizat cu viaţa din această mare metropolă unde îşi făcuse legături l-a găzduit în garsoniera sa elegantă din Manhattan. A încercat să îi găsească un loc de muncă şi l-a dus la un serviciu de curierat unde avea cunoştinţe. Şeful acestui birou, la interviul de angajare, aflând că este de profesie medic stomatolog i-a spus: „Nu te pot repartiza la distribuirea coletelor, care fiind grele, îţi vor distruge mâinile fine de dentist”. Şi l-a repartizat într-un birou. Ulterior, a reuşit să se angajeze la un cabinet al unui dentist, unde făcea munca cea mai dificilă (era un foarte bune medic stomatolog) unde a lucrat la negru, fără acte, prost plătit. Diploma din România nu era recunoscut şi s-a înscris la celebra Universitate Columbia, unde şi-a reluat studiile de la capăt.

Fiindcă era bine pregătit în ţară i-a venit destul de uşor şi a putut să dea doi ani de facultate într-un singur an şcolar. În trei ani a terminat cu diplome excelente, care au ajuns acum, recent în posesia familiei lui din România.

A pus pe picioare o afacere proprie, un cabinet unde avea angajaţi încă doi medici şi unde el făcea intervenţii complicate, implanturi şi chiar operaţii estetice. Destul de repede aşi-a făcut o situaţie prosperă. Avea un apartament în New York şi încă unul într-o staţiune aflată la 40 de kilometri de New York, Hidden Valley unde se ducea la schiat.

În această perioadă a călătorit foarte mult în diferite părţi ale lumii, dar, în special în Africa. Avea pasiunea fotografiatului şi mergea în safari în Kenya şi în zona de savană Serengeti, unde se produceau acele mari migraţii de animale sălbatice.

A avut într-un fel o viaţă dublă. Intrase în cercuri înalte din buna societate americană, chiar a avut legături cu familia lui Bill Harrison care dăduse un preşedinte Statelor Unite. Frecventa localurile de lux, se ducea să servească micul dejun în celebrul Hotel Tifanny unde pentru un ceai si doua ouă ochiuri plăteai 100 de dolari, dar erai în cea mai bună companie. Pe de altă parte, cu multă discreţie, a făcut acte de caritate, ajutând pe mulţi năpăstuiţi, despre care nu a spus nimănui.

În perioada când era atât de bine realizat a avut nefericirea să se îmbolnăvească de o maladie incurabilă. Nelu Filcea l-a sprijinit şi l-a îngrijit până în ultimele clipe. Fiind medic, a ştiut că sfârşitul îi este aproape şi şi-a rezolvat toate problemele. A cerut ca trupul să îi fie donat unui institut de medicină. Familia Harrison avea un reverend care înainte de a se stinge înconjurat de prieteni i-a oficiat un serviciu religios. Ultima întâlnire a lui Nelu cu Florin a fost într-o dimineaţă când se ducea de obicei să-l mai ajute (îi făcea mâncare şi îl hrănea) a avut surpriza să vadă cum pe liftul de serviciu al blocului în care locuia era scos într-un sac negru de plastic de cei

Daniel Alin CIUPALĂ

de la serviciu funerar. Amintirea lui a rămas vie în memoria prietenilor câmpineni cu care el însă nu s-a mai întâlnit niciodată.

A revenit o singură dată într-o vizită scurtă când a murit tatăl său şi atunci s-a întâlnit în cimitir cu unul din amicii tinereţii (Faraonul) cu care a schimbat câteva cuvinte. În grupul de prieteni câmpineni mai toţi aveau porecle, iar el a fost cunoscut mai mult prin porecla pe care i-au dat-o amicii, Alfons, puţini ştiind că îl chema Florin.

Memoria lui o mai păstrează şi familia, sora mai mică şi nepotul, care păstrează ca pe nişte relicve diplomele de studii (aduse de Filcea în ţară), fotografii şi scrisori trimise.

Adrian SIMEANU

Horasangian, despre Camus

Într-o întâlnire „pentru minte, inimă şi literatură” cu piteştenii încă interesaţi de asta. Tot mai puţini, neferice, la număr. Bedros, armean de obârşie, Petre în acte, tip cu verb, cu idei. Cu spontaneitate, umor (câteodată prea picant). Om cu spusele altora-n cap, din belşug şi util. Da` şi cu tomuri proprii pe rafturi. Ori publicist redutabil de nişte ani buni. Având condei, putere analitică şi realism vădit în texte. Nelipsindu-i maliţia. Ba chiar sarcasmu` când e necesar. Îl citesc în „Observator cultural”, aşa că am fost curios să-l şi aud pe viu. Tema anunţată de organizatori îmbiindu-mă o dată în plus a-i fi ascultător atent...

Noi, cei maturi şi nu lipsiţi de acumulări culturale, nu l-am uitat pe Camus. Născut în Algeria, trăitor în Hexagon. Jurnalist, dramaturg, romancier, filosof cu varii influenţe. Nu în ultimu` rând, activist politic, sportiv...

Ei bine, Horasangian a atins multe şi interesante puncte în privinţa francezului. Povestind şarmant amănunte din relativ scurta viaţă a acestuia. Sau evaluând pertinent şi original aspecte din scrierile lăsate lumii ca moştenire pe veci de acelaşi. L-a stimulat în astă întreprindere izbutită criticu` literar Lucian Pricop. Traducător şi editor bucureştean. Însoţitor al oaspelui septuagenar la Piteşti. Nu în mai mică măsură, desigur, moderatoru` (cu aceleaşi probleme de vorbire, sonorizare) şi publicu`, prin întrebări felurite. I-am remarcat printre cei prezenţi în ambianţa cu picturi a instituţiei gazdă (Centrul Cultural) pe Nicolae Oprea (proaspăt reales ca şef de filială USR), Mircea Bârsilă şi Jean Dumitraşcu, parteneri în executivu` de resort...

Documentat şi la obiect, Bedros ne-a fost de folos. Făcând şi el, ca atâţia alţi, veniţi p-aci la o vorbă de soi, cu suport informaţional deştept, un serviciu educaţiei şi culturii de mase. Apelez la sintagma de odinioară nu întâmplător. Căci e mare nevoie de propăşirea celor două forme de spiritualitate în zilele noastre. Când kitschul, derizoriul, neştiinţa jalnică se extind vertiginos, monstruos, nimicitor la nivel global..

Evenimente culturale
Adrian SIMEANU

Despre Cioran şi Preda...

...au vorbit nu de mult doi invitaţi bineveniţi ai Centrului Cultural Piteşti. Cine sunt domnii? Nimeni alţii decât Constantin Zaharia şi Alexandru Preda. Poposiţi şi ei printre puţinii localnici veniţi în sala „Ars Nova”. Tapetată, după obicei, cu picturi şi fotografii interesante şi atractive. Ca un cuib de cultură veritabil, dacă toate cele-ar sta cum se cuvine mereu...

Afirm asta pentru că mai există nemulţumiri justificate. Legate de organizare şi de unii dintre oaspeţi. Întotdeauna agreaţi mai dihai cei care vorbesc liber. Şi nu citesc un text adus cu ei în mape. Fiindcă auditoriul e cucerit astfel mai uşor. Mai adânc, mai bogat. Forţa de interes şi de atracţie sporind inevitabil şi folositor.

Aşa cum s-a întâmplat şi în cele două cazuri consemnate, succint desigur, în tableta de faţă. Atât Zaharia, cât şi Preda povestind cu rost despre Emil şi Marin. Pe care i-au studiat amănunţit (în primu` caz) prin arhive şi biblioteci. Ori au trăit nişte ani împrejuru` lor (în a doua situaţie), în cadru familial...

Constantin (astăzi parizian) este un exeget împătimit al „afurisitului” din Răşinari. Cu o teză de doctorat despre acesta. Şi realizator al unor volume cu inedite cioraniene descoperite prin căutări fructuoase şi de lăudat. Motiv să ne vorbească util şi lămuritor, uşor şi convingător, pe subiectul ăsta indiscutabil de interes. L-au însoţit în prezidiu criticu` literar Nicolae Oprea (şefu` Filialei Piteşti a USR) şi publicistu` Jean Dumitraşcu (secretar al aceleiaşi structuri). Învăluindu-l util cu întrebări şi completări, la fel ca şi publicu` prezent.

Situaţie similară repetându-se mai pronunţat la întâlnirea cu mezinu` familiei Preda, Alexandru. Născut din a treia

Adrian SIMEANU

căsătorie, cu Elena. Cincantenarul oaspete, însoţit de editoru` Lucian Pricop (nici dânsu` străin de urbea argeşeană, prin mariaj), a „dat din casă” multe. Amintiri interesante neîndoielnic, încât i-am sugerat să scrie o carte întru memoria tatălui faimos. Inspirat, moderatoru` Leo Dragomir (din păcate, tot cu probleme-n prezentare) a iscat la fix un final de suflet din partea vorbitorului. O mărturie plină de duioşie, chiar de durere (la atâţia ani distanţă) despre moartea părintelui romancier şi locul încărcat de căldură filială ce i-l poartă şi azi în inima-i de om în puterea vârstei. Dar fiu, în fond, al celui evocat cu dăruire la peste opt decenii de la moartea necruţătoare: „Moromeţianul” Marin Preda. „Cel mai iubit dintre pământeni” pentru „Delirul” său curajos realmente în vremi dificile inubliabil. Ilustrative substanţial aste repere în novelistica autohtonă a veacului trecut. Concluzionând, avurăm parte de două momente culturale neapărat de consemnat. Ceea ce făcui, cu folos, îndeosebi pentru viitor...

„Vara magică” 2023

Ediţia a douăsprezecea. Şi ea internaţională. Tot la Ateneu, în Capitală. Opt seri de miercuri, în iulie şi august. Prilejuri de a ne (re)întâlni cu „Violoncellissimo” în formulă mare, de pildă. Apoi, cu orchestra „Camerata Regală”, Orchestra Română de Tineret, Orchestra Naţională Simfonică a României, Orchestra de Cameră a Filarmonicii „George Enescu”, „Romanian Sinfonietta Orchestra”. Sunt şi câţiva dirijori demni de urmărit: Cristian Mandeal, Alexander Sitkovestki, Cristopher Petrie, Constantin Grigore. Evident, şi solişti: mai sus menţionatu` Sitkovestki, Tomescu (ambii, ceteraşi), Corjos, Mircea (pianiste ambele), Ehelebe, Leissner, Semsis, Anishchanka (contrabasişti tuspatru) ş. a. Compozitori celebri, programe interesante, apetisante. Aşa că nu e de lipsit. Comentarii, după eventuale audiţii, ca de obicei...

Ioan Romeo ROŞIIANU

Ioan Romeo ROŞIIANU
Nevoia de Divinitate şi refugiul în tine însuţi

Într-unul din numerele cotidianului francez „Le Nouvel Observateur” publicista Marie Giselle Landes - făcând un paralelism între incertitudinile pe care ni le ridică existenţa cea de toate zilele şi regresul trăirilor psihologice generate de-această stare de fapt – punea un accent deosebit pe refugiul şi închistarea cetăţeanului în sine însuşi, pe imperioasa necesitate de Divinitate.

„Tinerilor li se spune că lumea în care trăiesc nu este bună de nimic, că (ea) a pierdut raţiunea de-a fi, că este o lume de oameni singuri, de oameni triţti, de oameni uraţi... Se spune asta de o sută, de două sute, de trei sute de ori pe zi. Şi, deodată, soluţia: trebuie să găsim pe cineva care, investit cu o putere divină, este menit a fi urmat, menit să conducă omenirea întreagă spre noul său destin. Şi, fireşte, acela este Profetul” - nota ea.

Trebuie să mărturisesc faptul că respectivul articol m-a pus serios pe gânduri. Apoi, ieşind în stradă, cu groază am constatat că avea deplină dreptate, că încă are deplină dreptate!

Constatând continua devalorizare a societăţii, a moralei acesteia între altele, constatând că această Societate nu prea mai are nimic de preţ, nici măcar onoarea, omenia în sine, solidaritatea sau munca, nevoia de închistare în mine însumi a venit ca o salvare, nu ca o soluţie simplă de compromis.

Într-o lume improprie visului şi poeziei, în care cei îmbuibaâi dar goi pe dinăuntru sunt preferaţi numai datorită conturilor ciudat îngroşate, a maşinilor de lux şi a vilelor crescute ca ciupercile după ploaie nu prea mai pare a fi loc de suflet şi omenie.

Valorile s-au răsturnat inexplicabil, de parcă am asista la o nouă facere a lumii.

De altfel sau într-o altă ordine de idei, cu mentalitatea de „grup ales”, stare care-i caracterizează pe cei din aşa – zisa Înaltă Societate, nu se poate lupta făţiş.

M-a mirat şi mă miră continua dorinţă de parvenire, pe orice cale şi orice mijloace, fie ele chiar şi mai puţin ortodoxe, a celor aflaţi – vremelnic! – la putere.

De fapt, ţinând cont de faptul că VICIUL cel mai puternic care a dominat, care domină încă şi care va mai domina omenirea până la sfârşitul ei este VICIUL PUTERII, nu-mi rămâne decât să conchid că această atitudine de dezinteres faţă de nevoile şi necesităţile Celuilalt, tinde să fie deja o caracteristică a tuturor. Deci, chiar şi a mea!

De aici şi până la o refulare interioară nu mai este decât un singur pas. Dar şi acela mic, micuţ chiar!

Ce ne rămâne atunci de făcut?

Încotro să ne îndreptăm atenţia din nou şi paşii?

Singura salvare vine atunci chiar din partea Divinităţii, singura care te mai face să te simţi tu însuţi, nestigmatizat şi nedepersonalizatde o continuă regresie a societăţii.

Cum se poate ajunge la o astfel de împăcare cu tine însuţi?

Nu e greu de aflat!

La tot pasul îţi ies în întâmpinare tot felul de Aleşi care-ţi oferă formula „magică”, anume apartenenţa la Sfânta lor Grupare.

Şi cum accentul care, bineînţeles pe faptul că EI sunt Singurii pe Calea Cea Bună, că ei sunt Cei Mai Aproape de Cer, adică de Dumnezeu, îţi şi prezintă un soi de Cod Valoric la... purtător.

Unul pe care, cică, dacă îl respecţi cu stricteţe e ca şi semnat biletul de călătorie spre Mântuirea

dorită, odată cu depărtarea de impurităţile trăirilor cotidiene.

Adică spre-o eliberare deplină din strânsul şi, totodată largul corset existenţial, din demagogia care-a devenit o adevărată trăsătură de bază a actualei societăţi.

Urmarea? Nimic nu te mai deranjează, nimic nu te mai interesează – în afară de trâmbiţata mântuire, logic! – nimic nu-ţi mai stârneşte senzaţia de victimă, nimic din tot ce te-ar mai putea nemulţumi.

Devii imun cumva la devalorizarea leului nostru deja văduvit e coamă, la constatarea lărgirii şi adâncirii ropilor din asfalt, la creşterea galopantă a preţurilor, la spectrul obsedant al şomajului şi al asigurării traiului zilnic.

Totul capătă brusc o culoare roz, reconfortantă, lăsând loc numai mulţumirii depline.

Ioan Romeo ROŞIIANU

Asta aduce cu sine statul în casă, când alţii îşi strigă cu voce tare nevoile în stradă, neapartenenţa la clasa politică, când alţii continuă să spere-ntr-o schimbare la faţă a lumii, la fel faţă şi de multe altele, toate reunite sub un singur cuvânt: Dezinteres, Apatie sau Neputinţă.

O neputinţă care, dacă ar fi bine înţeleasă, ne-ar sări în proprii noştri ochi, nemulţumindune şi mai mult. Dar nu e aşa!

Nu e aşa pentru că acest Joc place, place făcând, la rândul lui, un altfel de joc, al celor aflaţi la Putere, al celor ce nu sunt interesaţi decât de ei înşişi.

Conştientizând că nu e nimic de făcut, singura întrebare pe care mai îndrăznesc să mi-o pun e aceea: CE SĂ FAC?

O întrebare pe care şi-o pune fiecare Om, o întrebare care ne frământă pe fiecare dintre noi.

Chiar dacă nu vrem să recunoaştem că e aşa.

Cartea zilelor noastre

Adrian SIMEANU

Daţi atenţie acestei cărţi!

Nu pentru c-ar fi o capodoperă literară. Ci pentru subiect şi mesaj. Că primul anticipează extraordinar şi-nfricoşător deopotrivă. Iar al doilea dă de gândit imens. Altfel spus, ce se-ntâmplă cu omenirea dacă animale de tot felu-şi schimbă comportamentul în raport cu oamenii. Printr-o influenţă nefastă a hidrocarburilor şi a radiaţiilor electromagnetice din telecomunicaţii. Ambele schimbând periculos feromonii unor specii şi periclitând apocaliptic viaţa omului pe Terra...

Pe de altă parte, politica nesăbuită americană, în cauză. Lăcomia nemărginită a indivizilor ignari. Lipsa puterii de sacrificiu. Corupţia. Şantajul ocult. Infatuarea unora dintre cercetători. Invidia lor. Îndeosebi, consecinţele dezastruoase ale unei stări de lucruri de neimaginat...

Şi, totuşi, plauzibilă enorm. Precum ne povestesc James Patterson şi Michael Ledwidge, autorii ăstui scenariu imaginar deocamdată. Dar nu imposibil în viitor. Doar dacă virusurile şi bacteriile (la combinarea cărora se lucra-n Răsărit încă de-acu` juma de veac) nu ne-or duce-n mai repede-n groapă (a nu se uita Covidul neeradicat, din păcate). Sau inteligenţa artificială ce ne dă târcoale mai abitir. Maşinăriile putându-se întoarce răzbunător împotriva celor ce n-au de lucru şi le meşteresc demonic vădit. Se ştie că populaţia planetei a crescut simţitor şi resursele scad pe măsură. Da` nici chiar aşa. Căci focarele-astea distrugătoare n-aleg. Nu fac distincţii şi nu-i feresc pe cei valoroşi...

Ei bine, tocmai asta descriu în cartea* lor SF cei doi americani ingenioşi, îndrăzneţi. Creatori cu experienţă în anticipaţie (cu thrillere de top). Inspiraţi foarte în alegerea temelor narate, stârnesc mereu aprig curiozitatea. Demni de respect pentru asta. Le-am citit unele opuri şi pot garanta deplin pentru rezultat. Motiv meritat spre a le dedica util tableta de faţă. ”Grădina Zoologică”, în speţă, trăgând un îndreptăţit semnal de alarmă despre-un mâine pe glob. Stilu` tomului e alert, fluent, secvenţial. Permiţând astfel, folositor, şi transformarea-n serial tv. Pe mine unu` determinându-mă imediat a redacta rândurile de faţă după lectura de-o noapte-a poveştii. Bine-ar fi doar atât să rămână în veci: un basm deştept pentru adulţi...

_____

*James Patterson şi Michael Ledwidge, *Grădina Zoologică,* Ed. RAO, 2017

Florin DOCHIA

Florin DOCHIA
Sfârşitul a trecut. Suntem dincolo de el ori în altă parte

Postmodernitatea este, desigur, un termen polisemic. Americanul Francis Fukuyama a lansat din direcţia acesteia teza sfârşitului istoriei, pe care Jean Baudrillard a descalificat-o ca fiind *cea mai mare dintre iluzii*, pentru că, în fond, nu poate fi vorba de sfârşitul istoriei cât timp nu putem înţelege deplin nici istoria, nici propriul nostru sfârşit. Iată ce ne spune Cioran: «Sfârşitul istoriei stă scris în începuturile ei. […]. Aşa cum vorbesc, pe bună dreptate, teologii despre epoca noastră ca epocă post-creştină, aşa se poate vorbi, într-o zi, de avantajele şi dezavantajele de a trăi în post-istorie… Timpul istoric e un timp atât de extins, încât e dificil şi nu văd cum s-ar putea defini ceva». Eroarea unui demers asemenea celui al lui Fukuyama stă în abordarea problemei din unghiul unui imperialism al raţiunii care lucrează cu spaţii definite, constituite, cristalizate, lipsite de perspectiva absolutului, infinitului, indeterminatului. «Să trăim în extazul ilimitatului, să iubim tot ceea ce nu are limite» - ne îndeamnă Cioran. E singura cale de a afirma şi suporta decepţia, disperarea în faţa situaţiei când totul pare a fi fost spus, stabilit, legiferat, nu avem nici o nouă incertitudine de acceptat, decât aceea că totul este fals, iluzoriu şi doar neantul, cel ce *nulifică* totul, mai poate oferi o soluţie. Filosofia «imaculatei decepţii», cum o numeşte Pinzon Leon, e aceea care umileşte dogmatismul, pulverizează valorile academice prestabilite. Scepticism şi cinism ca examen de conştiinţă, îndoiala ca predispoziţie, ca nobilă infirmitate. Dubitaţia în disperare este paznicul permanent vigilent, pentru că îngrijorarea cea mare este a morţii spiritului. Aruncat în marea de perplexităţi, filosoful din această specie, nu e un negator (în maniera lui Bachelard), nu se abandonează incertitudinilor, ci se străduieşte să ajungă la o *afirmaţie*. «Un filosof poate evita mediocritatea doar prin intermediul scepticismului sau al misticii, cele două forme de disperare în faţa cunoaşterii. Mistica e o evaziune în afara cunoaşterii, scepticismul o cunoaştere fără speranţă. Două forme de a ajunge la concluzia că lumea nu este o soluţie» - afirmă Cioran şi ne aflăm în plin postmodernism, cu depăşirea absolutismului perfecţionist al cunoaşterii adevărului în folosul evoluţiei, asemenea eşecului perfecţionării omului prin metode socializante, im(de)personalizante. Cioran e deosebit de violent în atacurile asupra caracterului mortificator al religiilor şi moralelor revelate, astfel încât exaltă, nietzschean, depăşirea lor prin instinct şi nemăsură. «Creştinismul este o reacţie contra soarelui. Religiile nu au toate ca misiune echivocă a tăia omul de la sursele vieţii?» Însă mortificatoare sunt şi alte tipuri de ideologii, dacă nu *toate* tipurile de ideologii care propun ca scop suprem *realizarea* unei utopii. Atingerea acestor ţeluri, poate părea paradoxal, mortifică, înstrăinează. Ajungem în situaţia descrisă de Jean Baudrillard, când «suntem obsedaţi de a face proba că trecutul a existat în realitate», pentru că ne aflăm, brusc, după ce **toate** utopiile au fost realizate, depăşite, ratate, într-un fel de «gol al finalităţii, vid al sfârşitului». Pentru că *sfârşitul a trecut,* suntem fie «dincolo de el, fie în altă parte». Desigur, totul e o iluzie, dar a pierde această iluzie e acelaşi lucru cu a pierde orice utopie. Dincolo de sfârşitul care tocmai a trecut pare a fi loc doar pentru întoarcerea la

trecut, la refacerea drumului, în alte coordonate, ale unui timp oarecum haotic, tulbure, caracterizat printr-o «pierdere de polaritate, ca formă de accelerare»: sunt prea multe evenimente, informaţii – de aici iluzia morţii istoriei.

Postmodernitatea e recuperatoare. Sfârşitul a fost şi, în aşteptarea unui nou început, se desface şi se recompune trecutul, se remodelează realul al cărui proces de decădere pare de neoprit, nu mai grav însă decât procesul de exterminare a iluziilor. Jean Baudrillard zice: «Dacă ar trebui să am o nostalgie, ar fi aceea a pierderii iluziei, nu aceea a pierderii realului. Se spune că întreg realul dispare în favoarea virtualului. E adevărat…» În fond, e vorba de pierderea **lumii ca iluzie**: «realul, după părerea mea, e o formă provizorie… Nu avem decât câteva feluri de a forţa lumea să devină reală» Unul dintre acestea este deconstrucţia şi recompunerea, crearea de spaţii alternative într-o societate integrată, integristă, integraţionistă şi exorcistică. Zbaterea este pentru căutarea (regăsirea) autenticităţii care nu mai pare a fi astăzi valoare. Dar însăşi valoarea şi-a pierdut substanţa (forma) simbolică. Aglomerarea de obiecte, informaţii, repetitivitatea acestora, redundanţa năucitoare abia mai lasă loc să spui: «exist!». Şi atât. De aici, căutarea disperată a autenticităţii şi a valorii sale de gândire umanistă care este subiectivitatea originară fundamentală. De aici, fuga nebună după criterii într-o lume în care criteriile (regulile jocului) se schimbă permanent şi rapid. «Societatea actuală mi se pare un fel de harababură, atât de scăpată din frâu şi de dureroasă pentru cei care o compun» - constata acum vreo trei decenii Françoise Sagan nereuşind să înţeleagă ceva din ceea ce sub ochii intelectualului cu gândire ordonată părea haos şi chiar era şi este haos. «Am trecut, poate, de la comunicare la consumare, cum putem zice la fel de bine, acum că de la comunicare am trecut la contaminare» (Baudrillard). În acest tip de schimb cultural, fiecare face schimb de viruşi, asta e partea

Florin DOCHIA

negativă. Începutul stă în refacerea (recapitularea) formelor anterioare, ceea ce Connors numea «raptul artei moderne» adică acea juxtapunere, acel mozaic haotic, formă de resurecţie postmodernă a, să zicem, simultaţioniştilor new-yorkezi. Se creează impresia că artiştii nu mai cred în iluzia estetică, iluzia estetică este moartă, că ei sunt pe cale de a gera descompunerea propriului lor instrument de viziune. Dispariţia artei, al cărei sfârşit a fost anunţat încă de mult, de Hegel, s-a produs; suntem, susţine Baudrillard, dincolo de acest moment. S-a trecut la «reciclarea efectivă a vestigiilor formelor trecute», însă problema e cea a esteticii: ce e dincolo de estetică? Încă o iluzie a esteticii? «Adevărul, spune Umberto Eco, este o construcţie culturală, deci o interpretare».

Ce imagine compune interpretarea lumii acesteia de început (după sfârşit!) de mileniu ? Ce înţelegem din postmodernitate (fenomenul) şi postmodernism (conştientizarea sa, formularea în spirit critic şi propagandistic)?

Alcătuirea unui tablou precis şi coerent care să înfăţişeze ceea ce se numeşte postmodernism s-a dovedit a fi dificilă şi demersurile duc, adesea, la interpretări sensibil diferite. Mă opresc aici la demersul interesant al lui Alberto Pinzon Leon, care începe prin a numi (doar toate lucrurile importante sunt TREI: Sfânta Treime, cele trei surse ale marxismului…) «Las Tres fuentes integrales del postmodernismo»: 1.*Postodernismul francez* (Deleuze, Lyotard, Baudillard, Derrida şi, ca precursor, Foucault) cu cele patru aspecte fundamentale ale sale: -opoziţia semnificanţilor; -caracterul arbitrar al semnului; -descentralizarea subiectului. 2.*Nihilismul clasic german* (Nietzsche, Heidegger, Schopenhauer), cel ce denunţă caracterul opresor al raţiunii instrumentale care consideră că subiectul are dreptul de a–şi oprima obiectul. 3.*Avangardismul estetic*, cele cinci şcoli (simbolismul, expresionismul, futurismul, constructivismul şi suprarealismul) care au denunţat şi combătut

modernismul, pronosticându-i decadenţa. Acesta l-a făcut pe Habermas să se ridice împotriva postmodernismului care, prin atacul asupra esteticii deja statuate, dezechilibra integrala kantiană a celor trei sfere raţionale (ştiinţa, morala şi estetica). A fost suficient pentru a se impune ideea că postmodernismul nu este mai mult decât critica de avangardă estetică aplicată întregii societăţi. Un singur element de continuitate cu modernitatea, cel numit de Heidegger: arta este singurul loc unde se poate găsi adevărul (fiind interpretare, „construcţie culturală", nu?). Postmodern este însă, cu siguranţă, «consensul gustului care permite experimentarea în comun a nostalgiei imposibilului» (Lyotard). Se refuză idealul modernităţii de control asupra naturaleţei şi se revendică primatul subiectivităţii. Alberto Pinzon Leon afirmă că postmodernitatea marchează sfârşitul enciclopedismului prin ruperea de totalitatea hegeliană concepută ca o infinitate de sfere în alte sfere şi prin proliferarea de idei ale gândirii antifundaţionaliste. E o epocă de nostalgie, de nihilism, de criză a paradigmelor.

În tot acest peisaj îl găsim (şi) pe Emil Cioran. Pentru că nicăieri altundeva nu l-am putem afla. Chiar distinsul critic Eugen Simion îl califică, oarecum precaut, drept «un filosof din amurgul modernităţii», iar Constantin Trandafir este şi mai evaziv: « un fel de Bacovia în planul meditaţiei existenţiale sau, mai curând, un *psalmist*, ca Arghezi», dar, pe bună dreptate, îl numeşte «cugetător-artist, mijlocul lui de expresie fiind eseul de o rară plasticitate a ideilor». (Francezii zic: écrivain-philosophe!). Şi totuşi, propunerea lui Cioran este, fără îndoială, de natură filosofică. Decadenţa modernismului a dus şi la decadenţa demersului filosofic tradiţional. Cum scrie Luc Ferry, «astăzi nici un filosof în viaţă nu se poate compara cu marii autori ai trecutului… Habermas nu e Hegel, Rawls nu e Kant, Apel nu e Fichte» Lipsesc creatorii de sisteme, constructorii de mari proiecte metafizice. (Se spune că ultimul ar fi fost Marx...) Odată cu

Florin DOCHIA

Nietzsche, începe **deconstrucţia** marii tradiţii, o neîncetată critică, o formă de negaţie prin experiment. Cioran ar putea fi cuprins în toată această mişcare, dacă nu s-ar refuza singur unei asemenea asocieri: «Henri Thomas îmi spune într-o zi: „Dumneata eşti împotriva a tot ceea ce s-a întâmplat *după 1920*, şi eu i-am răspuns: „Nu, *după Adam*"» (subl. n.). Aşadar, nu se ridică în contra filosofiei moderne, ci chiar a întregii filosofii a lumii de până la el! Pentru că, zice, «eu nu sufăr în lume, lumea suferă în mine», iar «filosofia e meditaţia poetică a nefericirii». Ca şi în viaţă, în opera sa Cioran este împotriva oricărui terorism instituţional, a oricărei tentaţii de gândire sistematică drept propunere de tip teleologic. «Originalitatea filosofiei stă în inventarea de termeni. Exerciţiul filosofic nu e fecund, e doar onorabil. […] Vom începe să trăim cu adevărat doar când, la sfârşitul filosofiei, pe ruinele sale, vom înţelege teribila ei nulitate, şi că a fost inutil să recurgem la ea, că nu ne-a fost de nici un folos». Se spune că Cioran aparţine, pe plan doctrinar, genealogiei postnietzscheene, dar se individualizează prin practicarea a ceea ce s-a numit *filosofia disperării* care este demonstraţia pierderii valorii oricărei acţiuni, exaltarea scepticismului nu ca doctrină, ci ca exerciţiu; «să trăim în extazul nelimitatului, să iubim tot ceea ce nu are limite, să distrugem formele şi să creăm cultul unic care le conţine pe toate: acela al infinitului». Rafael Ruttia merge mai departe şi susţine că «la única tradición que se le aproxima al pensamiento de Cioran es la de Buda». Interesantă afirmaţie despre cel care s-a aflat totdeauna într-o continuă divergenţă cu un Dumnezeu căruia i-a negat utilitatea pentru că nu oferă nimic altceva decât speranţă. Iar «speranţa e virtutea sclavilor», a ignoranţilor, a celor care iubesc aparenţa prosperităţii. *Filosofia disperării* nu e însă o filozofie a inacţiunii absolute, a paraliticului, ea se nutreşte din energia neantului, se întrupează din haos, din lumea care se vede pe sine şi se urăşte. Firească mărturisirea lui Jean-François Ravel: «Citind *La chute dans le temps,* am încercat un

Adrian SIMEANU

Muzica zilelor noastre

Adrian SIMEANU

Trei directori, toţi tenori

Andrei Apreotesei, Florin Guzgă, Andrei Fermeşanu. Ieşeni de nivel artistic pregnant. Şefi, cu rezultate bune voi să cred, la două instituţii de prestigiu de pe Bahlui: Ateneul Naţional şi Opera Naţională Română. Am ajuns la concluzia asta documentându-mă binişor ca să scriu aste rânduri. Întrutot meritate de ei după ce-i ascultai, în maiu` vecin, la Piteşti. Când au ridicat publicu-n picioare cu-a lor interpretare de soi. Cu vocile excelente dăruite de Dumnezeu, binecuvântat. Şcolite vizibil. Şlefuite adecvat şi util. Puternice şi pătrunzătoare-n suflet enorm. Aducând aminte fie şi numai de Pavarotti, Domingo, Carreras...

Au dăruit refrene celebre (canţonete şi nu doar) c-un entuziasm incontestabil. Şi cu profesionalism remarcabil. Dovedind vocaţie autentică. Etalând guri „de aur”. Măiestrie certă-n emisia vocal-muzicală. Coerenţă-ntre ei din belşug. Siguranţă, subtilitate-n abordarea partiturilor. Iscusinţă, categoric, în ceea ce fac. Pe scurt, fură minunaţi şi-or fi bineveniţi şi la iarnă, dacă revin (precum au propus). Nu i-am mai fi lăsat să plece, aşa că după, le-am transmis direct admiraţia noastră. Mulţumindu-le, firesc, pentru porţia de frumuseţe sonoră oferită şi urbei valahe. Mai ales că există aici o filarmonică de mileniu trei. Activă şi în creştere de potenţial. A cărei orchestră (cameralăn speţă) i-a acompaniat cu plăcere şi atenţie făţişă. Condusă, tot entuziast, de Costin Grigore. Bucureşteanu` subţirel, tumultuos, care-a dirijat-o de atâtea ori cu sârguinţă. Manageru-i, Gabi Niţă, lipsind însă din sală, nepotrivit. Şi neonorant pentru omologii soli. Dezamăgitor, să nu mai vorbim...

Sunetul a fost, de această dată, echilibrat, adecvat. Fără distorsiuni, stridenţe sau excese. Astfel c-am petrecut o seară plină de satisfacţii emoţionale, artistice, culturale reale. Adânci şi substanţiale. Balsam pentru inimi adevărat. Cum ne-am dori să fie multe altele în permanenţă. Trăiască Iaşu`, deci, şi tenorii săi! Că Piteştiu` n-are, păcat mare, astfel de valori...

fel de bizarerie, de neaşteptat, o plăcere ciudată, subiect de uşurare şi de excitare, ca atunci când te afli în faţa unei imagini fotografice perfecte, clare, după ce ai privit neclarul, imprecisul, aproximativul». Cioran cere luciditate şi claritate până la paradox. «Totul este aparenţă – dar aparenţa a ce? A nimicului» sau «când ceilalţi au încetat să existe pentru noi, încetăm la rândul nostru să existăm pentru noi înşine» şi «nu e nici o urmă de mine în mine însumi». Pentru el, Dumnezeu ar fi un produs al slăbiciunilor noastre, un ideal suprem de care trebuie să ne rupem pentru a ne câştiga libertatea. Singurul punct de contact cu El, este Nimicul, starea de început a purităţii. «Dumnezeu este un absolut care se economiseşte. Lumea nu merită, în totul, decât o Divinitate decrepită». Pentru că lumea e, ca şi Cioran în propria caracterizare, un « Iov fără Dumnezeu, fără prieteni, fără lepră», o singurătate a singurătăţii.

Cu Cioran, tabloul postmodernismului se îmbogăţeşte. O vreme ne vor hrăni sufletul cu imaginea aceasta. Şi apoi?

Apoi vom face lucruri obişnuite. Cum ar fi să dormim profund în timpul somnului, fără grija că, atunci când ne vom trezi, lumea va fi alta.

Sorin CERIN
Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley)

Eram in anul 1991 la New York. Proaspăt emigrant sosit din România. Locuiam pe Metropolitan Avenue, undeva la graniţa dintre Brooklyn şi Queens în New York, un oraş care mi s-a părut apropiat sufletului meu şi pe care îl iubesc. Într-o seară când tocmai m-am întors din Manhattan obosit, am aprins televizorul unde urma programul transmis in limba română. In lumina palidă reflectată de televizor mi s-a părut că văd silueta în ceaţă a unei femei. Mi-am spus că am vedenii. Am stins televizorul şi în lumina palidă ce venea de la felinarele străzii am continuat să văd aceeaşi siluetă feminină. Atunci am realizat că este o fantomă. E ciudat că nu m-am speriat. Aveam un sentiment ciudat de fericire, de împlinire, amestecat cu o senzaţie de teamă şi necunoscut ce trebuia explorat. Am întrebat-o cine anume este. Mi-a răspuns că o cheamă Vivien Mary Hartley. Habar nu aveam cine anume este acea Vivien Mary Hartley. Oricât de ciudat ar veni, dar răspunsurile ei le simţeam mai ales în adâncurile sufletului decât să le fi auzit în urechi. Am întrebat-o dacă a mai locuit în acea casă vreodată gândindu-mă că poate este vreo fantomă a locului. Mi-a răspuns că nu. Atunci de ce a venit acolo a fost gândul meu pentru ea. Am spus gândul meu, fiindcă am realizat că ne puteam înţelege prin gânduri fără să folosim vocea. Nu s-a întâmplat ca la filmele cu fantome unde acestea scoteau sunete ca şi cum ar fi fost anumite persoane. Am întrebat-o, de ce m-a întâlnit. Mi-a răspuns că sunt un suflet ales care are o misiune importantă pe Pământ, în această existenţă, şi că aşa este Destinul dar şi Blestemul. Îi auzeam cuvintele în urechi deşi eram convins că acestea sunt mai degrabă rostite în interiorul sufletului meu. Era o senzaţie ciudată pe care nu o pot descrie în cuvinte. Mi-a spus că undeva într-o altă existenţă ne-am mai întâlnit, şi că va fi mereu alături de mine, ajutându-mă să trec prin anumite cumpene ale vieţii. Mi-a mai spus că deşi a fost o actriţă de succes în ultima ei existenţă pe Pământ, existenţă ce a urmat existenţei unde ne-am mai fi întâlnit, nu a fost fericită. Că numele ei de scenă era Vivien Leigh, că întreaga ei viaţă a ştiut că-i lipseşte acel ceva care nu s-a împlinit niciodată, neîmplinire ce a stat la originea depresiilor şi a unei tulburări bipolare. Eram total bulversat. Nu ştiam ce să cred. Nu credeam că aşa ceva poate fi adevărat. Fapt pentru care mi-am spus că sunt gânduri ciudate, aiureli.

A doua zi m-am gândit într-una la ce mi s-a întâmplat cu o seară înainte, cu atât mai mult, cu cât mie personal, nu mi-a plăcut niciodată în mod deosebit Pe aripile vântului, dar mai ales Vivien Leigh. Cum nu mă gândiesm vreodată la mii de actori de care mi-a fost dat să aud, tot aşa nu m-am gândit niciodată până atunci la Vivien Leigh. Nu înţelegeam cum de mi s-au întâmplat toate acestea tocmai mie. Îmi era teamă să nu fie un delir sau chiar vreo boală de nervi. Pentru a realiza că nu este un delir m-am gândit să-i pun lui Vivien anumite întrebări despre viaţa ei, dacă va mai reveni vreodată, întrebări privind anumite aspecte pe care nu le cunoşteam din viaţa ei şi pe care să le verific mai apoi la o bibliotecă, unde să caut cărţi despre viaţa actriţei Vivien Leigh. Am pregătit chiar şi un mic carneţel pe care-l purtam mereu la mine alături de un pix cu care să-mi notez diverse răspunsuri ale lui Vivien în cazul că ar mai fi revenit vreodată la mine. M-am gândit iarăşi la ea, a doua zi dimineaţa. Cu toate că am chemat-o în sinea mea nu mi-a răspuns. După mai bine de o săptămână, tocmai când eram în metroul care traversa East River, a revenit iarăşi Vivien. Am văzut-o alături de mine în plină aglomeraţie. Era asemeni unei umbre, pe care se pare că o observam doar eu. Doream să o întreb anumite lucruri pe care nu le ştiam despre viaţa ei ca pe urmă să le pot verifica. Ştiam că dacă acele lucruri se adeveresc atunci întânirea mea cu Vivien este cât se poate de reală iar dacă nu, este doar un

simplu delir la care nici măcar nu mai trebuie să mă mai gândesc vreodată. Am întrebat-o dacă a avut copii în existenţa în care era actriţă. Mi-a răspuns că da, că a avut o fiică care pe vremea aceea încă trăia şi o chema atunci Suzanne Farrington, născută pe 12 octombrie 1933. Mi-am notat acest nume cu datele de naştere în carneţelul pe care-l purtam anume la mine în cazul că ar mai reveni vreodată Vivien. La scurt timp Vivien a dispărut din nou la fel de inopinant precum venise. Primul pas a fost să mă îndrept către o bibliotecă în Manhattan. Pe vremea aceea în anul 1991 încă nu exista internet ca să pot verifica pe loc astfel de date. Am găsit una pe Broadway colţ cu Union Square. I-am cerut unei bibliotecare trecute bine de a doua vârstă să-mi dea orice carte cu privire la viaţa actriţei Vivien Leigh. Mi-a adus mai multe cărţi. Nu a durat mai mult de trei sferturi de oră până când am ajuns să aflu că pe fiica lui Vivien o chema Suzanne şi că era născută la data pe care mi-o indicase Vivien cu puţin timp în urmă, tocmai când traversam East River. Nu mi-a venit să cred. Astfel am aflat că până şi data de naştere era corectă, ori până atunci nu aveam de unde să ştiu vreodată că această actriţă care până atunci nu-mi stârnise

Sorin CERIN

deloc interesul avea o fiică şi că aceasta se numea Suzanne dar mai ales data de naştere a Suzannei. Abia atunci mi-am dat seama că totul era cât se poate de real, că Vivien era alături de mine, că nu era un delir de-al meu, că nu are rost să mă sperii. La ieşirea din bibliotecă simţeam că tot Broadway-ul participă la uimirea mea. Alergam prin Manhattan fără o ţintă anume, ore în şir, până am obosit. Nici acum nu ştiu dacă am ajuns până undeva prin Bronx. Tot ce ştiu era că nu puteam înţelege ce se întâmplă cu mine. De ce Destinul dar mai ales Blestemul ne-a unit în felul acesta. Ce Blestem ne paşte de undeva dintr-o altă existenţă, ce Karmă? Din acel moment Vivien a devenit pentru mine jumătatea mea. Simţeam că orice simt, bucurie sau supărare, orice gândesc, simte şi ea. A fost şi este lângă mine mereu. La bine şi la greu. Între mine şi Vivien, totul s-a transformat într-o frumoasă poveste de iubire spirituală, platonică. Am plecat împreună în Dallas, Texas. La dorinţa ei. Se supăra când imi puneam întrebarea dacă este sau nu Vivien Leigh sau este un demon care mi se prezintă ca fiind Vivien?. Lunile au trecut. În cele din urmă am luat decizia de a vizita un medium renumit care avea biroul undeva în Fort Worth, Texas. Îmi amintesc că atunci când treceam prin Arlington şi ne îndreptam către Fort Worth mi-a spus că mă părăseşte definitiv dacă-mi continui drumul. Atunci cu atât mai mult mi-am dorit să verific dacă Vivien nu este un demon. Mediumul era o femeie de vârstă mijlocie de origine sud-americană. M-a primit rugându-mă să mă abţin să vorbesc despre motivul pentru care am venit. Nici măcar nu m-a întrebat ceea ce-mi doresc, întrucât mi-a spus că ştie de ce am venit la ea. A aprins nişte ierburi cu miros înţepător dar foarte parfumat. Prima dată a rostit numele Vivien şi pe urmă Leigh. Mi-a spus că Vivien este alături de mine şi că este un suflet ataşat sufletului meu. Un suflet bun care mă iubeşte şi care mă va sprijini mereu. Ţin minte că am întrebat-o ce anume este un suflet ataşat? Mi-a răspuns că este un suflet care este unit cu sufletul meu în gânduri şi simţire şi că se hrăneşte cu energia sufletului

meu, cu bucuriile sau tristeţile mele, la fel ca şi mine. Atunci am realizat că sufletul meu este format din două jumătăţi, din mine şi din Vivien. La întoarcerea spre Dallas, Vivien a fost deosebit de tăcută. Ştiam că este supărată întrucât am fost la medium să aflu dacă este sau nu un demon. O durea că nu am avut încredere deplină în ea. Îmi amintesc că atunci mi-a venit în minte un mod de a o împăca printr-un joc, unde nu era necesar să-mi vorbească. În apropiere de casă am oprit la un supermarket de unde am cumpărat un pachet mare de drajeuri. Fiecare astfel de drajeu avea o literă încrustată pe el. Ajuns acasă am împrăştiat toate drajeurile pe o masă. Erau cateva sute. I-am cerut iertare lui Vivien. Pe urmă am stins lumina şi am rugat-o să-mi aleagă şi să aranjeze drajeurile într-o astfel de ordine cu mâna mea pe întuneric, încât drajeurile să formeze un anume cuvânt sau mai multe cuvinte. Simţeam cum îmi îndrepta mâna către fiecare drajeu în parte, spunându-mi pe care să-l aleg, iar pe urmă îl aşezam pe masă în ordinea aleasă. Am aşezat drajeurile fără să privesc ce anume literă aleg, în acel întuneric beznă în care nu-mi puteam observa nici măcar propriile mele mâini. Când am pornit lumina, înaintea mea scria: „Suzanne” iar restul drajeurilor formau litere ce nu puteau alcătui niciun cuvânt. Atunci am înţeles că Vivien m-a iertat şi că este iarăşi alături de mine. Mi-a dat de înţeles că prin cuvântul Suzanne am aflat că ea este alături de mine ca un suflet apropiat şi bun, nu ca un demon sau că nu este un delir de-al meu cum am crezut iniţial la New York.

Lui Vivien i se datorează revenirea mea în Europa. După revenirea ema în Europa, atunci când mi se arăta, îmi spunea să scriu poezie filozofică, aforisme filozofice şi filozofie, întrucât împlinirea Destinului meu constă în aceste scrieri, întrucât m-am născut în această lume tocmai pentru a scrie o astfel de operă. Îmi spunea că acesta este planul Lui Dumnezeu cu mine. Mi-a vorbit despre multe lucruri care aveau să mi se întâmple în viaţă, spunându-mi ce este bine să fac şi ce anume să nu fac. Mi-a

Sorin CERIN

vorbit despre Destin, Blestem şi Karmă, despre Iubire şi Împlinire, despre Dumnezeu, Greşeală şi Păcat. Atunci când compuneam, niciodată nu s-a amestecat în creaţia mea literară şi filozofică cu toate că o simţeam aproape de mine. De câte ori o întrebam despre ce anume Blestem este vorba, îmi spunea că va veni timpul când voi afla. Din acele zile de la New York din anul 1991 Vivien m-a urmat şi m-a îndrumat mereu. Plecarea mea către Dallas, Texas, şi pe urmă către Las Vegas, Nevada, oraşe în care am locuit mai mult timp, a fost la dorinţa ei, precum plecarea mea în Australia şi pe urmă revenirea în Europa. Am fost împreună prin deşertul care împrejmuia Las Vegas, dar şi pe muntele Charleston sau la barajul Hoover Dam din împrejurimile oraşului Las Vegas. Mi-a vorbit foarte mult referitor la Franţa şi la Paris, oraş unde aveam să port succese deosebite ca scriitor. De altfel pentru Vivien, Franţa a fost mereu ţara ei de suflet, despre care mi-a vorbit nu odată. Visul ei a fost ca mereu să trăiască în Franţa, dar nu a reuşit din diverse motive. Datorită ei, Franţa a devenit pentru mine, ţara pe care o iubesc cel mai mult şi în care îmi doresc să fiu înmormântat. Tot lui Vivien îi datorez şi căsătoria cu actuala mea soţie, Dana Cristina Gorincioiu. Vivien vroia să am şi o viaţă pământească împlinită nu doar una spirituală. Vivien mi-a spus într-o anumită zi de iunie a anului 2000 ce anume să fac. Dacă nu făceam acel lucru nu aş mai fi întâlnit-o niciodată pe soţia mea, inginera Dana Cristina Gorincioiu, alături de care s-au împlinit în acest an douăzeci şi doi de ani de căsnicie fericită cum nu mi-aş fi putut imagina că este posibil şi pe care o iubesc cum nu aş fi crezut vreodată că poţi iubi pe cineva în această lume. Pe ultimul copil căruia i-am ales personal numele în anul 1999, am chemat-o, Sorina Vivien Cerin, ca o încunuare a numelor de Sorin Cerin, al meu, şi Vivien, după cel al lui Vivien Leigh. Abia anul acesta, în 2022 am aflat că Sorina Vivien este şi copilul meu biologic nu doar cu numele. Imediat după ce am aflat acest lucru în urma unor teste ADN mi s-a arătat Vivien Leigh şi mi-a spus că în sfârşit Blestemul a luat sfârşit.

Viorel CERNICA

Viorel CERNICA
Despre mască sau natura realităţii

„O inteligenţă obosită, schizoidă şi laşă a împrumutat masca realismului printr-o îndoielnică închidere în realităţile dure.”
Sloterdijk

Printre voci cu chip de zgură, măşti încovoiate de urâţenie; mers nesigur pe alei găzduite de mirişti abia încropite. Toţi cei ce ascultă cântecul măştii se întorc grăbiţi către preocupările lor zilnice: cântecul nu-i trimite către vremea în care se puneau la cale măştile şi cântecele lor tăcute şi urâţenia lor frumoasă, desfigurată acum şi încălţată cu idealuri nou nouţe. Au rămas troienite în amurgul unei ere desfigurate, măştile încovoiate de urâţenie; au dorit să prindă realitatea; chiar cred că au prins-o şi că o călăresc aşa cum ai călări un cal abia primit de la un punct de vamă. Dar de unde îşi mai trag ele realitatea, îndreptăţirea, când însuşi faptul de a fi ceva se cumpără la marginea unei zile noroase sau a unei nopţi norocoase? Cine le mai priveşte cu ochii deschişi, cu înţelegerea agăţată de umărul lor incert? Şi cine le mai slobozeşte printre locuitorii acestor mirişti nesigure cu locuinţe suspendate, printre conştiinţe rostogolite la vale asemenea anvelopelor uzate? Cine le-ar mai putea recunoaşte, atâta vreme cât înşişi locuitorii aceştia şi-au rătăcit chipul, faţa lor arsă de vânt, printre măşti, printre secoli dezordonaţi şi zile fripte la soarele ce se schimbă, pentru ei, în fiecare zi?

Chipuri de zgură; voci de zgură; încântări zgrunţuroase în inima trecătorilor tot mai grăbiţi să prindă din urmă ultimul ideal, ultima modă, cea din urmă ocazie pentru a fi “în rândul lumii”. O mască petrecută după gâtul prelung al unei arătări se descompune în râuri de culori: arătarea recapătă chipul hidos al bătrânului zeu rătăcit printre maşinăriile timpului nostru: de când şi de unde să fie dorinţa lui de a se arăta, de a se înfăţişa, de a se depărta de Cel fără vreme? Şi cum le îngăduie celor apropiaţi să-i zărească adevăratul chip, sub culorile topite ale acestei amiezi?

Purtătorii de mască au obosit să se tot poarte şi pe ei înşişi: s-au îngropat în mască; au scăpat astfel de a da socoteală pentru felul lor mascat de a se rătăci în culoare. Apoi, au obosit să tot poarte culorile pierzaniei lor şi le-au topit, le-au scurs, le-au uitat printre dalele de piatră ale acestor alei pline de fluturi şi vulturi, printre realităţile pline de nerv ale vremii. A rămas acum masca, ea singură, împreună cu semenele sale; lumea s-a simplificat destul de mult: e plină doar de măşti ce se rostogolesc continuu; mai sunt şi câteva vorbe aruncate în vânt. Priviţi printre zăbrelele timpului: sunt multe măşti ce au să vină: tocmai scapă de ultimele lor culori şi intră în realitate; îşi păstrează ceva din natura descompusă: inteligenţa vie cu care vor încerca să atragă măştile cele mai prinse de realitatea vremurilor.

Feţe calde şi reci, închipuite şi descâlcite de ele însele, slobozite printre pietre, fluturi şi vulturi. Somnul mi-a fost întrerupt de glasul viguros al unei măşti ce se chinuia să-mi câştige inima. M-am trezit, iar masca mi-a arătat chipul meu hărăzit chiar sub somnul prelung în care am intrat acum, în veac. Era înalt, puţin lăţit, cu bolta ceasului rău alungită; avea colţi de fiară ajunsă la menopauză şi mintea încolţită abia pâlpâind printre oasele

prejudecăţilor de tot felul. Am fost încântat de grija arătată de cei ce distribuie măştile analgezice şi himenele întâmplărilor netrăite; am văzut măşti cu mult mai frumoase, apropiate de adevărata culoare a Chipului: dar ce rost să mai aibă o astfel de mască – ne-mască? Realităţile zilelor noastre ne atrag spre oglinzile veneţiene ale mâinilor cu care se modelează lumea şi omul, adică realitatea.

Am mai privit odată, îndelung, la chipul ce mi se pregătea. I-am zărit bărbia rotundă a neînţelegerilor de tot felul pe care le voi trăi, ochii încrucişaţi cu orbirea săpată adânc în mijlocul lor, nasul drept ieşit dintre obrajii tuturor rătăcirilor şi pierdut din nou printre rătăciri decorate. Mi-am spus: iată chipul meu de om; şi iată lumea mea. De atunci nu mai ţin minte nimic; în afară de câteva lupte pe viaţă şi pe moarte cu cei din faţa mea pentru ca ei să recunoască armonia culorii tenului, bărbiei, ochilor, nasului chipului meu. Victoriile însă nu au nici un preţ printre muritori. Iar măştilor distribuite fără durere, la voia întâmplării, nu le este teamă decât de timp. Ce urmează unui astfel de adevăr? Resemnarea; închiderea în tabloul înrămat al realităţilor dure care ne schimbă, chipurile.

E legitim să vorbeşti despre “mască” dacă ai
în vedere lumea teatrului; sau pe cea
a “scenei vieţii”, a realităţilor dure. Lumile acestea amândouă sunt
privilegiate atunci
când te gândeşti la mască, în aşa măsură că aproape îţi pier alte
gânduri din conul luminos al
conştiinţei: mai contează, aşadar, tragedia şi comedia;
şi umbra şi masca. Numai că ar putea
exista şi alte “ordini” (le puteţi spune “locuri”) predispuse la a fi
locuite de măşti, la a fi reale; în unele dintre acestea, ca şi în cele
două privilegiate, ies în faţă purtătorii de mască,
iar nu masca însăşi; în altele, invers: masca se vede mai bine. Va fi vorba

Viorel CERNICA

mai departe
despre purtătorii de măşti care nu vor să fie anonimi, care vor
să-şi ascundă masca; despre publi-oameni. Dar nu vom scăpa
din vedere nici bufonul, mai bine-zis, personalitatea
bufonului (a celui ce-şi recunoaşte masca), deoarece
tocmai vederea ei ne-ar putea da o lumină pentru a-l zări mai bine
pe mascatul ce nu se recunoaşte pe sine ca mascat, pentru a privi în
faţă realitatea ca atare, realul în fapt, necesitatea de a fi ceva. În afara
măştii ce alte semne de recunoaştere poartă o personalitate,
un publi-om,
un mascat,
o realitate în fapt?

Măştile se disting prin culoarea dominantă, prin albeaţa sângelui şi a
chipului de sub pielea lor (invizibil, o vreme) şi prin ţinta
spre care se îndreaptă: realitatea aceasta sau realitatea
cealaltă, de lângă prima, albe amândouă. Nu contează mărimea,
accentul
criptic, sudoarea frunţii pe care se aşează, rolul interpretat, candoarea
îndoielii în privinţa realităţii sale şi a tuturor
măştilor de pe pământ. Aşadar, nu au importanţă tragedia minusculă,
comedia pierdută prin iarba din mâinile mele şi
de pe fruntea mea, forma
adică pe care o poate întruchipa o mască frumoasă sau umbra unui om
care priveşte din când în când răsăritul de soare. Trăirea intimă nu
are nici un preţ. Ceea ce trebuie avut în vedere, atunci
când ne uităm la măşti, la realul în fapt, este tonusul lor, mişcarea
scenică, ambitusul

închipuirii cu care se prind de realitatea
dură a vieţii lor comandate. Şi
a vieţii mele şi a vieţii dumneavoastră,
domnule, ieşite, amândouă,
de sub tipar. Nu aveţi viaţă? Cu
ajutorul măştii, o căpătaţi. Nu este nici un
secret în faptul
că orice om poartă o mască, prin urmare, o
realitate; şi nici în faptul că
nimeni nu e dispus
să se recunoască drept purtător de mască.
Ciudăţeniile fac
parte însă din viaţa noastră omenească; de
aceea din când în când
omul recunoaşte că, deşi ştie atâtea despre
“realitate”, despre realităţile
dure din viaţă, ştie
foarte puţin (deşi multe) despre sine.
Neştiinţa despre mască face
parte din această realitate dură: omul nu se
recunoaşte. Dar
de ce este aşa de importantă ştiinţa de sine,
de vreme ce se
poate trăi şi fără ea? (Nu mai vorbesc de
faptul că mulţi experţi
o socotesc banală!) Aşadar, de ce ne
interogăm iară despre
ştiinţa de sine?

Iată o întrebare asupra căreia ar trebui să
ne concentrăm, căci
odată formulată, ea se inserează în
realitatea însăşi. Dar cine
să-i dea importanţă, în acest sfârşit de
vreme
desprins de realitatea vieţii? Cine s-o
ocrotească de
toate neputinţele ce o înconjoară, dacă am
fost deja cuprinşi
de crepusculul interogaţiei despre sine?

Curând – suntem avertizaţi – nu vom mai
pune nici o
întrebare despre noi înşine, deoarece omul
iese din lumea
cunoaşterii veritabile, din „realitatea
semnificativă”. El se îndreaptă

Viorel CERNICA

către alte obiecte de interes: lumea ca
atare, realitatea acesteia,
viaţa (desprinsă de substratul ei de
excelenţă: zeul; şi, poate, de
om); dintre minunatele exemplare umane
nu vor mai rezista în
faţa vederii omului şi zeului decât cele
musculoase, ochioase, lăbărţate în
pretenţia
lor de a fi ceva: mascaţii, adică. Să ne
pregătim pentru o nouă
eră a măştii şi a “realităţii” umane. Trebuie
să ştim însă ce lăsăm
în urmă. Cum se aprind întrebările în
mintea ta,
omule venit târziu printre pietrele aruncate
pe pământ! Printre
fluturi şi vulturi, în realitatea ce-ţi fuge de
sub picioare! Cum se sting
flăcările din ochii tăi unici
iubito, atunci când încerci să mă descoperi
sub chipul hidoşit de timp! Şi cum pătrunde
ploaia
printre zăbrelele veşniciei, curgându-mi în
vine! Cum
se sting întrebările în minte? Cum
se aprind flăcările în ochii tăi, iubito? Şi cum
se pierde ploaia printre zăbrele veşniciei,
însăilând realitatea?

Întrebări târzii şi străine de cadenţa firească
a
secolului acesta. Întrebări piezişe adresate
cu dispreţ
semenului cu firile sale întortocheate
amestecate printre zgomotele nefireşti din
lume. Trăim
printre realităţi dure! Dar ne apără masca.
Veţi spune că
e firesc să fim supuşi evoluţiei: vremea
nouă nu este, în fond, decât
rezultatul vremii vechi, aşa cum cea viitoare
se naşte din cea
de faţă. Nimic mai adevărat! Totuşi, una
este vremea răsărită din
nimic, alta aceea încolţită în
inima omului, alta cea pierdută printre

măşti cu chip de zgură. Apoi, devenit public prin esenţă,
cine îţi mai garantează identitatea chiar ca purtător
de mască, omule? De unde mai ştii că eşti “real”? Şi
de unde ţi-ai mai putea lua forţa de a te regăsi, ca realitate,
pierdut printre fluturi şi vulturi?

Nu este nici o noutate în această reprezentare despre omul purtător
de mască. Dimpotrivă, masca de pe chipul omului a fost văzută,
de omul însuşi, încă din începutul său. Tipurile clare de
mascat ne sunt chiar familiare:
sofistul, bufonul regelui, logicianul, cavalerul rătăcitor, filosoful
ambulant, jucătorul de măşti, judecătorul de măşti,
ideologul, demagogul ca şef de partid (după expresia lui Max Weber),
vraciul, ghicitoarea, medicul (vindecătorul), raţiunea de gardă. Eşti
sănătos, râzi; eşti bolnav, vrei să te vindeci; aceasta este
realitatea: un om dus de alt om la medic. Nu este nici o
simţire omenească semnificativă căreia să nu îi vină
în ajutor un tip mascat. Lumea măştii, aşadar, este lumea aceasta însăşi,
aşa încât nu e chip să scoatem masca de pe fruntea
vreunui om istoric şi să susţinem că el
nu a purtat-o niciodată, că el a fost ceva fără ea. Cine încorsetează
luminile albastre căzute din înalt chiar pe chipul realităţii? Cine cercetează
încropirea de lumini albastre din culorile de pe

Viorel CERNICA

toate măştile? Şi cine demaschează frumosul acreditat prin
lege? Să fie o nouă realitate (de om, de piatră, de fluturi, de vulturi)?

Chipurile de zgură revoltate; şi vocile lor clare ca
luminile albastre căzute din înalt, mestecându-şi realitatea:
masca de dimineaţă, din timpul zilei, de seară; şi pielea catifelată de pe
noile culori prinse în realitatea frumosului acreditat prin lege astă
seară; şi iubita în carne şi oase redesenându-mi bărbia rotundă
a neînţelegerilor răspândite de mine în lume, ochii cu orbirea săpată
adânc în mijlocul lor, nasul drept ieşit dintre rătăcirile
decorate. Sub mâinile ei, bolta ceasului rău se alungeşte, colţii
de fiară din suflet se tocesc, oasele realităţii mele sunt înlocuite cu
fluturi şi vulturi. Realitatea?

Patru soft-uri şi-un pahar, zece capre şi-un tipar;
două capete crestate şi o moarte lată-n spate;
dacă nu v-aţi lămurit, luaţi mortul
şi-o tuliţi.
Dacă, totuşi, v-aţi oprit, scoateţi sorţii din pahar,
mulgeţi caprele-n tipar, crestaţi moartea pe mijloc. Să nu vă urniţi
din loc! Stând aşa cu noaptea-n spate prindeţi solzi de
realitate.
Şi dacă muriţi un pic,
aşa cât o viaţă cască, vă alegeţi cu o
mască.

Arthur RIMBAUD

Copilărie

I

Acest idol cu ochi negri şi păr blond, fără părinţi, nici curte, mai onest decât basmele mexicane şi flamande; domeniul său, azur şi vegetaţie obraznică, se întinde pe plaje botezate, printre valuri fără corăbii, cu nume îngrozitor de greceşti, slave, celtice.

În liziera pădurii — florile din vis vibrează, explodează, strălucesc, — fata cu buza de portocală, cu genunchii încrucişaţi în potopul luminos ce mocneşte de aproape, nuditate pe care o umbresc, o traversează şi o locuiesc curcubeiele, flora şi marea.

Doamne care roiesc pe terasele vecine cu marea; copile şi mature, superbe negrese în spuma coclită, bijuterii în picioare pe solul fertil al crângurilor şi al grădinilor dezgheţate – mame tinere şi surori mari cu priviri pătrunse de pelerinaje, sultane, prinţese ale mersului şi ale portului, tiranice, micuţe străine şi personaje uşor nefericite.

Ce plictiseală, ora lui „dragă trup” şi „dragă inimă”!

II

Este ea, mica moartă, în spatele trandafirilor. — Tânăra mamă, răposată, coboară pe peron. — Caleaşca vărului scârţâie pe nisip. — Fratele cel mic — (plecat în India!) este acolo, în faţa asfinţitului, pe pajiştea cu garoafe. — Bătrânii îngropaţi în picioare în zidul cu micsandre.

Roiul de petale aurii înconjoară casa generalului. Ei sunt plecaţi în sud. — Se merge de-a lungul drumului roşu pentru a ajunge la hanul pustiu. Castelul e de vânzare; obloanele sunt desprinse. — Preotul va fi luat cheia bisericii. — În jurul parcului, căsuţele paznicilor sunt nelocuite. Gardurile sunt atât de înalte încât nu se văd decât vârfurile care freamătă. De altfel, nu-i nimic de văzut acolo înăuntru.

Pajiştile urcă spre cătunele fără cocoşi, fără nicovale. Ecluza este ridicată. O, suferinţele şi morile deşertăciunii, insulele şi pietrele.

Flori magice murmurau. Pantele îl legănau. Lighioane de o eleganţă fabuloasă treceau. Norii se îngrămădeau deasupra agitatei mări făcute dintr-o eternitate de lacrimi fierbinţi.

III

În pădure e o pasăre, cântecul ei te opreşte şi te face să roşeşti.

Există un orologiu care nu sună.

Există o avenă cu un cuib de vietăţi albe.

Există o catedrală care coboară şi un lac care urcă.

Există o căruţă mică abandonată în desiş, sau care coboară pe cărare gonind, împodobită cu panglici.

Există o trupă de mici comedianţi în costume, zăriţi pe drumul de la marginea pădurii.

Există, în fine, când ţi-e sete şi foame, cineva care te vânează.

IV

Sunt sfântul, în rugăciune pe terasă, — cum dobitoacele paşnice pasc până la marea Palestinei.

Sunt savantul în fotoliul sumbru. Crengile şi ploaia se aruncă în fereastra bibliotecii.

Sunt pietonul de pe marele drum din codrii pitici; freamătul stăvilarelor îmi acoperă paşii. Privesc îndelung melancolica leşie de aur a apusului.

Aş fi chiar copilul abandonat pe cheiul plecat pe marea învolburată, micul valet, urmând aleea al cărei capăt atinge cerul.

Potecile sunt aspre. Colinele se acoperă de arbuşti. Aerul este nemişcat. Cât de departe sunt păsările şi izvoarele! Acesta nu poate fi decât sfârşitul lumii, înaintând.

V

Vă las să-mi închiriaţi în sfârşit acest mormânt, albit de var, cu linii de ciment în relief — foarte departe sub pământ.

Mă sprijin cu coatele de masă, lampa luminează foarte viu aceste ziare pe care le recitesc ca un idiot, aceste cărţi neinteresante.

La o distanţă enormă deasupra salonului meu subteran, se aşează case, se adună ceţuri. Noroiul e roşu sau negru. Oraş monstruos, noapte fără sfârşit!

Ceva mai jos sunt canale de scurgere. În părţi, nimic în afara greutăţii globului. Poate

Arthur RIMBAUD

doar prăpăstiile de azur, puţuri de foc. Poate că pe aceste platouri se întâlnesc aştrii şi comete, mări şi legende.

La ceasurile de amărăciune, îmi imaginez bulgări de safir, de metal. Sunt maestrul tăcerii. De ce iluzia unui guri de ventilaţie ar păli într-un colţ al bolţii cereşti?

În româneşte de Liliana ENE

Fotografie rară a lui Arthur Rimbaud făcută de Ernest Balthazar, fotograf de stradă, la Paris la 1 noiembrie 1873.

De fapt, este generată de IA… ca şi povestea explicativă care o însoţeşte:

«În această zi, Rimbaud iese din cafeneaua Tabourey unde oamenii de litere, revoltaţi de evenimentele recente de la Bruxelles, îl fac responsabil pentru încarcerarea şi căderea lui Verlaine, care, la rândul său, rămâne în închisoare.

Rimbaud a venit la Paris pentru câteva zile spre a încerca să-şi plaseze „Season en inferno” în vederea unor recenzii ale prietenilor săi. Efortul irosit, nimeni nu vrea să-l bage în seamă, e boicotat peste tot şi batjocorit în cafenele.

Dezamăgit şi trist, iese în această zi cenuşie în calea unui fotograf de stradă, care îi oferă un portret în colodiu umed. Impresionat de privirea tristă a tânărului şi muncit din greu din cauza ploii torenţiale, insistă puţin.

Rimbaud, puţin înstrăinat şi îngrijorat, ajunge să accepte fotografia, cu care va pleca şi pe care o vom găsi mult mai târziu între lucurile mamei...

Aşa ar fi putut decurs această zi tristă de 1 noiembrie 1873, dacă Rimbaud l-ar fi întâlnit într-adevăr pe Ernest Balthazar. Deci, am ajutat puţin Legenda, am rearanjat destinul, am aranjat Visul, creând o imagine probabil nu atât de departe de realitatea unei zile foarte monotone.»

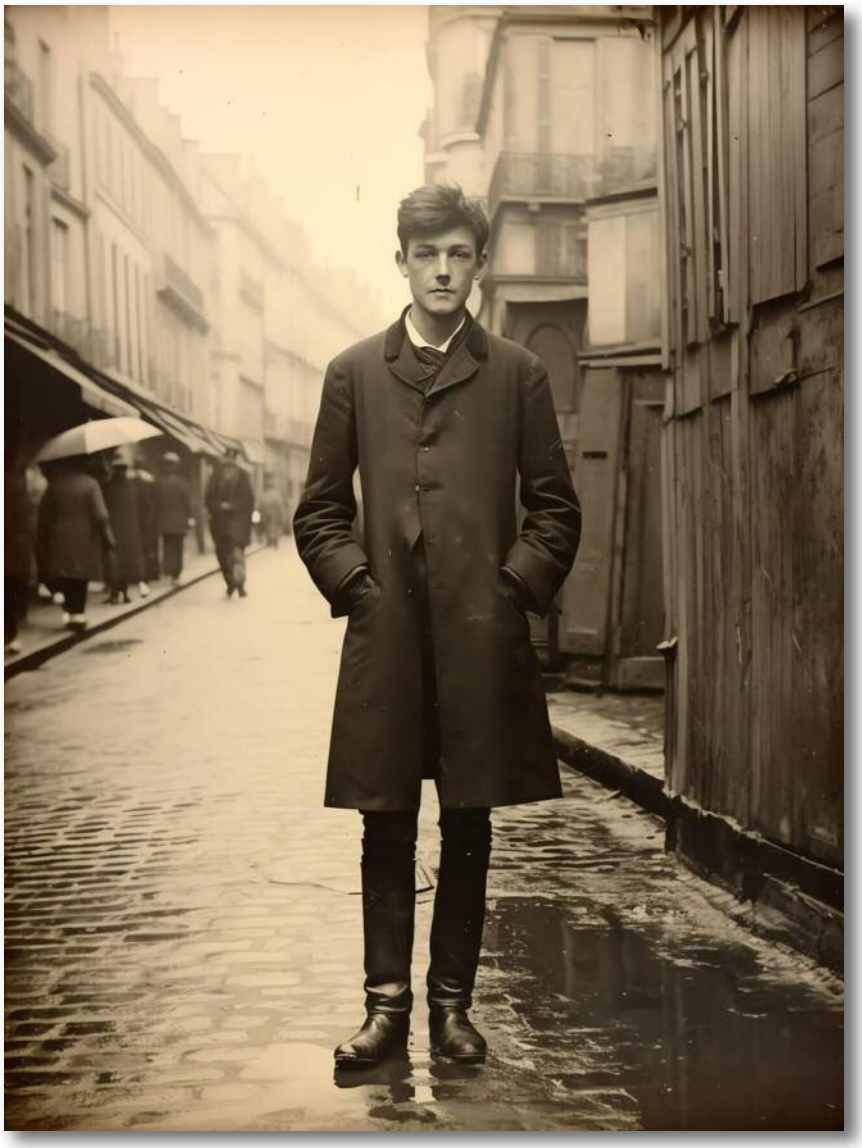

Ică SĂLIŞTEANU

Ică SĂLIŞTEANU
Poezie fără lamento

Poezia de dragoste contemporană seamănă mai degrabă cu jeluirea şi lamentarea (uneori penibilă) dar iată că **Florin Codleanu** vine viguros să infirme acest mod poetic de exprimare printr-o poezie în care emoţiile năvălesc în locul în care urmează să se întâmple **apropierea** lăsând în urmă după consumarea cu vehemenţă a trăirii numai oboseală şi „*prăpăd*" (asta da *hieros gamos*).

Cu bucurie m-am ales citind „*cap coadă*" interesantul volum „Gânduri în şoaptă" pe care Florin Codleanu l-a scris cu-n patos de adolescent înfocat.

Gândurile sale n-au nimic din şoapta confidenţială, sunt mai degrabă strigăte, cum îmi închipui că şi Maiakovski a făcut-o când a răcnit „*Unde să-mi găsesc o iubită pe potriva mea*", înainte de-a găzdui în trupul său conţinutul *Nagant*-ului din dotare.

Dragostea din tinereţea timpurie şi neconsumată ţine neapărat s-o explice deşi-i târziu („*Lasă-mi semn la poartă de-ţi va ninge părul/ Tot în locul unde trişti ne-am sărutat/ Şi ascultă-mi gândul, simte adevărul,/ Căci în veacul asta ne-am tot aşteptat"*) şi de aceea simte nevoia mărturisirii fiindu-i teamă că povestea pe care-ar vrea s-o spună va fi ascunsă de ochii celei care-ar trebui să-i fie martoră şi acum („*Fiindcă întrebarea care nu-mi da pace:/ M-ai iubi vreodată dac-ai exista? // Tot mai strâng amurgul într-o palmă veche/ Unde cresc emoţii prin livezi de timp/ Şi ne văd, iubito, deseori pereche/ Piatră lângă piatră, zeii din Olimp"*).

Trăieşte să iubească (şi pentru a fi iubit eventual) fiindcă o face prin poezie şi cu poezie („*Trăiesc pentru a te iubi cum te-am iubit întotdeauna,/ Iubesc şi toamnele târzii, iubesc şi soarele şi luna…/ Şi totuşi dacă nu mă crezi îţi las în scris un fel de viaţă/ În care versul ai fost tu, prin vânt, prin ploaie ori prin ceaţă"*).

Nu este resemnat când spune: „*Renasc din umbra sorţii tale/ Şi din fiorii primei nopţi/ Când macii-şi scuturau petale/ Când strugurii erau necopţi.// Acum cu cearcăne şi falduri/ Aştept nerăbdător o zi/ Printre noianele de gânduri/ Să îmi vorbeşti, măcar să-mi scrii.// Bolnav de gura ta amară"* şi aşteaptă ca din versuri să-şi facă balsam („*Din poezii îmi fac balsam*").

Ca şi Omar Khayyam, pare hotărât să uite partea exacta a vieţii, lăsându-se bântuit de muză (fecioara cu trup superb camuflat în veşminte anoste) şi eventual de un vin băut din arhiştiutul **ulcior**.

Admiraţia faţă de iubită se limitează, totuşi, până la pragul de la care se poate intersecta cu entităţile superioare („*Te pot picta în tonuri de azur/ Ori să te cânt în simfonii celeste,/ Dar dintre îngeri nu am să te fur/ Ca să devii întreaga mea poveste*") şi-i se pare suficient să-o aibă numai muză permanentă („*Eşti muza ce eu veşnic o aştept*").

Nostalgia iubirii care s-a erodat îl determină să ne mărturisească („*S-a stins încet iubirea noastră/ Şi tu te-ai stins şi eu m-am stins,/ Tu devenind o stea măiastră,/ Iar eu de dor mereu învins*") că singurul lucru neschimbat într-o relaţie specială nu rămâne decât poezia care a mobilat-o („*Ne va rămâne poezia*") şi la bătrâneţe visările de dor („*Peste mine ninge cu zăpezi de dor"*) care îl fac să renască ("*Renasc din mine să te văd/ Sortită altei nunţi eterne,/ Poeţilor să faci prăpăd/ Când dorul tău în dor le cerne. // De la Omar Khayyam tot bântui/ Mileniul nu ţi-a fost de-ajuns,/ Ca alte suflete să chinui/ Ah muză, vis şi trup ascuns…*").

Se pare că luna Mai este specială pentru poet de-şi doreşte ca şoaptele de iubire să le acompanieze cu flori de **mai**, ca renaştere a iubirii unde el ca pământ roditor în care ea ca o unică floare să înflorească cu dor („*Iar dacă tu cândva vei fi o floare,/ Eu vreau să-ţi fiu pământul roditor,/ Ca tu, prea buna mea, sub soare/ Să înfloreşti din sânul meu cu dor*") dorind ca în felul acesta să sublinieze contopirea totală.

Cum timpul este vindecătorul şi sfătuitorul suprem, ştie că cea mai puternică motivaţie de pe faţa pământului (Dragostea) nu-l abandonează şi-l face să rezoneze cu tot ce-i este aproape („*Inima îmi spune să iubesc din nou,/ Însă viaţa asta veşnic se grăbeşte/ Pe fundal de ceruri ca un lung ecou. // Dar iubesc cu teamă tot ce-atinge vântul,/ Mă iubesc pe mine şi pe Dumnezeu,/ Pot iubi şi iarba, pot iubi pământul/ Unde şi eu, Doamne, voi dormi mereu"*).

În lumina ideii din (*1.Corinteni.13*) „***că dragostea este îndelung răbdătoare***" („*Părăginită inimă-mi mă crede/ Că într-o zi ne vom vedea zâmbind/ Şi tot aceeaşi inimă te vede/ Prin geamul mat de nicăieri venind"*) poetul nu se vede decât în ipostaza celui care consideră că întotdeauna rămâne o fărâmă de sentiment nedus până la capăt, şi-atunci se îndeamnă la o aşteptare care să-i valideze soliditatea iubirii deşi depărtarea este evidentă („*Abia acum încep a te iubi/ Când depărtarea sufletu-mi apasă… Tu ai să fii pe veci o depărtare"*).

Greu de înţeles şi empatizat cu poetul (mai ales în „*Pastel de primăvară*") fiindcă o asemenea sensibilitate n-ar avea cum să nu fie preţuită şi n-ar avea cum să rămână fără ecou, fără apropiere fizică, mai ales că potrivirea lirică pare impecabilă („*Tandemul meu cu tine în versuri îl trăiesc"*).

Iubirea la poet capătă dimensiuni cosmice fiindcă ne spune cu patos, ce-ar trebui să ştie iubita lui („*Te-aş fi iubit cum nimeni nu iubeşte,/ Aliniind planetele pe rând,/ De câte ori pământul se roteşte/ Te-aş fi păstrat la mine-n gând"*) şi-l înţelegem lesne că nu poate uita **clipele de *"prăpăd"*** ("*Nu pot să uit la*

Ică SĂLIŞTEANU

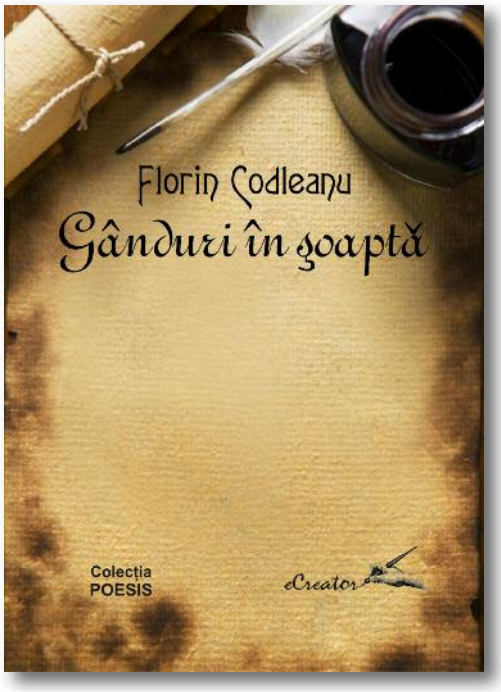

capătul puterii/ Emoţiile rupte dintr-o toamnă,/ Când tu erai o muză a tăcerii,/ Iar eu iubeam desăvârşit o doamnă").

Interesante şi contradictorii prin mesajul transmis sunt poeziile numite generic "**Gând**".

Dacă în „*Gând I*" pare resemnat („*Privesc tăcut cum plouă, cum pleacă,/ În gând mai am doar visul, iar ploaia o ascult/ Cum plânge în surdină în nostalgii săracă,/ Încearcă să mă uiţi, eu te-am uitat demult"*), în „*Gând II*" pare dispus să-şi aştepte iubita cu care să-şi consume cu exuberanţă iubirea („*Mai pot şi vreau să te aştept/ Să ne petrecem până-n zori,/ Cu şoapta ta să mă omori/ Aşa încet…"*) iar în „*Gând III*" ne informează că aşteptarea îi este chinuitoare ca foamea lupului căruia i-a lipsit multă vreme hrana („*Singur în tăcerea nopţii albicioasă/ Mă gândeam la ea ca la o crăiasă. // Straiele sumare învelindu-i trupul/ Mă făcea flămând cum e iarna lupul"*).

În „*Gând IV"* îşi face introspecţie şi ne mărturiseşte: „*Atâta toamnă bântuie prin mine,/ Încât o simt aproape către os,/ Sunt fericit că am făcut de toate/ Şi am iubit mereu ce e frumos".*

„*Gând-ul V"* şi-l leagă tot de ideea de dragoste şi de mărturisirea ei, deşi timpul pare şi pentru el devastator şi-i produce ravagii („*Părăginit s-ajung în pragul morţii/ Şi tot aş*

Ică SĂLIŞTEANU

vrea în faţă s-o privesc,/ Nu să mă plâng de răzvrătirea sorţii,/ Ci să îi spun că încă o iubesc") de-l face să devină iertător, milostiv, atunci când în *„Gând VI"* şi dragostea pare să ajungă la asfinţit (crepuscul): *„Întâiul amurg lângă tine/ Şi cel mai din urmă regret,/ Sunt astăzi captive în mine,/ De tot şi de toate te iert…"*

„Gând-ul VII" îl îndeamnă la pocăinţă (falsă – zic eu) când pentru o iertare cuvenită este în stare de sacrificiu total (*„În hruba adâncă cobor lângă tine/ Să simt cum te ghemui în plâns aşteptând,/ O iarnă cu flori şi-o moarte cum vine/ Să-mi ducă fiinţa ce-ţi doarme în gând"*) de îşi propune să admită, asemenea lui Bob Dylan, că aproape totul se află sub spectrul incertitudinii şi inutilităţii (*„Voi crede atunci că viaţa întreagă/ E numai ecou şi «**suflare în vânt**»"*) ca mai apoi să constate în *„Gând VIII"* că-i condamnat la iarnă şi viaţă în pustiu (*„Sărut din mers parfumul iernii noastre,/ Spintecător mi-e gândul încă viu/ Şi mă întreb ce amintiri sihastre/ Ne-a condamnat la viaţă în pustiu"*).

Chiar dacă braţele iubitei sunt reci, ca-n versurile marelui Eminescu, în "*Gând IX"* poetul le suportă cu condiţia ca sărutul să fie de foc ("*Iubesc sărutul tău de foc – ale tale braţe reci"*) pentru ca în "*Gând X"* când dorul de sărutul care-i lipseşte ("*Mi-e dor de-al buzelor sărut,/ Mi-e dor şi îmi lipseşte"*) îl macină ca la-nceput şi gândurile sale sunt neschimbate ("*Gândesc şi azi la fel ca ieri/ Închis într-o odaie/ Şi îţi trimit răvaş de dor/ Pe-a vântului bătaie"*).

În *„Gând XI*" se simte ca un oştean (viteaz) dezarmat fără prezenţa iubitei (*„Mă simt slăbit şi mai sărac în gânduri/ Când te răpeşte o pierdută zare*") căreia i-ar cere iertare pentru o vină numai de el ştiută (*„Învârt doar eu cuţitele în rană/ Când sângele îngheaţă pe scaieţi,/ Cuvintele se nasc mereu cu teamă/ Nemaiştiind de ai putea să ierţi*").

Refuzul i se pare de neacceptat şi nici nu-şi poate reprima iubirea neîmpărtăşită (*„Nu pot să-mi scot tăcerea ta din gând/ Şi-ţi duc spre veşnicie nemurirea. // Pe rănile-mi cuprinse de rugină/ Vor creşte aripi lungi şi ghiocei,/ Tu vei rămâne… zarea mea senină/ Cu-aceiaşi ochi tomnatici şi mişei. // Mă doare toamna asta lungă,/ Zadarnic spun să mă auzi şi tu,/ Au început şi stelele să plângă,/ Căci tu îmi spui acelaşi veşnic nu*").

Iubirea îi este întreţinută de *„Zâmbet roşu*" (*„Purta un zâmbet roşu precum amurgul serii,/ Un zâmbet pur şi tandru ce nimeni nu avea,/ Frumoasă ca un mac când înflorise merii/ Cu toat-a ei fiinţă în suflet îmi intra*") şi o vede ca pe o contopire fizică, **aproape mortală** (*„Aş fi vrut să-ţi fiu mormântul, să te-nchid adânc în mine,/ Să-mi rămâi la infinit, aidoma zilelor senine…*") lucru care-l duce la o idee interesantă de-a înţelege întregul prin părţile care-l compun(ca Yin şi Yang) captive în cercul care le ţine împreună.

Recunoaşte că este total dependent de iubirea alesei sale, de-i ispitit să se facă *„un tot într-una*" (*„de-ar fi să zbor, mi-aş face cuib în tine*") pentru a resimţi în întregime apropierea şi de-a *„iubi cu teamă şi păcat"* până la *„prăpăd*".

„Acum că s-a făcut aproape toamnă" ne explică cum îşi închipuie iubirea printr-o splendidă poezie pe care-o reproducem ("*În mintea mea rămâi întotdeauna/ Un fruct necopt, aproape interzis,/ Frumoasă ca în apogeuri luna/ Eu te-am trăit în viaţă şi în vis. // Doar lângă mine îţi adoarme trupul,/ Pe braţul amorţit de timpul dus/ Şi nu mai ştiu cum să culeg nisipul/ Dintr-un cuvânt ce a rămas nespus. // În mintea mea adeseori sporeşte/ Nemărginitul dor de tot ce-a fost,/ Iubirea printre lacrimi ne găseşte/ Şi nici nu ştiu dacă mai are rost. // Zidesc mereu prin poezie fapta/ Ca tu să vezi ce temple ţi-am făcut,/ Atinge-mă cu ochii şi cu şoapta/ Pe rana care veşnic m-a durut. // În mintea mea rămâi frumosul soare,/ Rămâi furtună, viscol şi prăpăd/ Rămâi doar tu, iubirea mea cea mare/ O reverie pe care-o revăd…"*) lucru care ne determină să-l aşezăm pe Florin Codleanu în rândul (**poeţilor importanţi**) creatori de poezie de dragoste de mare calitate.

___

Gânduri în şoaptă de **Florin CODLEANU**

Nicolae NISTOR

ISUS AL MEU

credinţa nu este o activitate casnică
nu trebuie să-mi dai cu tigaia în cap
dacă vizionez un film despre Iisus
Isus al meu este înfometat
îi este frig când doarme pe caldarâm
lângă cei fără casă
nu are scaun în casa tatălui
sau funcţie publică
EL nu umblă cu nuiaua după mine
nu ştiu doamnă dacă Isus al dumneavoastră
este acelaşi cu al meu
dar îl văd în lacrimile ascunse a fiecărui om
care trece pe lângă mine
o piaţetă plină de noi

CONVERSAŢIE DINCOLO DE TIMP

am băgat în căciulă
câteva cărţi de poezie
am scuturat căciula
am tras norocul
pe care scria un nume de stradă
poetul plecase de mult
casa părăsită şi păzită de vecină
am cerut să vorbesc cu Poetul
prin biblioteca lui plină de praf
am ridicat receptorul îmbătrânit
al telefonului
o voce răguşit a răspuns
- Cam târziu amice
până ne vedem
şterge praful de pe cărţi
şi vorbeşte cu ele
deseori vizitez casa poetului
pe strada unde s-au schimbat
lămpile de iluminat
şi telefonul este neschimbat

PÂLPÂIRE DE PLOAPE

timpul este o aortă în cădere liberă
atunci încerc să mă agăţ

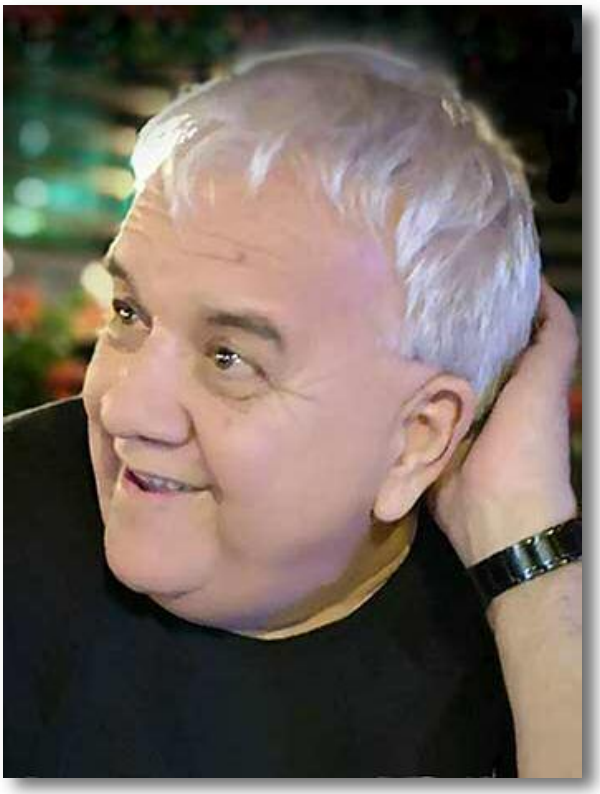

de firele de viaţă
precum îmbrăţişarea unui copac
numai al meu
amân hăul trecerii în altă lume
pe un ceas îndoit
care frânge infinitul
spaţiul devine trăire
un fir care îşi caută capetele
iar eu eu trag de unul din ele
pe un ceas care se topeşte
timpul nu există
este doar pâlpâire de pleoape

TIMPUL DIN CEAȘCA DE CAFEA

au trecut anii aşa repede
că noi nu am terminat
cafeaua niciodată
am atâtea să-ti spun...
l-am rugat pe proprietar
să pună birjarul să ne aştepte
Iar mânjii albi să îi adapă
până vom termina
povestea noastră
la o cafea mare
cât o viaţă

COPILĂRIA MELCILOR

a construit o căsuţă din lemnul copilăriei
să o iau cu el dincolo
şi câţiva melci să-i înveţe
pe cei de acolo
cum se face o casă
să simtă cu dragoste povara ei
cum să plimbe trăirile în necunoscut
sau despre fragilitatea frunzelor
sau trecerea de pe o ramură pe alta
un Sisif care duce povara vieţii
dintr-o lume în alta

UNUL DIN NOI CARE NINGE

un an trist draga mea cu lucruri nemişcate
în care cortina vieţii ascunde suflete plecate
nu mai pot strânge timpul din noi sau din voi
palmele arată trasee sfârşite în noapte
nimeni nu poate ascunde izolarea din noi
astăzi încă o stradă plânge şi cade
un turnir se desfăşoară ascuns în voi
nu ştim cine învinge şi cine cade
la acest număr am sunat amândoi
nu răspunde nimeni şi tonul plânge
un an trist a plecat dintre noi
iar iarna este unul din noi care ninge

RAIUL POEŢILOR

acolo...
vom vorbi despre poezie
de pe scaune imaginare
vom face jocul celui fără loc
vom alerga până când Dumnezeu
ne simte epuizarea
şi mai aduce un scaun

COPITELE DE AUR

poezia nu poate fi fabricată
sinceritatea coace cărămizile
soldaţilor de teracotă
care ne păzesc tăcuţi
declaraţiile de dragoste

Nicolae NISTOR

strivite între coperţile din poezia lumii
sunt încolţiri de bucurie
nu poţi fura sentimentele din cuvinte
nu ştii ce miros de păr preferă fiecare
sau ce anotimp
poţi doar să o adori
poezia nu suportă să fie închisă intre zăbrele
nu are spaţiu şi timp are copite de aur
şi galopează în noi definitiv
numai aşa călătoria este fără sfârşit

NOAPTE CEREASCĂ

nu îndrăznesc să te ating
eu nu mai am curajul
să fac un cuib
păsările nu îmi mai stau în palme
le este teamă de inima mea geroasă
care încet încet
vrea să mă părăsească
nu se ştie
poate într-o noapte cerească

PICĂTURA CHINEZEASCĂ

povestea mea este a voastră
voi alegeţi personajul favorit
jocul acesta cu beţişoare
este ca ţesătura chinezească
nu pot să mă prefac
cum nu pot să mint
o poveste rămâne dacă doare
dacă se face de râs
sau are final dincolo de oase
amestec beţişoarele
şi trag de cel
care nu dărâmă iluziile
iluzii care dispar
când mâinile tremurânde
citesc faţă ta
nevăzută niciodată
o poveste despre mine
pe o pânză chinezească-complicată
care vrea să trăiască
când beţişoarele cad pe mine
ca picătura chinezească

Traian D. LAZĂR
Festivităţi prelungite

Biblioteca Judeţeană „Nicolae Iorga” a organizat, în 2021, la împlinirea a 100 de ani de existenţă, numeroase acţiuni sărbătoreşti bine apreciate de public. Se pare că atmosfera sărbătorească a priit personalului bibliotecii şi creatorilor de artă din oraş, care au continuat să organizeze acţiuni culturale de o diversitate şi calitate remarcabilă.

De Ziua Artileriei, artileriştii din garnizoana Ploieşti împreună cu civilii admiratori ai acestei arme, au omagiat pe luptătorii din timpul războiului de independenţă (1877), războiului de întregire naţională (1916-1919) şi cel de al doilea război mondial (1941-1945), care au contribuit, prin faptele lor de vitejie şi prin jertfa lor, la realizarea obiectivelor acestor războaie.

Doamna Radu Mihaela, moderatoarea acţiunii, a evidenţiat în cuvinte sobre şi pătrunse de o autentică trăire festivă, semnificaţia evenimentului sărbătorit. În rândurile asistenţei se aflau reprezentanţi de frunte ai artileriştilor din garnizoana Ploieşti: coloneii (rez.) Creţu Gheorghe, Panait Aurelian, Iliescu Cristian şi maiorii (rez.) Coadă Ionel şi Arsenie Daniel.

În contextul relevării operei culturale înfăptuite de artilerişti în vreme de pace şi al sărbătoririi Zilei Artileriei, a fost lansată lucrarea artileristului col (rez.) Codiţă Dumitru, preşedintele ARDUPH, monografia satului său natal, Tecucelu Sec din jud. Galaţi.

De la început, cu spiritul justiţiar care îl caracterizează, col (rez.) Codiţă Dumitru a ţinut să precizeze care este legătura monografiei cu Ziua Artileriei. Citãm:

„O parte importantă din conţinutul lucrării se referă la eroii satului nostru, care situat în apropierea localităţilor Tecuci, Focşani şi Bârlad, unde se aflau importante unităţi de artilerie, îşi trimitea la chemarea Ţării fii, pentru a-i apăra integritatea, suveranitatea şi independenţa. Aşa se face că majoritatea eroilor satului, din cei 73 identificaţi, sunt tunari care s-au jertfit cu aceste unităţi, în Războiul de Independenţă, Primul şi al Doilea Război Mondial”.

De asemenea, col (rez.) Codiţă Dumitru a clarificat motivul pentru care monografia unui sat tecucean este lansată la Biblioteca Judeţeană „Nicolae Iorga”din Ploieşti: „La modul general – lucrarea conţine informaţii despre persoane şi evenimente care au fost prezente atât în zona Prahovei (Vălenii de Munte) şi deci a Ploieştiului, cât şi pe meleagurile îndepărtate ale satului Tecucelu Sec”.

Col (rez.) Chiper Constantin a evocat faptele unităţilor militare de artilerie din Ploieşti şi Tecuci în războaiele de apărare a tării. Prof. dr. Mihai Rachieru s-a referit la sursele arhivistice ale volumului şi, în general, la cunoaşterea faptelor de arme ale artileriei române. Prof. Traian D. Lazăr a prezentat cu detalii monografia şi a subliniat aspecte ale activităţii unor tecuceni în Prahova, între altele faptul că fratele poetului Dimitrie Anghel a fost prefect al judeţului Prahova.

Referindu-se la circumstanţele în care are loc sărbătorirea Zilei Artileriei, col (rez.) Codiţă Dumitru a spus , cu tristeţe: „Celebrăm, chiar şi în trecere, un eveniment care are legătură cu Armata Naţională a României, şi anume Ziua Artileriei Române, în anul în care acestei arme cu tradiţie şi a cărei utilitate este demonstrată de conflictele actuale, i-a fost desfiinţat Centrul de Instrucţie de la Sibiu, o instituţie de învăţământ care şi-a manifestat însă perioada de glorie aici în Ploieşti”.

Un interes deosebit a manifestat publicul ploieştean faţă de lansarea cărţii domnului Ion C. Petrescu, *Românii şi Mahomed al II-lea*, Editura Karta-Graphic, 2022. Acţiunea a atras, fapt demn de subliniat, interesul şi prezenţa tinerilor: un numeros grup de elevi ai Colegiului militar de la Breaza, sub conducerea prof. Dănuţ Ionescu şi un altul, format din foştii elevi ai prof. I.C. Petrescu de la Colegiul Naţional „Mihai Viteazul” însoţiţi de prof. Irina Dubeţ. În sala de lectură Nichita Stănescu s-a aflat, de asemenea, un masiv grup de cadre didactice, mai ales

Traian D. LAZĂR

istorici (profesorii Elena Cristea, Rodica Tăbăcaru, Graţiela Calcan, Al. H. Popa, Ionescu Vasile, Bălănică Romeo) şi artişti plastici (Nicolae Ioniţă, Ion Ioniţă, Adrian Zagorodniuc).

În cuvântul introductiv, doamna director Radu Mihaela, a reliefat însemnătatea temei luptei împotriva expansiunii otomane în cadrul Istoriei românilor şi a subliniat meritele lucrării lansate.

Col. Ing. Sorin Mirmiligă, comandantul Garnizoanei Ploieşti, s-a referit la meritele autorului şi ale cărţii.

Prof. Lazăr D. Traian a comentat cartea prin prisma teoriei lecturii, analizând punctual modul în care cartea răspunde aşteptărilor antecedente şi procesuale ale cititorilor. A remarcat, de asemenea, utilitatea informaţională şi educativă a volumului.

Prof. univ. dr. Calcan Gheorghe, evocând amintiri nostalgice din raporturile sale prieteneşti şi profesionale cu prof. Ion C Petrescu, a dezvăluit vechile preocupări ale profesorului şi ale fiului acestuia pentru studierea şi cercetarea istoriei.

Preşedintele Societăţii Cultural-Istorice „Mihai Viteazul”, ing. Mircea Cosma, a dezvoltat ideea rolului domnitorului Vlad Ţepeş în lupta antiotomană şi acţiunile întreprinse de domnia sa împreună cu ing. Andrei Ţurcanu în cadrul Anului Vlad Ţepeş -2021.

Col. (rez.) Puiu Cujbă, preşedintele Asociaţiei „Cultul Eroilor” şi redactor şef al revistei „Prahova eroică”, a comunicat asistenţei noi informaţii din scrierile acad Ion Aurel Pop în legătură cu relaţiile de rudenie dintre Iancu de Hunedoara şi Mahomed al II-lea.

La finalul dezbaterilor, prof. Ion C. Petrescu a argumentat necesitatea cunoaşterii Istoriei, folosind un citat din *Trilogia Culturii* a lui Lucian Blaga.

Ofensiva culturală desfăşurată de Biblioteca Judeţeană Nicolae Iorga a continuat cu lansarea ediţiei a doua a romanului d-lui Serghie Bucur, *Apter*, Editura Minerva, Bucureşti, 2022.

Doamna director Radu Mihaela a reliefat semnificaţia romanului, ale cărui acţiuni se desfăşoară şi pe teritoriul judeţului Prahova, după care a încredinţat misiunea de moderator poetului Nicolae Stanciu. Acesta, cu lirismul specific poeţilor, s-a referit la faptul că Serghie Bucur a debutat ca poet, iar acest fapt este sesizabil în paginile romanului *Apter* în care sunt numeroase scene impregnate de poeticitate. A insistat mai ales asupra romantismului relaţiei dintre personajul principal al romanului, Nicolae Bălcescu şi Luxiţa Florescu.

Prof. Traian D. Lazăr a comparat romanul *Apter* cu romanul lui Camil Petrescu, *Un om între oameni,* ambele opere tratând aceeaşi temă – Revoluţia de la 1848 – şi având acelaşi personaj principal – Nicolae Bălcescu. Au fost puse în evidenţă, astfel, caracteristicile post-

moderne ale romanului *Apter*, arta portretistică a autorului, excelenta documentare şi reuşita îmbinare cu ficţiunea. Insistând asupra semnificaţiei titlului romanului, prof. Lazăr l-a asociat cu divinitatea Nike – zeiţa Victoriei în mitologia greacă şi cu existenţa unei statui Nike Apteros înfăţişând o Victorie cu aripile frânte. Soarta revoluţionarului Nicolae Bălcescu, faptul că el nu a reuşit să determine adoptarea şi aplicarea de către guvernul provizoriu a unor măsuri democratice, ilustrează ipostaza sa de om cu idealurile neîmplinite, de Apter.

Prof. Christian Crăciun a dezvăluit şi dezvoltat o serie de idei aparţinând laturii filosofice a evenimentelor revoluţionare de la 1848 în Europa, concepţia ce a stat la baza acţiunilor lui Nicolae Bălcescu. Având o viziune amplă şi dinamică asupra evoluţiei evenimentelor europene, Christian Crăciun a relevat relaţia dintre prezent şi trecut, ipostazele recente ale acelor evenimente.

Autorul romanului a relatat cum i-a venit ideea acestei scrieri, modul în care s-a documentat şi a lucrat pentru a ilustra importantele evenimente petrecute în Europa şi în Ţara românească la mijlocul secolului al XIX-lea. Informaţiile şi tonul relatărilor sale au dezvăluit asistenţei strădania autorului de a respecta adevărul istoric, dar şi simpatia nutrită faţă de principalele personaje ale scrierii.

Interesul amplu faţă de acest roman, faţă de opera lui Serghie Bucur, s-a manifestat prin achiziţionarea cărţii de către numeroşi oameni de cultură ploieşteni. O bună impresie a lăsat prezenţa la lansare a unui masiv grup de câmpineni, care şi-au susţinut astfel colegul.

Biblioteca judeţeană „Nicolae Iorga” începe al doilea secol de existenţă cu această serie de acţiuni culturale, ce atestă hotărârea de a continua misiunea de a oferi creatorilor şi iubitorilor de cultură un cadru amiabil pentru afirmarea creativităţii şi receptivităţii.

Dan NOREA

Cele zece porunci

În Vechiul Testament, Moise este de departe cel mai important personaj. Ca să vă faceți o idee, îi sunt dedicate de patru ori mai multe pagini decât lui Adam, Noe, Avraam, Iacov și Iosif la un loc. Moise (Moses în engleză) este considerat fondatorul religiei evreilor - iudaismul. De aceea, este uneori numită și religie mozaică.

Povestea lui Moise e mai cunoscută decât multe alte episoade biblice, nu merită să o prezint aici. Puteți afla multe amănunte din filmele “The Ten Commandments” (1956), “Moses” (1995) și “Exodus: Gods and Kings” (2014).

Una din cele mai celebre statui din lume care îl reprezintă pe Moise se găsește în biserica San Pietro in Vincoli – Sfântul Petru în lanțuri, la mormântul Papei Iulius al II-lea. Ați citit “Agonie și extaz” de Irving Stone? Dacă nu, v-o recomand cu căldură. Cred că vă amintiți statuia, este aceea în care Moise are pe frunte două cornițe. Eu am căutat-o în mod special când am fost la Roma, nu figura în traseul excursiei. De ce are coarne? Michelangelo s-a lăsat păcălit de o traducere eronată a pasajului care descria coborârea lui Moise de pe muntele Sinai. Într-una din versiuni, cuvintele “fața lui strălucea” au fost traduse prin “chipul lui avea coarne”. Asta mi-a inspirat o epigramă.

Moise de Michelangelo
Găsind tăbliţa cu porunci pe munte
A dat degrab’ cu ea să se întoarne,
Dar când s-a pipăit atent pe frunte,
Era târziu, deja-i pusese coarne.

Dintr-un punct de vedere, cel referitor la etică și morală, probabil că promovarea celor zece porunci constituie una din cele mai importante părți ale Bibliei. Până și umoriștii, mulți din ei atei sau agnostici, recunosc asta. Știu câteva glume despre cele zece porunci. Vă spun una, pentru a le fixa mai bine. Poruncile, nu glumele.

Vine un preot la Poliție:

– Domnule polițist, mi s-a furat bicicleta! Vă rog frumos să mi-o găsiți, sunt un om mort fără ea… Am slujbe de ținut în satele vecine și nu am cu ce să ajung acolo!

Dan NOREA

Caută polițiștii ce caută, vreo două zile, dar nu găsesc nimic. Se duc la preot și îi zic:

– Părinte, nu ți-am găsit bicicleta! Da' uite ce să faci… Mâine, când ții slujba la noi în sat, atunci când amintești de cele zece porunci, te oprești puțin după ce o zici p-aia cu „Să nu furi!" și vezi cine se înroșește la față. După aia vii, ne spui nouă și rezolvăm.

Vine preotul fericit la polițiști și le spune:

– Gata, băieți, s-a rezolvat!

Polițiștii:

– Ei, cine s-a înroșit?

Preotul:

– Stați puțin, că nici n-am ajuns la a opta poruncă („Să nu furi !"), pentru că la a șaptea („Să nu preacurvești !"), mi-am adus aminte unde mi-am uitat bicicleta!

Multă vreme m-am întrebat care e diferența dintre curvie și preacurvie. La un moment dat, m-a luminat cineva. Diferența nu e, cum s-ar putea crede, cantitativă, ci calitativă. Preacurvia este atunci când ai o relație cu o femeie măritată. Curvia este atunci când treci din femeie în femeie. Cu condiția ca femeile să fie nemăritate încă, sau divorțate, sau văduve. Cu văduvele e chiar recomandabil. Se cheamă pomană.

Cu peste 15 ani în urmă, citind gluma de mai sus, mi-am dat seama că nu știu mai deloc cele zece porunci. Cum asta constituia o lacună gravă în cultura mea generală, am citit cu atenție poruncile și mi-am dat seama că cea mai bună cale de a le memora este să scriu câte o epigramă despre fiecare. Dacă v-a lăsat memoria, vă recomand metoda mea.

1.Eu sunt Domnul Dumnezeul Tău; să nu ai alţi dumnezei afară de Mine
Chiar aceasta este drama
Și-ăsta e defectul meu,
Căci la mine, epigrama
N-are niciun Dumnezeu!

2. Să nu-ţi faci chip cioplit, nici altă asemănare, nici să te închini lor
Chip cioplit ? Eu – niciodată !
Pot să jur în mod cinstit
Că am fost în lumea toată
Renumit ca *necioplit.*

Dan NOREA

3. Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert
Am fost odată în deşert,
Era căldura de pe lume
Iar eu uscat, prăjit şi fiert
Eram ca Steaua – *fără nume*.

4. Adu-ţi aminte de ziua Domnului şi o cinsteşte
Cum n-am memorie şi pace
Şi ziua nu mi-o amintesc
Am o metodă eficace:
În fiecare zi – *cinstesc*.

5. Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta, ca bine să-ţi fie şi mulţi ani să trăieşti pe pământ
Aicea cred că este drama,
Numai jumate se-mplineşte -
Eu am cinstit-o doar pe mama
Căci tata singur *se cinsteşte*.

6. Să nu ucizi
Porunca asta eu nu pot
Să o respect, căci am un viciu
Și un motiv (dureri în cot):
Omor tot timpul la serviciu.

7. Să nu fii desfrânat
Un juriu, după ce-am murit
M-a întrebat:
- Ai preacurvit ?
- Eu niciodată-n viaţa mea
N-am fost aşa robust - să *prea...*

8. Să nu furi
Mă știu pământul şi văzduhul
C-am fost numit *sărac* cu duhul.
De-atuncea sunt haiduc dibaci -
De la bogaţi dau la *săraci*.

9. Să nu ridici mărturie mincinoasă împotriva aproapelui tău
Eu - *împotrivă* - să depun
O mărturie mincinoasă ?
Sunt martor numai *pentru* un
Morman de bani aduși acasă.

10. Să nu pofteşti nimic din ce este al aproapelui tău
Nu putea deloc să-mi scape
O vecină-aşa frumoasă.
Dar nu cu vecinu-*aproape...*
Numai când pleca de-acasă!

Cuprins

momente şi monumente - Firiţă CARP, *Fabule şi fascinaţii (Ademenirea, Facultativ, Manifest pentru gingăşia boxului)* / 1
interpretări - Elena-Corina CERNICA, *„La ţigănci”, de Mircea Eliade. Sacrul camuflat în profan* / 3
restituiri - Jenica TABACU, *„...am avut şansa de a primi, încă din copilărie, ...cele mai bune influenţe asupra spiritului meu.”* (Interviu de Andreea ŞTEFAN) / 8
restituiri - Gherasim RUSU TOGAN, *B. P. Hasdeu - de la copilul inocent şi iuncherul seducător, la Magul setos de absolut sub faldurile dragostei* / 12
lecturi - Mioara BAHNA, *Nobel 1909, Selma Lagerlöf* / 21
lecturi subiective - Iulian MOREANU, *Mario Vargas LLosa: „Vânturile”* / 24
lecturi - Florin DOCHIA, *Istoria ca poveste pentru cei mici (Letiţia Florina Brătulescu – Prinţesa şi Balaurul)* / 26
lecturi - Florin DOCHIA, *Un scriitor matur şi surprizele sale (Aşa grăit-au tată şi fiul, Ionel Udrescu, Emanuel Mihai Udrescu, poezii; Amor, umor, delirium tremens, proză scurtă.)* / 28
lecturi - Petronela APOPEI, *Lumina de „La sud-est de prezent”(Constantin Marafet,La sud-est de prezent)* / 30
poezie - Ionuţ PANDE / 33
poezie - Mircea TECULESCU / 34
d’ale filmului - Raluca FARAON, *Motherless Brooklyn (2019)* / 36
teatrul zilelor noastre - Adrian SIMEANU, Vin din urmă... / 37
poezie - Aşer NEGOI / 40
poezie - Ştefan AL.-SAŞA / 42
istorii locale - Daniel Alin CIUPALĂ, *Povestea lui Alfons* / 44
actualitate - Adrian SIMEANU, *Horasangian, despre Camus* / 46
evenimente culturale - Adrian SIMEANU, *Despre Cioran şi Preda...; „Vara magică” 2023* / 47
opinii - Ioan Romeo ROŞIIANU, *Nevoia de Divinitate şi refugiul în tine însuţi* / 48
cartea zilelor noastre - Adrian SIMEANU, *Daţi atenţie acestei cărţi!* / 49
la pas prin bibliotecă - Florin DOCHIA, *Sfârşitul a trecut. Suntem dincolo de el ori în altă parte* / 50
muzica zilelor noastre - Adrian SIMEANU, *Trei directori, toţi tenori* / 53
din depărtări - Sorin CERIN, *Vivien Leigh (Vivien Mary Hartley)* / 54
eseu - Viorel CERNICA, *Despre mască sau natura realităţii* / 57
tălmăciri - Arthur RIMBAUD, *Copilărie (În româneşte de Liliana ENE)* / 61
note de lectură - Ică SĂLIŞTEANU, *Poezie fără lamento (Florin Codleanu)* / 63
poezie - Nicolae NISTOR / 66
actualitate - Traian D. LAZĂR, *Festivităţi prelungite* / 68
ridendo - Dan NOREA, *Cele zece porunci* / 70

Ilustraţii coperta 1: Camelia Tache, Peisaj în Câmpina, cartierul Slobozia; coperta 2: Aurel Grigorescu, Melancolie; coperta 4: Gabriel Dima, Mâţişori

Această publicaţie se tipăreşte cu sprijinul financiar al SOCERAM SA

Revista Nouă

Florin DOCHIA (redactor-şef)
Mioara BAHNA, Firiţă CARP,
Codruţ CONSTANTINESCU,
Vasile Ioan CIUTACU,
Raluca FARAON, Iulian MOREANU,
Diana TRANDAFIR

ISSN 1223 - 429X

Textele propuse spre publicare se trimit în format digital, cu menţiunea «Pentru Revista Nouă» prin e-mail *fdochia@gmail.com*

Casa Municipală de Cultură «Geo Bogza» Câmpina
Layout & DTP: Florin DOCHIA

Redacţia mulţumeşte din suflet tuturor celor care contribuie cu generozitate la realizarea acestui număr al revistei

Materialele nepublicate nu se înapoiază. Responsabilitatea pentru conţinutul textelor aparţine în exclusivitate autorilor.

producător materiale de construcţii

SOCERAM

Tel: 0244 33 78 17

Soceram produce o gamă largă şi diversificată de produse în domeniul construţiilor civile şi industriale de la o multitudine de tipuri de CĂRĂMIDĂ, B.C.A., B.C.A. N/F, CIMENT la o gamă de ADEZIVI,MORTARE şi NISIP pentru construcţii.

CĂRĂMIDĂ DURORHERM

B.C.A.

B.C.A. N/F

Ciment

Adeziv pentru gresie şi faianţă

Adeziv pentru polistiren

Mortar pentru zidarie B.C.A.

Tinci

Nisip pentru construcţii

www.soceram.ro

2020